CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

द. नं. १६७८८

अथ दिवाकरकृतदानचन्द्रिकाप्रारंभः

मू. ३५-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ अथदानचंद्रिकायाअनुक्रमणिका ॥

विषय.	पृष्ठ.	विषय	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.
दानंत्रिविधोक्तं	१	अथदानकृत्यं	२	अथकुंडमंडपादि	६	तुलापुरुषदानविधिः	९
अथपात्रं	,,	अथप्रतिग्रहीतृकर्तव्यं	,,	अथतुलावेदिप्रमाणं	,,	अथतुलादानप्रयोग	१०
अब्राह्मणलक्षणम्	,,	अथद्रव्यमानं	३	अथस्तंभद्वयनिक्षेपः	६	गोसहस्रमहादानप्रयोगः	१२
ब्राह्मणब्रुवलक्षणमाह	,,	धान्यमानंभविष्ये	,,	वेद्यादितुलाकृत्यलक्षणं	,,	सवृषगोशतदानप्रयोगः	१३
अथद्रव्यविभागः	,,	अथदानेदक्षिणाप्रमाणं	,,	घृतादितुलाफलं	७	सवृषदशगोदानं	१४
अथअग्राह्यदानानि	,,	अथद्रव्यदेवता	,,	अथनानारोगनिरासार्थद्रव्य विशेषेणतुलादानं	८	अथदशमहादानानि	,,
अथदानकालः	,,	प्रतिग्रहस्थानानि	४	पूजार्थतत्तद्द्रव्याधिदेवता	८	तत्रकनकदानं	,,
अथपुण्यदेशः	२	अथादौसुवर्णादितुलापुरुष-दानं	,,	अथकालविशेषः	९	अश्वदानं	१६
तीर्थेप्रतिग्रहनिषेधः	,,					श्वेताश्वदानं	,,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विषय.	पृष्ठ.
शिवायाश्वदानं	१६
तिलदानं	,,
तिलपात्रदानं	,,
महातिलपात्रदानं	,,
तिलपूर्णकांस्यपात्रदानं	१७
तिलपूर्णकरकदानं	१८
अथगजदानं	,,
अथदासीदानं	,,
अथरथदानं	१९
अथगंत्रीरथदानं	,,
शिबिकादानं	,,
अथमहीदानं	,,
भूमिहरणेदोषः	२०
अथगृहदानं	,,
अथवास्तुशांतिप्रयोगः	२१
सूत्रोक्तवास्तुशांतिः	२५
गृहदानप्रयोगः	२७
मठदानंस्कांदे	२८
धर्मशालादानं	,,
कन्यादानं	,,
कन्यादानप्रयोगः	२९
कन्यागृहेभोजननिषेधः	३०
कपिलादानंप्रयोगश्च	,,
महाकपिलादानं	३१
दशधेनुदानानि	३१
गुडधेन्वादिदानं	,,
तिलधेनुदानं	३२
घृतधेनुदानं	,,
जलधेनुदानं	३३
क्षीरधेनुदानं	,,
मधुधेनुदानं	३४
शर्कराधेनुदानं	,,
दधिधेनुदानं	,,
रसधेनुदानं	,,
स्वरूपतोगोदानंप्रयोगश्च	३५
श्वेतवर्णादिगोदानं	३६
समानवर्णगोवत्सदानं	३६
कृष्णधेनुदानं	,,
हेमशृंगीदानं	,,
कार्पासधेनुदानं	३७
लवणधेनुदानं	,,
सुवर्णधेनुदानं	,,
वंध्यात्वहरंसुवर्णधेनुदानं	३८
उभयतोमुखीदानंप्रयोगश्च	३९
उभयतोमुखीप्रतिग्रहप्रायश्चितं	४१
अथदशदानानिमृतस्य	,,
तत्रादौगोदानं	,,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विषय.	पृष्ठ.
भूमिदानं	४१
तिलदानं	४२
हिरण्यदानं	,,
आज्यदानं	,,
वस्त्रदानं	,,
धान्यदानं	,,
गुडदानं	,,
रजतदानं	,,
लवणदानं	४३
पंचधेनुदानानि	,,
तत्रादौपापापनोदधेनुदानं	,,
ऋणापनोदधेनुदानं	,,
प्रायश्चित्तधेनुदानं	४३
वैतरणीदानं	,,
उत्क्रांतिधेनुदानं	४४
मोक्षधेनुदानं	,,
महिषीदानं	४५
मेषीदानं	,,
अजादानं	४६
वृषदानं	,,
मंदाग्निहरंमेषदानंप्रयोगश्च	,,
दशाचलदानानि	४७
धान्यशैलदानं	,,
लवणाचलदानं	५०
गुडाचलदानं	५०
सुवर्णाचलदानं	,,
तिलाचलदानं	५१
अर्धोदयेतिलपर्वतदानं	,,
तत्रैवकांस्यपात्रदानम्	५२
कार्पासशैलदानं	५३
घृताचलदानं	,,
रत्नाचलदानं	,,
रौप्याचलदानं	५४
शर्कराचलदानं	,,
शिखरप्रमाणं	,,
शिखरदानानि	,,
शिखरदानप्रयोगः	५४
त्रिशूलदानं	५५
दारिद्र्यहरंकुबेरमूर्तिदानं	५६
उमामहेश्वरमूर्तिदानं	,,
लक्ष्मीनारायणमूर्तिदानं	५७
हरिहरमूर्तिदानं	,,
सूर्यमूर्तिदानं	,,
गणपतिमूर्तिदानं	,,
जगदंबिकामूर्तिदानं	,,
सरस्वतीमूर्तिदानं	,,
शालग्रामदानं	,,
शिवनाभिदानं	,,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.
लिंगदानं	५७	शयनदानं	६१	चित्रकंबलदानं	६२	मौक्तिकदानं	६५
मारकतलिंगदानं	५८	कशिपुदानं	,,	ताम्रपात्रदानं	,,	प्रवालदानं	,,
काश्मीरलिंगदानं	,,	अथ वस्त्रदानानि		अथप्रसंगात्ताम्रदानं	,,	कर्णभूषणदानं	,,
घंटादानं	,,	पीतवस्त्रदानं	६२	कांस्यपात्रदानं	,,	मांगल्यमणिदानं	,,
शंखदानं	,,	रक्तवस्त्रदानं	,,	प्रसंगात्कांस्यदानं	६३	हरिद्रादानं	६५
कालचक्रदानं	,,	नीलवस्त्रदानं	,,	लोहपात्रदानं	,,	कुंकुमदानं	,,
अपमृत्युहरंयममूर्तिदानं	,,	चित्रवस्त्रदानं	,,	रौप्यपात्रदानं	,,	सिंदूरदानं	,,
कालपुरुषदानं	५९	कृष्णवस्त्रदानं	,,	सुवर्णपात्रदानं	,,	कस्तूरीदानं	,,
कालपुरुषस्वरूपं	,,	पट्टकूलदानं	,,	स्थालीदानं	,,	कर्पूरदानं	,,
सर्वसंपत्करदानं	,,	मृतकर्पटदानं	,,	वेदपुस्तकादिदानानि	६४	नानासुगंधद्रव्यदानं	,,
कृष्णाजिनदानंप्रयोगश्च	६०	ऊर्णावस्त्रदानं	,,	प्रसंगाच्चतुर्दशविद्यानामानि	,,	देवेगलंतिकादानं	,,
शय्यादानं	६१	कंबलदानं	६२	रत्नदानानि	६५	प्रपादानं	६६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विषय.	पृष्ठ.
हैमंतिकेऽग्निदानं ···· ····	६५
दीपदानं ···· ···· ···· ····	,,
पांथपरिचर्या ···· ···· ····	,,
गोपरिचर्या ···· ···· ····	,,
धर्मघटदानं ···· ···· ····	६७
कलशदानं ···· ···· ···· ····	,,
जलपात्रदानं ···· ···· ····	,,
यज्ञोपवीतदानं ···· ····	,,
मासपक्षदानानि ···· ····	,,
अधिमासेदानं ········ ····	,,
घृतपात्रछायादानं ···· ····	६८
संक्रांतिदानानि ···· ····	६९
नानाधान्यदानानि ···· ····	६९
तंडुलदानं ···· ···· ···· ····	,,
व्रीहिदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
यवदानमंत्रः ········ ····	,,
गोधूमदानमंत्रः ···· ····	,,
मुद्गदानमंत्रः ···· ···· ····	६९
माषदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
चणकदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
कुलित्थदानमंत्रः ···· ····	,,
तिलदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
स्वर्णतिलदानमंत्रः ···· ····	,,
सर्वधान्यदानमंत्रः ···· ····	७०
ससुवर्णतिलपात्रदानमंत्रः	७०
निष्पावदानमंत्रः ········	,,
प्रियंगुदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
श्यामाकदानमंत्रः ···· ····	,,
कोद्रवदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
लंकदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
यावनालदानमंत्रः ···· ····	,,
मसूरिकादानमंत्रः ···· ····	,,
अन्नदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
पायसदानमंत्रः ···· ···· ····	,,
क्षीरकमंडलुदानं ···· ····	,,
ओदनदानं ···· ···· ···· ····	,,
दध्यन्नदानं ···· ···· ····	७०
कृसरान्नदानं ···· ···· ····	,,
नानाभक्ष्यदानं ···· ····	,,
सर्वान्नदानं ···· ···· ···· ····	,,
सक्तुदानं ···· ···· ···· ····	,,
शर्करादानं ···· ···· ····	७१
गुडदानं ···· ···· ···· ····	,,
इक्षुदंडदानं ···· ···· ···· ····	,,
मधुदानं ···· ···· ···· ····	,,
घृतदानं ···· ···· ···· ····	,,
तैलदानं ···· ···· ···· ····	,,
नवनीतदानं ···· ···· ····	,,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ ३ ॥

विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.
क्षीरदानं …. …. …. ….	७१	व्यजनदानं …. …. ….	७१	सौभाग्यशूर्पदानं …. ….	,,	सहस्रभोजनविधिः …. ….	७२
दधिदानं …. …. …. ….	,,	दर्पणदानं …. …. …. ….	,,	शूर्पपंचकदानं …. …. ….	,,	सर्वस्वदानं …. …. …. ….	७७
तक्रदानं …. …. …. ….	७१	कूष्मांडदानं …. …. …. ….	७२	षोडशिकाफलदानं …. ….	,,	युगप्राधान्यधर्माः …. ….	७८
पुष्पदानं …. …. …. ….	,,	सौभाग्यद्रव्यदानं …. ….	,,	व्यतीपातेसुवर्णदानं ….	७३	दानमावश्यकंकेषां …. ….	,,
फलदानं…. …. …. …. ….	,,	वर्धितफलदानं …. …. ….	,,	अश्वत्थसेवनंसेचनमंत्रश्च	,,	दातुर्लक्षणम् …. …. ….	,,
तांबूलदानं …. …. ….	,,	सतिलगुडपिष्टग्रासदानं ….	,,	अश्वत्थाभिमंत्रणं …. ….	,,	प्रतिगृहीतृलक्षणं …. ….	,,
पादुकादानं …. …. ….	७१	भांडदानं …. …. …. ….	,,	सूर्यादीनांवैषम्येदानानि ….	,,	विद्वत्प्रार्थना …. …. ….	७९
उपानद्दानं …. …. …. ….	,,	गोधूमपिष्टदानं …. ….	,,	ग्रहाणांदानानि …. ….	७४	सदसत्प्रतिग्रहदानानि ….	७९
छत्रदानं …. …. …. ….	,,	शूर्पस्थार्द्रतंडुलदानं ….	७२	दानकालःप्रकारश्च …. ….	,,	रहस्यप्रायश्चित्तानि …. ….	८३
चामरदानं …. …. …. ….	,,	पायसपूरितकांस्यपात्रदानं	,,	प्रार्थनामंत्रः …. …. ….	,,	॥ इति दानचंद्रिकानुक्रम-	
पत्रिकादानं …. …. ….	,,	कदलीस्तंभदानं …. ….	,,	वारदोषापनोददानानि ….	७५	णिकासमाप्ता ॥	

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

जन करराज १९५७१

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसांबसदाशिवायनमः ॥ प्रणम्यमातरंगंगाभैरवंवनशंकरीम् ॥ महादेवाख्यपितरं श्रौतस्मार्तविशारदम् ॥ १ ॥ दिवाकरेणसुधियासारमुद्धृत्यशास्त्रतः ॥ शिष्टानांतन्यतेतुष्ट्यैदानसंक्षेपचंद्रिका ॥ २ ॥ तत्रपरस्वत्वोत्पत्त्यंतोद्रव्यत्यागोदानम् ॥ देवलः ॥ अर्थानामुदितेपात्रेश्रद्धयाप्रतिपादनम् ॥ दानमित्यभिनिर्दिष्टंव्याख्यानंतस्यकथ्यते ॥ तच्चदानंत्रिधोक्तं गीतासु ॥ दातव्यमितियद्दानंदीयतेऽनुपकारिणे ॥ देशेकालेचपात्रेचतद्दानंसात्विकंस्मृतम् ॥ यत्तुप्रत्युपकारार्थंफलमुद्दिश्यवापुनः ॥ दीयतेचपरिक्लिष्टंतद्राजससमुदाहृतम् ॥ अदेशकालेयद्दानमपात्रेभ्यश्चदीयते ॥ असत्कृतमवज्ञातंतत्तामससमुदाहृतम् ॥ ॥ गारुडे ॥ अर्हतेयत्सुवर्णादिदानंतत्कायिकंस्मृतम् ॥ तुलादानादि ॥ आर्तानामभयंदद्मीत्येतद्वाचिकंस्मृतम् ॥ विद्यामादाययजप्यैतद्दानंमानसंद्विजाः ॥ इति ॥ ॥ अथपात्रम् ॥ ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ नविद्यया केवलयातपसावापिपात्रता ॥ यत्रदानमिमेचोभेतद्धिपात्रंप्रचक्षते इति ॥ भविष्ये ॥ किंचिद्वेदमयंपात्रंकिंचित्पात्रंतपोमयम् ॥ पात्राणामुत्तमंपात्रंशूद्रान्नंयस्यनोदरे इति ॥ व्यासः ॥ प्रथमंतुगुरोर्दानंदत्वाश्रेष्ठमनुक्रमात् ॥ ततोऽन्येषांचविप्राणांदद्यात्पात्रानुसारतः ॥ इति ॥ भविष्यपुराणे ॥ सन्निधानस्थितान्विप्रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

न्दौहित्रंविट्पतिंतथा ॥ भागिनेयंविशेषेणतथाबंधून्गृहागतान् ॥ नातिक्रमेन्नरस्त्वेतान्सुमूर्खानपिगोपते ॥
अतिक्रम्यमहारौद्रंरौरवंनरकंव्रजेत् ॥ दक्षः ॥ सममब्राह्मणेदानंद्विगुणंब्राह्मणब्रुवे ॥ सहस्रगुणमाचार्येत्वनं
तंवेदपारगे ॥ अब्राह्मणलक्षणमाह व्यासः ॥ ब्रह्मबीजसमुत्पन्नोमंत्रसंस्कारवर्जितः ॥ जातिमात्रोपजीवीच
भवेदब्राह्मणःसतु ॥ ब्राह्मणब्रुवलक्षणमाहतत्रैव ॥ गर्भाधानादिभिर्युक्तस्तथोपनयनेनच ॥ नकर्मविन्नचा
धीतःसभवेद्ब्राह्मणब्रुवः ॥ ॥ अथद्रव्यविभागः ॥ ॥ शिवधर्मे ॥ तस्मात्त्रिभागंवित्तस्यजीवनायप्रकल्पयेत् ॥
भागद्वयंतुधर्मार्थमनित्यंजीवितंयतः ॥ वित्तस्यभागपंचकंकृत्वाभागद्वयंजीवनार्थंभागत्रयंदानार्थमितिहेमा
द्रिः ॥ ॥ अथाग्राह्यदानानि ॥ ॥ स्कांदे ॥ अजिनंमृतशय्यांचमेषींचोभयतोमुखीम् ॥ कुरुक्षेत्रेचगृह्णानो
नभूयःपुरुषोभवेत् ॥ मनुः ॥ हिरण्यंभूमिमश्वंगामन्नंवासस्तिलान्घृतम् ॥ अविद्वान्प्रतिगृह्णानोभस्मीभ
वतिकाष्ठवत् ॥ अविद्वान्नामविद्यातपोभ्यांहीनःतेननग्राह्यमिति ॥ ॥ अथदानकालः ॥ ॥ वाराहे ॥ दर्शे
शतगुणंदानंतद्दशघ्नंदिनक्षये ॥ शतघ्नंतच्चसंक्रांतौशतघ्नंविषुवेततः ॥ युगादौतच्छतगुणमयनेतच्छताहतम् ॥
सोमग्रहेतच्छतघ्नंतच्छतघ्नंरवेर्ग्रहे ॥ तच्छतघ्नंव्यतीपातेदानंवेदविदोविदुः ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ वैशाखीका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्तिकीमाघीपौर्णिमातुमहाफला ॥ पौर्णमासीषुसर्वासुमासर्क्षसहितासुच ॥ दत्तानामिहदानानांफलंशतगु
णंभवेत् ॥ इति ॥ ॥ अथपुण्यदेशः ॥ ॥ मनुः ॥ दृषद्वतीसरस्वत्योर्देवनद्योर्यदंतरम् ॥ तंदेवनिर्मितंदेशं
ब्रह्मावर्तंप्रचक्षते ॥ नारदः ॥ पुण्यदेशेषुसर्वेषुगृहेदेवालयादिषु ॥ यत्रसाधनसंपत्तिस्तत्रदानंसमाचरेत् ॥
भविष्यपुराणे ॥ वाराणसीकुरुक्षेत्रंप्रयागंपुष्करंतथा ॥ गोकर्णंनैमिषारण्यंसेतुंश्रीपर्वतंतथा ॥ महाकालंत
थागंगामेतान्पुण्यतमान्विदुः ॥ पाद्मे ॥ लिंगंवाप्रतिमावापिदृश्यतेयत्रकुत्रचित् ॥ तत्सर्वंपुण्यतांयातिदा
नेषुचमहाफलं ॥ इति ॥ एषुदानमतिप्रशस्तमितिहेमाद्रिः ॥ ॥ अथतीर्थेप्रतिग्रहनिषेधः ॥ ॥ पाद्मे ॥
नतीर्थेप्रतिगृह्णीयात्प्राणैःकंठगतैरपि ॥ इति ॥ तीर्थंतीरेक्षेत्रेच ॥ गंगाकृष्णागोदावरीणांतीरमाह विष्णुः
गंगागोदावरीकृष्णातीरमाहुर्महर्षयः ॥ उत्तरेनवगव्यूतिर्दक्षिणेयोजनत्रयम् ॥ इति ॥ भविष्ये ॥ तीराद्ग
व्यूतिमात्रंतुपरितःक्षेत्रमुच्यते ॥ इति ॥ गंगायांतुतीरेऽपिनग्राह्यमित्यर्थः ॥ ब्राह्मे ॥ प्रवाहमवधिंकृत्वा
यावद्धस्तचतुष्टयम् ॥ तत्रनप्रतिगृह्णीयात्प्राणैःकंठगतैरपि ॥ इति ॥ प्रवाहोगर्भः ॥ दानधर्मे ॥ भाद्रशुक्ल
चतुर्दश्यांयावदाक्रमतेजलं ॥ तावद्गर्भंविजानीयात्तदूर्ध्वंतीरमुच्यते ॥ इति ॥ गर्भेप्रतिग्रहनिषेधःप्रसिद्धन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दीषु गंडक्यादिषुतुतीरेऽपिनिषेधः ॥ तदुक्तंदानधर्मे ॥ गंडक्यादिषुतीरेऽपिनग्राह्यंभूतिमिच्छता ॥ इति ॥
अत्यंतापदितीर्थेऽपिग्राह्यं ॥ अथचेत्प्रतिगृह्णीयाद्ब्राह्मणोवृत्तिकर्शितः ॥ दशांशमर्जितंदद्यादेवंधर्मोनहीय
 ते ॥ इतिपाद्मात् ॥ ॥ अथदानकृत्यं ॥ ॥ वाराहे ॥ सुस्नातःसम्यगाचांतःकृतसंध्यादिकक्रियः ॥ काम
क्रोधविहीनश्चपाखंडस्पर्शवर्जितः ॥ दद्यादितिशेषः ॥ कात्यायनः ॥ कुशोपरिनिविष्टेनतथायज्ञोपवीति
ना ॥ देयंप्रतिग्रहीतव्यमन्यथाविफलंभवेत् ॥ इति ॥ गौतमः ॥ अंतर्जानुकरंकृत्वासकुशंसतिलोदकं ॥
फलान्यपिचसंधायप्रदद्याच्छ्रद्धयान्वितः ॥ नामगोत्रेसमुच्चार्यप्राङ्मुखोदेयकीर्त्तनात् ॥ उदङ्मुखायविप्रा
यदत्वातंस्वस्तिकीर्त्तयेत् ॥ सदेवताकदेयंकीर्त्तनानंतरंदत्वेत्यर्थः ॥ ॥ अथप्रतिग्रहीतृकृत्यं ॥ ॥ तत्रैव ॥
ॐ कारमुच्चरन्प्राज्ञोद्रविणंसकुशोदकं ॥ गृह्णीयाद्दक्षिणेहस्तेतदंतेस्वस्तिकीर्त्तयेत् ॥ प्रतिग्रहीतासावित्रंसर्व
त्रैवानुकीर्त्तयेत् ॥ सावित्रंदेवस्यत्वेति ॥ ततस्तुकीर्तयेत्सार्धंद्रव्यंचद्रव्यदेवतां ॥ समापयेत्ततःपश्चात्काम
स्तुत्याप्रतिग्रहं ॥ यथाशाखं ॥ कइदंकस्माअदादितिमंत्रंपठित्वेत्यर्थः ॥ आदित्यपुराणे ॥ प्रतिग्रहंपठेदु
च्चैःप्रतिगृह्यद्विजोत्तमात् ॥ मंद्रंपठेत्तुराजन्यादुपांशुचतथाविशि ॥ मनसाचतथाशूद्रेस्वस्तिवाचनमेवच ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ओंकारंब्राह्मणेकुर्यान्निरोंकारंमहीपतौ ॥ उपांशुचतथावैश्येमनसाशूद्रजेतथा ॥ इति ॥ कौर्मोत् ॥ पुनस्त
त्रैव ॥ प्रतिग्रहस्यधर्मंचनजानातिद्विजोविधिं ॥ द्रव्यस्तैन्यसमायुक्तोनरकंप्रतिपद्यते ॥ इति तथा ॥ वि
धिंतुधर्मंविज्ञायब्राम्हणस्तुप्रतिग्रहे ॥ दात्रासहतरत्येवमहादुर्गाण्यसौध्रुवं ॥ इति याज्ञवल्क्योक्तेश्च॥ ॥
अथद्रव्यमानं ॥ ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ ॥ जालसूर्यमरीचिस्थंत्रसरेणुस्ततःस्मृतम् ॥ तेऽष्टौलिक्षातुता
स्तिस्रोराजसर्षपउच्यते ॥ गौरस्तुतेत्रयःषट्तेयवोमध्यश्चतेत्रयः ॥ कृष्णलःपंचतेमाषास्तेसुवर्णस्तुषोडश ॥
पलंसुवर्णाश्चत्वारःपंचवापरिकीर्तितम् ॥ इति ॥ द्वेकृष्णलेरूप्यमाषोधरणंषोडशैवते ॥ शतमानंतुदशभि
र्धरणैःपलमेवतत् ॥ निष्कः सुवर्णाश्चत्वारः ॥ इति हेमाद्रिः ॥ अथधान्यमानं ॥ ॥ भविष्ये ॥ पल
द्वयंतुप्रसृतिःकुडवोद्विगुणंमतम् ॥ चतुर्भिःकुडवैःप्रस्थःप्रस्थाश्चत्वारआढकः ॥ आढकैस्तैश्चतुर्भिश्चद्रोण
स्तुकथितोबुधैः ॥ द्रोणैः षोडशभिःखारीविंशत्याकुंभउच्यते ॥ कुंभैस्तैर्दशभिर्वाहोधान्यमानंप्रकीर्तितं ॥
इति ॥ ॥ अथदानेदक्षिणापरिमाणमाह व्यासः ॥ सुवर्णं परमंदानंसुवर्णंदक्षिणापरा ॥ सर्वेषामेवदाना
नांसुवर्णंदक्षिणेष्यते ॥ अदक्षिणंतुयद्दानंतत्सर्वंनिष्फलंभवेत् ॥ इति परेत्युक्तेः पुरुषाहारोपयिकतंदुलादि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दा० कमपिदक्षिणाइतिहेमाद्रिः ॥ तथा ॥ देयद्रव्यतृतीयांशंदक्षिणांपरिकल्पयेत् ॥ अनुक्तदक्षिणेदानेदशांशं
वापिशक्तितः ॥ भविष्ये ॥ ज्ञेयंनिष्कशतंपार्थदानेषुविधिरुत्तमः ॥ मध्यमस्तुतदर्धेनतदर्धेनाधमः स्मृ
॥ ३ ॥ तः ॥ मेष्यांचकालपुरुषेतथान्येषुमहत्सुच ॥ एवंवृक्षेरथेऽजेचधेनोःकृष्णाजिनस्यच ॥ अशक्तस्यापिकॢप्तो
ऽयंपंचसौवर्णिकोविधिः ॥ इति ॥ जपाभिषेकमुदाहृत्य लिंगपुराणे ॥ अष्टषष्टिपलोन्मानांदद्याद्वैदक्षिणां
गुरोः ॥ होतॄणांचैवसर्वेषांत्रिंशत्पलमुदाहृतं ॥ तदर्धंजापकानांचद्वारपालांस्तदर्धतः ॥ एतेनसर्वत्रगुरोरर्धं
मृत्विजांतदर्धंजापकानांतदर्धंद्वारपालानांइतिहेमाद्रौदक्षिणाविभागोऽवगंतव्यः ॥ अथद्रव्यदेवता ॥ ॥
॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ अभयंसर्वदैवत्यंभूमिर्वैविष्णुदेवता ॥ कन्यादासस्तथादासीप्राजापत्याःप्रकीर्तिताः ॥
प्राजापत्योगजःप्रोक्तस्तुरगोयमदैवतः ॥ तथाचैकशफंसर्वंकथितंयमदैवतं ॥ महिषश्चतथायाम्यउष्ट्रोवैनैर्ऋ
तोभवेत् ॥ रौद्रीधेनुर्विनिर्दिष्टाछागमाग्नेयमादिशेत् ॥ मेषंतुवारुणंविद्याद्वाराहंवैष्णवंतथा ॥ आरण्याः
पशवःसर्वेकथितावायुदेवताः ॥ जलाशयानिसर्वाणिवारिधीनांकमंडलुम् ॥ कुंभंचकरकंचैववारुणानिनिबो ॥ ३ ॥
धत ॥ समुद्रजानिरत्नानिवारुणानिद्विजोत्तमाः ॥ आग्नेयंकनकंप्रोक्तंसर्वलोहानिचाप्यथ ॥ प्राजापत्यानि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सस्यानिपक्वान्नमपिचद्विज ॥ संज्ञेयाःसर्वगंधाश्चगांधर्वावेविचक्षणैः ॥ विद्याब्राह्मीविनिर्दिष्टाविद्योपकरणानिच ॥ सारस्वतानिज्ञेयानिपुस्तकादीनिपंडितैः ॥ सर्वेषांशिल्पभांडानांविश्वकर्मातुदेवता ॥ द्रुमाणामथपुष्पाणांशाकैर्हरितकैस्तथा ॥ फलानामथसर्वेषांतथाज्ञेयोवनस्पतिः ॥ मत्स्यमांसेविनिर्दिष्टेप्राजापत्येतथैवच ॥ छत्रंकृष्णाजिनंशय्यांरथमासनमेवच ॥ उपानहौतथापात्रंयच्चान्यत्प्राणवर्जितम् ॥ सर्वंचांगिरसत्वेनप्रतिगृह्णीतमानवः ॥ शूरोपयोगियत्सर्वंशस्त्रचर्मध्वजादिकं ॥ नृपोपकरणंसर्वंविज्ञेयंसर्वदैवतम् ॥ गृहंतुशक्रदैवत्यंयदनुक्तंद्विजोत्तमाः ॥ विज्ञेयंविष्णुदैवत्यंसर्वदाद्विजसत्तमाः ॥ इति ॥ अथप्रतिग्रहस्थानानि ॥ गृह्यपरिशिष्टे ॥ प्रतिगृह्णीतगांपुच्छेकर्णेवाहस्तिनंकरे ॥ मूर्ध्निदासीमजंचैवपृष्ठेऽश्वतरगर्दभौ ॥ अश्वंकर्णेसटांवाअन्नमुद्दिश्यधारयेत् ॥ शय्यासनंगृहंक्षेत्रंसंस्पृश्यादायकांचनं ॥ उष्ट्रंचककुदिस्पृष्ट्वामृगांश्चमहिषादिकान् ॥ गोधामश्वविधानेनपक्षेसंस्पृश्यपक्षिणः ॥ छत्रंदंडेतरून्मूलेफलंसंगृह्यगौरवात् ॥ प्रगृह्योपानहोऽमत्रंवासयेत्प्रतिमुच्यवै ॥ अमत्रंपात्रं ॥ वासस्तथासमादायकन्यांशीर्षेऽथवाकरे ॥ कन्यायादक्षिणांसमभिस्पृशेदित्यर्थः ॥ रतिभार्योऽपरपूर्वाप्रतिगृह्णीतचाक्षतां ॥ पुत्रमुत्संगमारोप्यप्रतिगृह्णीतदत्तकं ॥ रथंरथमुखे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्पृष्ट्वाप्रतिगृह्णीतकूबरे ॥ कूबरोयुगाधारकाष्ठम् ॥ तथाहेमाद्रौदानखंडे ॥ भूमेःप्रतिग्रहंकुर्याद्भूमिंकृत्वाप्रद
क्षिणम् ॥ करेगृहीत्वाकन्यांतुदासदास्याद्विजोत्तमाः ॥ आरुह्यचगजस्योक्तःकर्णेचाश्वस्यकीर्तितः ॥ तथा
चैकशफानांतुसर्वेषांचविशेषतः ॥ प्रतिगृह्णीताजांश्रृंगेपुच्छेकृष्णाजिनंतथा ॥ येचैकशफाःश्रृंगिणस्तान्वि
शेषतःश्रृंगेप्रतिगृह्णीयादित्यर्थः ॥ कर्णेचपशवःसर्वेग्राह्याःपुच्छेविचक्षणैः ॥ गृह्णीयान्महिषंश्रृंगेखरंवैपृष्ठदे
शतः ॥ प्रतिग्रहमथोष्ट्रस्ययानानांचाधिरोहणात् ॥ बीजानांमुष्टिमादायरत्नान्यादायसर्वतः ॥ वस्त्रंदशां
तादाद्यात्परिधायापिवापुनः ॥ आरुह्योपानहौमंचमारुह्यैवचपादुके ॥ धर्मध्वजौतुसंस्पृश्यगृह्णीयात् ॥
अवतीर्यचसर्वाणिजलस्थानानिवैद्विजाः ॥ आयुधानिसमादायतथामुच्यविभूषणम् ॥ आमुच्यबध्वेत्य
र्थः ॥ इतिप्रतिगृहस्थानानि ॥ ॥ अथादौतुलापुरुषदानम् ॥ ॥ हेमाद्रौमात्स्ये ॥ अनेनविधिनायस्तु
तुलापुरुषमाचरेत् ॥ प्रतिलोकाधिपस्थानेप्रतिमन्वंतरंवसेत् ॥ विमानेनार्कवर्णेनकिंकिणीजालमालिना ॥
पूज्यमानोऽप्सरोभिश्चततोविष्णुपुरंव्रजेत् ॥ कल्पकोटिशतंयावत्तस्मिँल्लोकेमहीयते ॥ कर्मक्षयादिहपुन
र्भुविराजराजोभूपालमौलिमणिरंजितपादपीठः ॥ श्रद्धान्वितोभवतियज्ञसहस्रयाजीदीप्तप्रतापजितसर्वमही

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पलोकः ॥ योदीयमानमपिपश्यतिभूतियुक्तःकालांतरेस्मरतिवाचयतीहलोके ॥ योवाश्रृणोतिपठतींद्रसमा
नरूपःप्राप्नोतिधामसपुरंदरदेवजुष्टम् ॥ इति ॥ तत्रैववह्निपुराणे ॥ एवंदत्वासुवर्णंतुब्रह्महत्यादिकंचयत् ॥
पापंनिहत्यपुरुषःसर्वंल्लोकंसगच्छति ॥ तत्रास्थित्वाचिरंराजन्यदायातिमहीतले ॥ राजराजेश्वरःश्रीमान्वी
तशोकोनिरामयः ॥ रूपसौभाग्यसंपन्नोनित्यंविष्णुपरायणः ॥ पुनर्विष्णुपदंयातियत्रगत्वानशोचति ॥
इतिसुवर्णादितुलापुरुषदानफलम् ॥ ॥ अथकुंडमंडपादि ॥ ॥ तच्चसुवर्णतुलायामेवावश्यकमितिहे
माद्र्यादयः ॥ रत्नरजततुलायांतुकृताकृतमित्युक्तंतत्रैव ॥ होमाद्यशक्तौतुमंडपादिरहितमेवकुर्यात् ॥ नतत्र
मंत्रहोमोवाएवमेवप्रदीयते ॥ इतिमात्स्योक्तेः ॥ ग्रहमंत्राद्वारजापमंत्राश्चनेत्यर्थः ॥ अथतुलावेदीपरिमाणं
चाह ॥ तत्रैव ॥ तत्रादौशुभेऽह्निशोभार्थंकुंडमंडपमात्रंवाकृत्वासप्तहस्तांवापंचहस्तांवातृतीयांशेनचतुर्था
शेनवोच्चांवेदींकृत्वातदुपरिपूर्वपश्चिमयोःस्तंभद्वयंनिखेयम् ॥ हेमाद्रौमात्स्ये ॥ शाकेंगुदीचंदनदेवदारुश्री
पर्णिबिल्वप्रियकांचनोत्थम् ॥ स्तंभद्वयंहस्तयुगावखातंकृत्वाद्दढंपंचकरोच्छ्रितंतत् ॥ तदंतरंहस्तचतुष्टयं
स्यादथोत्तरांगंचतुरस्रमेव ॥ इति ॥ शाकोवृक्षविशेषोमहासारइतिप्रसिद्धः ॥ श्रीपर्णीभद्रतरुः ॥ प्रियको

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

 जीवकः ॥ सारमतेकदंबः ॥ अंजनःकांचतुल्यपर्णोवृक्षविशेषः ॥ स्तंभद्वयंचचतुरस्त्रीकृत्यवेदिमध्यपूर्वप
पश्चिमभागयोर्निखेयं उत्तरांगंस्तंभयोरुपरितिर्यक्काष्ठंतच्चपंचकरयोःस्तंभयोर्हस्तचतुष्टयोपरिनिधेयंचतुरस्र
 म् ॥ अथोत्तरांगंचतदंगमेवेतिपाठेतदीयमितिस्तंभसजातीयकाष्ठमित्यर्थः ॥ समानजातिश्चतुलावलंब्या
हैमेनमध्येपुरुषेणयुक्ता ॥ दैर्घ्येणसाहस्तचतुष्टयंस्यात्पृथुत्वमस्याश्चदशांगुलानि ॥ सुवर्णपट्टाअरणाचका
र्यासलोहपाशद्वयशृंखलाभिः ॥ युतासुवर्णेनचरत्नमालाविभूषितामाल्यविभूषणाढ्या ॥ समानजाति
स्तोरणसमानजातिः तुलोत्तरांगमध्येद्वादशभिरंगुलैरधस्तादुदगग्राअवलंब्या पुरुषेणविष्णुना शृंखलावि
लंबितयासुवर्णनिर्मितया तत्प्रतिमालक्षद्वयंन्यस्तयोर्बहिःस्थितमंगुलषट्कंविहायविज्ञेयं समतुलायाःअष्टो
त्तरशतांगुलमितत्वात् ॥ पृथुत्वंचास्यादशांगुलपरिमितेनवलयाकृतिसूत्रेणसंमितंविधेयमित्यर्थः सलोहपाश
द्वयशृंखलाभिर्युक्ताकार्येत्यर्थः ॥ तत्रैव वह्निपुराणे ॥ आश्वत्थींखादिरींचापिपालाशींवासुप्लक्षजाम् ॥ च
तुर्हस्तप्रमाणेनसुश्लक्ष्णांसुदृढांनवाम् ॥ सुवर्तुलांसमांतद्वत्स्निग्धांछिद्रत्रयान्विताम् ॥ मौंजशिक्यद्वयोपे
तांबद्धांस्तंभेतुयाज्ञियेइत्याहनारदः ॥ चतुरस्रातुलाकार्यापादौचापितथाविधौ ॥ चतुर्ष्वपिचपार्श्वेषुमानं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्याच्चतुरंगुलम् ॥ मुक्त्वातावत्तुकरकावंतयोर्विन्यसेद्बुधः ॥ चतुर्हस्तावटतुलामध्यशृंखलयान्विता ॥ शि
क्यंहस्तत्रयंकुर्यात्कुटकंचतुरंगुलम् ॥ इति ॥ यदाहतत्रैव विश्वकर्मा ॥ विशेषदानंकथितंतुलादितस्मात्तु
लालक्षणमुच्यतेप्राक् ॥ तुलाप्रमाणंस्मृतमंगुलानिदैर्घ्येंगुलैःषण्णवतिप्रमाणैः ॥ प्रतिद्वयेप्यंगुलषट्कषट्
कंशतांगुलाष्टोत्तरमंगुलानाम् ॥ स्युर्विंशतिःपंचचधातुबंधाबंधेष्वधिष्ठानसुरानिवेश्याः ॥ ईशःशशीमारु
तरुद्रसूर्याःस्याद्विश्वकर्मागुरुरंगिराग्नी ॥ प्रजापतिर्विश्वजगद्विधातापर्जन्यशंभूपितृदेवताच ॥ सौम्यश्चध
र्मामरराजमश्विनौजलेशमित्रावरुणौमरुद्गणाः ॥ धनेशगंधर्वजलेशविष्णुर्दंडेचतुर्विंशतिरेवदेवताः ॥ अत्र
सौम्यबुधः ॥ स्यात्पंचविंशःपुरुषःसएकोयस्तोल्यमानस्तुलयामहात्मा ॥ एताविधेयास्तपनीयमय्योरत्ना
र्चितादैवतमूर्तयस्ताः ॥ षडंगुलःस्याच्चतुरस्रपिंडःप्रांतद्वयेविष्णुरनंतनामा ॥ पार्श्वद्वयंतच्चतुरंगुलंस्यादेवं
मयातेकथितंप्रमाणम् ॥ मध्यांकुटेसंकुलिकांगुलानिपंचाधिकाविंशतिरेवदैर्घ्ये ॥ एकांगुलःस्याद्भवतीहपिं
डस्तत्राधिदेवःकिलवासुकिःस्यात् ॥ एकैकरज्जुर्लभतेंगुलानित्रिःसप्ततिःपिंडगतांगुलाच ॥ तच्चैलकद्वंद्वम
थांगुलानित्रिंशत्तथापंचदशाधिकास्यात् ॥ तद्धातुबद्धंशुभकाष्ठपीठंपिंडेतथाद्वंद्वमथोविधेयम् ॥ अधोव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

टोभूम्यधिदेवतास्यात्तुलांतरेभूमिपतिर्निवेश्यः ॥ इतिहेमाद्रौमात्स्योक्तेः वेद्यादितुलाकुंडयंलक्षणंच ॥ अ
थवेद्यांशोडशारचक्रलिखनप्रकारउक्तोमदनरत्ने ॥ तत्राचार्योवेद्यांमध्येत्रिहस्तव्यासचतुरस्रंप्रसाध्यप्रागपर

दक्षिणोत्तरनवरेखाभिस्तच्चतुःषष्टिकोष्ठकंकुर्यात् ॥ तत्रकोष्ठानिप्रत्येकंनवनवांगुलानिसंपद्यंते ॥ ततोबहिरं
त्यपंक्तिषुचतुर्दिक्षुमध्यकोष्ठानिचत्वारिचत्वारिमार्जयित्वातदुपर्युपांत्यपंक्तिषुपार्श्वयोस्तत्रत्रयंत्रयंत्यक्त्वाप्र
तिदिशंप्रतिमध्यकोष्ठंद्वयंद्वयंमार्जयेत् ॥ तच्चतुर्दिक्षुषट्षट्कोष्ठानिचत्वारिद्वाराणिसिध्यंति ॥ ततोमध्यस्थि
तषोडशकोष्ठानिमार्जयेत् ॥ ततोबाह्येएकैकंकोणकोष्ठंविहाय ॥ कोणकोष्ठद्वारपीठांतरालवर्तीन्यवशिष्टानि
पंचपंचकोष्ठानिमार्जयेत् ॥ तथाचमध्यचतुरस्रपीठपादाःसिध्यंति ॥ ततोमध्याच्चत्वारिवृत्तानिकुर्यात् ॥
तत्राद्येचत्वार्यंगुलानिव्यासः द्वितीयेऽष्टौ तृतीयेचतुर्विंशतिः चतुर्थेषड्विंशतिरिति ॥ तच्चतुरंगुलवृत्तंकर्णि
कारूपंपीतेनरजसापूरयित्वा कर्णिकावधिरेखांसितेनरजसानिर्माय तद्बहिरष्टांगुलात्मकेवृत्तेपीतरक्तासितर
जोभिःसंपादितमूलमध्याग्राणिषोडशकेसराणिसंपाद्य तत्केसरावधिरेखांसितेनैवरजसांगुलोन्नतांसंपाद्य चतु

र्विंशांगुलात्मकेतद्बहिर्वृत्तेसितेनरजसाष्टदिक्ष्वष्टौपत्राणिरक्ताग्राणिकुर्यात् ॥ ततोदलांतररेखांसितेनरजसा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विधाय दलांतराणिकृष्णेनरजसापूरयित्वातद्बहिरेकांगुलांतराबहिर्वृत्तरेखासितेनैवरजसासंपाद्यवृत्तद्वयांतरंप
रितोष्टदलाग्रतन्मध्यचिन्हैःषोडशधाविभज्य प्रतिभागंयवाकारान्षोडशारान्श्यामपीतारुणश्वेतरजोभिःक
ल्पयित्वा तदंतरेणयथायोगंरजोभिःपूरयित्वा तद्बहिःसितपातारुणश्यामहरिताःपंचरेखालिखेत् ॥ तद्बहिःपी
ठक्षेत्रंचतुरस्रंयथाशोभंरजोभिःरक्तंकृत्यपीठावधिरेखांसितेनरजसाचतुरस्रांरचयेत् द्वारक्षेत्राणिपूर्वादितःपीत
श्यामसितहरितरजोभिःपूरयेत् ॥ आग्नेयादिकोणकोष्ठचतुष्टयंलोहितहरितश्यामधवलैःपूरयेत् ॥ आग्नेयादि
पीठपादचतुष्टयंपंचकोष्ठात्मकंतुक्रमात्सितरक्तपीतकृष्णरजोभिःपूरयेत् ॥ ततःसितेनरजसांगुलोन्नतेनबहिश्च
तुरस्रेरेखाकुर्यादितिमदनरत्नादयः ॥ ठक्कुरमतेतुचतुरस्रंचतुर्हस्तंतत्रप्रत्येकंद्वादशांगुलानिनवकोष्ठानि वृत्ता
नितुपंच तत्राद्यवृत्तेचत्वार्यंगुलानिव्यासःद्वितीयेऽष्टौ तृतीयेविंशतिः चतुर्थेचतुर्विंशतिः पंचमेतच्चतुरस्रंबहि
स्ततोष्टत्रिंशत्इतिपंचकोष्ठात्मकंपीठपादचतुष्टयम् आग्नेयादिक्रमेणरक्तहरितश्यामसितैःपूरणीयंकोष्ठचतुष्ट
यम् ॥ प्रत्येकंत्रिभिस्त्रिभिर्वर्णैरितिविशेषः ॥ इदमेववारुणंमंडलंजलाशयोत्सर्गादौज्ञेयम् ॥ पुनस्तत्रैव ॥ वज्रंप्रा
गुत्तमेभागेआग्नेय्यांशक्तिमुज्ज्वलाम् ॥ आलिखेद्दक्षिणेदंडंनैर्ऋत्यांखड्गमालिखेत् ॥ पाशंतुवारुणेलेख्यंध्वजं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वैवायुगोचरे ॥ कौबेर्यांतुगदांलिख्यईशान्यांशूलमालिखेत् ॥ शूलस्यवामदेशेतुचक्रंपद्मंचदक्षिणे॥ ततोमहा
वेद्युपरिपंचवर्णफलपुष्पोपशोभितंवितानंकुंडमंडपेबध्नीयादिति ॥इतिवेद्युपरिषोडशारचक्रम् ॥ ॥ अथघृतादि
तुलाफलमुक्तहेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरे ॥ प्रथमातुघृतस्योक्तातेजोवृद्धिकरीशुभा ॥माक्षिकेणतुसौभाग्यंतैलेनबहु
लाःप्रजाः ॥ वस्त्रेणदिव्यवस्त्राणिप्राप्नोतितुलयाध्रुवं ॥ लवणेनतुलावण्यमरोगित्वंगुडेनच ॥ असपत्नःशर्करया
सुरूपंचंदनेनतु ॥ अवियोगोभवेद्भर्त्रातुलयाकुंकुमस्यच ॥ नसंतापोहृदिभवेत्क्षीरस्यतुलयातथा ॥ सर्वकामप्र
दाःसर्वाःसर्वपापक्षयंकराः ॥ यःकरोतितुलाःसर्वाःसगौर्यालयमाप्नुयात् ॥ मंत्रेणदद्यादभिमंत्रितांतुसक्तुतु
लामेकतमांद्विजेभ्यः ॥ सयातिगौर्याःसदनंसुपुण्यंनशोकदौर्भाग्यमुपाश्नुतेपुमान् ॥ अथतुलाप्रार्थनामंत्रः ॥
त्वंतुलेसर्वभूतानांप्रमाणमिहकीर्तिता ॥ मांतोलयंतीसंसारादुद्धरस्वनमोस्तुते ॥ इत्यारुह्य ॥ गोदोहकालंत
त्रैवचिंतयित्वाहरिप्रियाम् ॥ अवरुह्यततोदद्यादर्घपादमथापिवा ॥ गुरुंसंपूज्यविधिवद्वस्त्रालंकारभूषणैः ॥ वि
सर्जयेन्नमस्कृत्यभोजयेद्द्विजपुंगवान् ॥ शेषंद्विजेभ्योदातव्यंस्त्रीभ्योऽन्येभ्यस्तथैवच ॥ कदलीदलसंस्थाचपंच
पिंडाहिमाद्रिजा ॥ कर्पूरस्यतुतांपूज्यकुंकुमेनालभेत्तुताम् ॥ विधिनानेनयोदद्यात्तुलादानंविमत्सरः ॥ स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लोकमेतिपार्वत्याःसेव्यमानोऽप्सरोगणैः ॥ तत्रापिकालंसुचिरमिहलोकेनृपोभवेत् ॥ आत्मतुल्यंसुवर्णवार जतंरत्नमेववा ॥ योददातिद्विजाग्र्येभ्यस्तस्याप्येतत्फलंभवेत् ॥ एतद्भूमिदानजन्यम् ॥ ब्रह्महत्यादिपापा द्यैर्मुक्तःशिवपुरंव्रजेत् ॥ सचतत्पापनिर्मुक्तःप्रोक्तंविष्णुपुरंव्रजेत् ॥ तुलापुरुषभूमीचदीयमानेतुयेनराः ॥ पश्यंतितेपिवायांतियेवास्युरनुमोदकाः ॥ गुडंवायदिवाखंडंलवणंवापितोलितम् ॥ योदद्यादात्मनातुल्यं नारीवापुरुषोपिवा ॥ पुमान्प्रद्युम्नवत्स्यात्तुनारीस्यात्पार्वतीसमा ॥ सुभगोरूपसंपन्नोभुंजीतांतेत्रिविष्टपम् । हिरण्यदक्षिणायुक्तंसवस्त्रंभूषणान्वितम् ॥ अलंकृत्वाद्विजाग्र्यंतंपरिधाप्यचवाससी ॥ खंडादितोलितंपश्चा द्गुरवेप्रतिपादयेत् ॥ सर्वकामसमृद्धात्माऽनंतंकालंवसेद्दिवि ॥ इति ॥ इतिघृतादितुलादानफलम् ॥ ॥ अथ नानारोगनिरासार्थंद्रव्यविशेषतुलादानान्युक्तानि गारुडे ॥ तुलापुरुषदानंतुशृणुमृत्युंजयोद्भवम् ॥ अथलो हंप्रदातव्यंसर्वरोगोपशांतये ॥ कांस्यंचयक्ष्मणेदेयंत्रपुचार्शोविकारके ॥ अपस्मारेतुसीसंस्यात्ताम्रंकुष्ठेचदारु णे ॥ पित्तलंरक्तपित्तेचरूप्यंप्रदरमेहयोः ॥ सुवर्णंसर्वरोगेषुप्रदद्यान्मृत्युनाशनम् ॥ फलोद्भवंतथादेयंग्रहिण्या दीर्घवाहिनी ॥ गौडंभस्मकरोगेचपौगंस्याद्दंडमालके ॥ पौगंपूगीफलम् ॥ काष्ठजंचाग्निमांद्येस्याद्रोगोत्पत्तौ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तुपैष्टकम् ॥ मधूद्भवंतथादेयंकासश्वासजलोदरे ॥ घृतोद्भवंतथादेयंछर्दिरोगोपशांतये ॥ क्षीरंपित्तविनाशाय दधिस्याद्भगदारणे ॥ लवणंवेपनाशायपैष्टंदद्रुविनाशने ॥ धान्यंचसर्वरोगस्यनाशनेमुनिभिःस्मृतम् ॥ इति ॥ अत्रायंसंक्षेपोदानोद्दयोतेऽपि ॥ रूप्यतुलायांसुवर्णतुलाफलमेव पितृतृप्तिःप्रदरमेहनाशश्च रत्नतुलायां स्वर्णफलमेव ॥ ताम्रेणकुष्ठनाशः ॥ लोहेनसर्वरोगविनाशः ॥ घृतेनतेजोवृद्धिश्छर्दिनाशश्च ॥ गुडेनारोगित्वंसौभाग्यवृद्धिश्च ॥ लवणेनलावण्यंसौभाग्यंच ॥ मधुनासौभाग्यंकासश्वासजलोदरनाशश्च ॥ तैलेन प्रजावान्भवति ॥ क्षीरेणपित्तनाशःसंतापनिवृत्तिश्च ॥ दध्नाभगंदरनाशः ॥ शर्करयासपत्नबाधानिवृत्तिः ॥ अन्नेनारोगित्वम् ॥ पिष्टेनदद्रुनाशः ॥ फलैःसंग्रहणीनाशः ॥ क्रमुकैर्गंडमालानाशोमुखदुर्गंधिनाशनंदद्रुनाशश्च ॥ क्रमुकंपूगीफलम् ॥ चंदनेनसौंदर्यवान् ॥ गंधेनसौभाग्यम् ॥ वस्त्रेणदिव्यवस्त्रावाप्तिः ॥ काष्ठैरग्निमांद्यनाशः ॥ विष्णुप्रीतिर्वासर्वद्रव्यैरपिइति ॥ इतिनानारोगनिरासद्रव्यविशेषतुलाः ॥ ॥ अथपूजार्थं तत्तद्द्रव्याधिदेवतामाह ॥ गारुडे ॥ अधिदैवंतुलोहेवैमहाभैरवउच्यते ॥ कांस्येत्रपावशिवनौचवायुश्चसीसके स्मृतः ॥ ताम्रेसूर्यस्तथाप्रोक्तःपैत्तलेचकुहूस्तथा ॥ रौप्येचपितरोज्ञेयाः सौवर्णेसर्वदेवताः॥फलेसोमोगुडे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

चापस्ताबूलेचविनायकः ॥ गंधर्वाःकुसुमेचैवजांगलेऽग्निस्तथास्मृतः ॥ जांगलेकाष्ठे ॥ मधौयक्षंप्रयत्ने
नघृतेमृत्युंजयंतथा ॥ क्षीरेताराःगणाःसर्वेदध्निसर्पाःप्रकीर्तिताः ॥ लवणेपार्वतीदेवीसमुद्दिष्टाधिदेवता ॥ पि
ष्टेप्रजापतिर्देवोअन्नेसर्वाश्चदेवताः ॥ आर्तिर्यदास्यात्पात्राणांप्राप्नुयात्पुण्यदेशतः ॥ नित्यंमृत्युंजयप्राप्ति
र्विधिनायत्प्रदीयते ॥ तदेवसर्वशांत्यर्थंभवतीतिनसंशयः ॥ तुलापुरुषदानेनमृत्युंजयतिमानवः ॥ आगमो
क्तमृत्युंजयमंत्रेणपूजयित्वेत्यर्थः ॥ नाममंत्रेणवायथाधिकारंयोज्यम् ॥ इतिद्रव्याधिदेवताः ॥ ॥ अथकाल
विशेषः ॥ दानोद्योते विश्वामित्रः ॥ आदित्येराहुणाग्रस्तेसुवर्णैस्तौलयेत्तनुम् ॥ सोमग्रहेतुरौप्येणयद्वा
दानंतथाशृणु ॥ प्रवर्ग्यस्यमुखेजातउत्पन्नःपितृदेहतः ॥ सर्वपापहरंवैतद्ददामिप्रीयतांविधुः ॥ इत्युच्चार्यंज
लंत्वप्सुनिक्षिपेद्द्विजसत्तम ॥ इति ॥ अथतुलापुरुषदानविधिः हेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरे ॥ तुलादानंप्रवक्ष्यामि
सर्वपापप्रणाशनम् ॥ यद्गौर्यांचरितंपूर्वंलक्ष्मीनारायणेनतु ॥ पुण्यंदिनमथासाद्यतृतीयायांविशेषतः ॥ गो
मयेनानुलिप्तायांभूमौकृत्वाघटंशुभम् ॥ दारवंशुभवृक्षस्यचतुर्हस्तप्रमाणतः ॥ सुवर्णंतत्रबध्नीयात्स्वशक्त्या
घटितंघटे ॥ सौवर्णंस्थापयेत्तत्रवासुदेवंचतुर्भुजम् ॥ शिक्यद्वयंचबध्नीयात्स्थापयेत्पीठकेततः ॥ तत्रारोहेत्स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वस्त्रास्त्रैः सर्वालंकारभूषितः ॥ अभीष्टदेवतांगृह्यस्नापयित्वाघृतादिभिः ॥ तुलापुरुषदानस्यविधिरेषप्रकीर्तितः ॥ अत्रविधिरेषप्रकीर्तितइतिएतावत्येवकर्तव्यतेत्युक्तं भवतीतिदामोदरः नान्यदिति ॥ तुलादानमधिकृत्यलिंगपुराणे ॥ दक्षिणांचशतंसार्द्धंतदर्धंवापिदापयेत् ॥ गुरोरितिशेषः ॥ ऋत्विजांचैवसर्वेषांदशनिष्कान्प्रदापयेत् ॥ इति ॥ तथायजमानोऽयनग्रहणसंक्रमादिपुण्यकालमासाद्यपूर्वेद्युरेकभक्ताचरितप्रायश्चित्तः कृतनित्यक्रियोदर्भेष्वासीनोदर्भान्धारयमाणः शुचिराचम्य देशकालौसंकीर्त्य ममामुककामनासिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अमुकद्रव्यतुलापुरुषदानंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ तथारोगनिरासार्थंतुममामुकरोगनिरासेनममास्यशिशोर्वामुकरोगनिरासेनक्षिप्रारोग्यसिद्धिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमिति ॥ तथा यदातुशिष्टाचारवशात्ताम्रादितुलासुअष्टमांशंचतुर्थांशंवासुवर्णरजतादिप्रक्षिप्यते तदासुवर्णादितुलयाचतुर्थांशाष्टमांशादितुलाविशेषफलप्राप्तिद्वारा इत्युल्लेखःकार्यः ॥ तदंगतयागणपतिपूजनंपुण्याहवाचनमाचार्यवरणमंगदेवतापूजनमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्य गणपतिंसंपूज्य पुण्याहंस्वस्तिऋद्धिःश्रीःकल्याणमितिशब्दपंचात्मकंबौधायनोक्तंब्राह्मणांस्त्रिस्त्रिर्वाचयित्वा आचार्यंवृत्वा आचार्यं तुलायांगौरीविष्ण्वादितुलांगदेवताश्च पूज

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यित्वा ॥ रोगनिरासार्थेतु महामृत्युंजयमंत्रेणप्रतिमायांमृत्युंजयं ताम्रादितोलनीयद्रव्यादिदेवताश्चपूजयेदि
ति ॥ इतितुलापुरुषदानविधिविशेषः ॥ ॥ अथतुलादानप्रयोगः ॥ यजमानःशुचिराचम्य प्राणानायम्य
देशकालौसंकीर्त्य एकैकमन्वंतरकालावच्छिन्नप्रतिलोकपालस्थाननिवासपूर्वकार्कवर्णकिंकिणीजालमालिवि
मानाधिकरणकाप्सरः पूजासहितशिवपुरगमनपूर्वककल्पकोटिशतावच्छिन्नविष्णुपुराधिकरणकनिवासका
मःसुवर्णरत्नरौप्यतुलापुरुषमहादानमहंकरिष्ये॥यद्वा ॥ब्रह्महत्यादिसकलपापक्षयद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंसु
वर्णरत्नरौप्यतुलापुरुषमहादानंकरिष्ये ॥ तत्रादौगणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धाचार्यव
रणादिकुर्यात्॥ताम्रादितुलांयांतु संकल्पोत्तरंगणपतिपूजनपूर्वकंपुण्याहवाचनमात्रंकृत्वा आचार्यंवृत्त्वा यथा
विभववस्त्रालंकारादिभिःपूजयेत् ॥ ततआचार्योगोमयोपलिप्तवेद्यादौसर्षपविकिरणपंचगव्यप्रोक्षणेकृत्वा॥ वे
द्यांवारुणमंडलंविलिख्य उपरिकुंडमंडपेपंचवर्णवितानंफलपुष्पोपशोभितंध्वजंबध्वा वेद्यादौघटमाबध्य तत्र
दक्षिणोदक्शिक्यांतुलांबध्नीयात् ॥ गौरींप्रीत्यर्थंतुलायांकर्पूरकृतपंचपिंडिकारूपांगौरींकुंकुमेनानुपूजयेत्॥
ततोधर्मराजसूर्यविष्णुप्रतिमाः तिस्रोमाषमात्रसुवर्णनिर्मिताअग्न्युत्तारणादिपूर्वकंसंपूज्य इष्टदेवतांचपंचामृ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तेनाभिषिच्याभ्यर्च्यच विष्णुप्रतिमांतुलामध्येबध्वाततःपूर्वोक्ततोलनीयद्रव्यादिदेवतांसंपूज्यतुलायैनमइति
तुलांतुलाप्रातकूटयोर्विष्णुमनंतं मध्यकूटेवासुकिं फलकद्वयेभूमिंचसंपूज्य रक्तवस्त्रेणतुलांसंवेष्ट्य ततःशक्तौ
॥१०॥ सत्यांतुलादंडेसुवर्णनिर्मितासुचतुर्विंशतिप्रतिमासुउदक्संस्थांदेवतामावाहयेत्पूजेयच्च ॥ तदित्थं ॥ ॐ ई
शानायनमःईशानंआवाहयामि १ एवंसर्वत्र ॐ शशिनेनमः शशिनंआवाहयामि २ ॐ मारुताय० ३ ॐ
रुद्राय० ४ ॐ सूर्याय० ५ ॐ विश्वकर्मणेन०६ ॐ गुरवेन० ७ ॐ अंगिरोग्निभ्यां० ८ ॐ प्रजापतये०९
ॐ विश्वेभ्योदेवेभ्योन० १० ॐ धात्रेन० ११ ॐ पर्जन्यशंभुभ्यां० १२ ॐ पितृभ्योन० १३
ॐ सौम्याय० १४ ॐ धर्माय० १५ ॐ अमरराजाय० १६ ॐ अश्विभ्यांन० १७ ॐ जलेशया०१८
ॐ मित्रावरुणाभ्यांन० १९ ॐ मरुद्गणेभ्यो० २० ॐ धनेशाय० २१ ॐ गंधर्वाय० २२ ॐ जलेशाय०
२३ ॐ विष्णवे० २४ इत्यावाह्य संपूज्यच ततोयजमानोवस्त्राअरणगंधमाल्याद्यलंकृतःकुसुमांजलिंगृ
हीत्वा तुलांत्रिःप्रदक्षिणीकृत्य प्राङ्मुखउपविश्य प्रार्थयेत् ॐ नमस्तेसर्वदेवानांशक्तिस्त्वंसत्यमाश्रिता ॥ ॥१०॥
साक्षिभूताजगद्धात्रीनिर्मिताविश्वयोनिना ॥ एकतःसर्वसत्यानितथानृतशतानिच ॥ धर्माधर्मकृतांमध्येस्था

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पितासिजगद्धिते ॥ त्वंतुलेसर्वभूतानांप्रमाणमिहकीर्तिता ॥ मांतोलयंतीसंसारादुद्धरस्वनमोस्तुते ॥ योसौत
त्त्वाधिपोदेवः पुरुषः पंचविंशकः॥सएषोऽधिष्ठितोदेवित्वयितस्मान्नमोनमः॥नमोनमस्तेगोविंदतुलापुरुषसंज्ञ
क ॥ त्वंहरेतारयस्वास्मानस्मात्संसारसागरात् ॥ इतिपठित्वा ॥ तुलोपरिपुष्पांजलिंक्षिपेत् ॥ पुनस्तुलां
त्रिःप्रदक्षिणीकृत्य वामहस्तेधर्मराजंदक्षिणेसूर्यंअंकेस्वाभीष्टदेवतांपंचामृताभिषिक्तार्चितांचादाय प्राङ्मुख
स्तुलायासुत्तरफलकमारोहेत् ॥ दक्षिणेनसुवर्णःस्यादुत्तरेणनराधिपः ॥ इतिमात्स्यवचनात् ॥ नराधिपइ
त्युपलक्षणम् ॥ ततः आचार्योदक्षिणफलकेतोलनीयद्रव्यमारोपयेत् ॥ सुवर्णाद्यावत्समधिकंस्यात् ॥ पुष्टि
कामेनभूयिष्ठमधिकंकार्यम् ततोयजमानस्तुलामध्यदंडस्थितदृष्टिर्हरेर्मुखंपश्यन्मंत्रौपठेत् ॥ ॐ नमस्तेसर्व
भूतानांसाक्षिभूतेसनातनि ॥ पितामहेनदेवित्वंनिर्मितापरमेष्ठिना ॥ त्वयाधृतंजगत्सर्वंसहस्थावरजंगमम्॥
सर्वभूतात्मभूतस्थेनमस्तेविश्वधारिणि ॥ इतिगोदोहकालंतत्रस्थित्वा ततस्तुलामवतीर्य तोलितद्रव्ये
तुलसीपत्रंनिधाय देशकालौसंकीर्त्य अमुककामइदममुकद्रव्यमात्मसमतोलितमाचार्याद्यन्येभ्योब्राह्मणेभ्यः
समस्ताश्रितबंधुवर्गेभ्योदीनानाथेभ्यश्चदातुमहमुत्सृजे नममेत्युत्सृज्य ततः कृतस्यामुकतुलापुरुषदानकर्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णःसांगतासिद्ध्यर्थमाचार्यायइदंसुवर्णअग्निदैवतंदक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥ पुनः कृतस्या
मुकतुलापुरुषदानकर्मणःइत्यादि सांगतासिद्ध्यर्थंनानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योयथाशक्तिभूयसींदक्षिणांदा
 तुमहमुत्सृजे ॥ तथा कृतस्यामुकतुलापुरुषदानकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थंयथाशक्तिब्राह्मणान्यथाकालंय
थोत्पन्नेनान्नेनभोजयिष्ये इतिसंकल्प्य॥ततआचार्योवाहितदेवताः सर्वाः अर्चनपूर्वकंविसृज्य आचार्यायतुला
र्धं पादंवा प्रतिमावस्त्राभरणादिसर्वंतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इतिदत्वा सदस्यायादावेतदर्धंदत्वा शेषंचसद्यएव
वयथोद्देशंदत्वा प्रमादात्कुर्वतांकर्म० यस्यस्मृत्येतिजपित्वा कर्मेश्वरार्पणंकृत्वा सुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ केचित्तु
अत्रतुलापूजोत्तरमग्निंसंस्थाप्यईशानादितुलास्थदेवताभ्योष्टाष्टाज्याहुतयश्चेच्छंतीति ॥ तुलाप्रतिग्रहप्राय
श्चित्तंत्वाचार्यश्चांद्रायणमेकंकुर्यात् प्रतिग्रहानुसारेणइत्युक्तं दानोद्द्योते रहस्येषु ॥ हेमाद्रौ मात्स्ये ॥ न
चिरंधारयेद्गेहेसुवर्णंतोलितंबुधः ॥ तिष्ठद्भयावहंयस्माच्छोकव्याधिकरंनृणाम् ॥ शीघ्रंपरस्वीकरणाच्छ्रेयःप्रा
प्नोतिपुष्कलम् ॥ इति ॥ सुवर्णादिसर्वद्रव्यतुलास्वेवंकैमुतिकन्यायात् ॥ अत्रत्यः सुवर्णशब्दोरजतादिसर्व
द्रव्यतुलोपलक्षकोबोध्यः ॥ मीमांसैकधुरंधरःश्रुतिधरोन्यायेऽपिवागीश्वरःसाहित्येमृतसागरःसुजनतावल्ली

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रसालद्रुमः ॥ यद्विद्वन्मणिशेखरोदिनकरःप्रासूतविश्वेश्वरंतेनाकारिघृता दितोलनविधौसत्प्रीतयेपद्धतिःइति दानोद्द्योतदानरत्नमयूखाद्यनुसारेणच कालोपनामकभट्टदिवाकरकृतदानसंक्षेपचंद्रिकायां ताम्रघृदितातुला पुरुषदानप्रयोगः ॥ ॥अथगोसहस्रमहादानप्रयोगः ॥ हेमाद्रौ मात्स्ये ॥ गोसहस्रदानंचिकीर्षुरधिवासन दिनात्प्राक्त्रिरात्रमेकरात्रंवाशक्तितः पयोव्रतोऽधिवासनदिनेशुचिर्यजमानोदेशकालौसंकीर्त्य ममसमस्तपा पक्षयोत्तरसिद्धचारणसेवितार्कवर्णकिंकिणीजालमालिविमानारोहणोत्तरानेकमन्वंतरावच्छिन्नेंद्रादिसकल लोकपाललोकाधिकरणकपुत्रपौत्रसमन्वितशिवालयगमनैकोत्तरंसंख्यासंख्येयपितृमातामहकुलतारणाक ल्पशतावच्छिन्नशिवपुरनिवासानंतरराजराजीभवनाश्वमेधशतकर्तृत्वशिवध्यानपरत्वविष्णुसादृश्यापन्नयोग स्थानकसंसारमोचनकामःश्वोगोसहस्रमहादानंप्रतिपादयिष्ये ॥ इतिसंकल्पयेत् ॥ततउपवासगुर्वादिनियोगां तंतुलापुरुषमहादानवत्कुर्यात् ॥ ॥ अथाचार्यः एकंलक्षण्यंनंदिकेश्वरंवृषंसवत्सदशोत्तरगोसहस्रात्सवत्संधेनु दशकंच स्वर्णघंटास्वर्णपट्टकौशेयवस्त्रमाल्यहेमरत्नयुतशृंगरौप्यखुरचापरोपशोभितं सताम्रदोहनं पादुको पानच्छत्राद्यनेकोपस्करयुतं वेदींपरितःस्थापयेत् ॥ मंडपाद्बहिस्तु यथावकाशंगोसहस्रं वस्त्रमाल्यस्वर्णशृं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गरौप्यखुराद्यैरलंकृत्याधिवासयेत् ॥ अथासादितसगोवृषदशकमध्येचक्रोपरिस्थापितलवणद्रोणोपरि पूर्वोक्त लक्षणंकौशेयसंवीतंनानाभरणभूषितंमाल्यैक्षुफलसंयुक्तंनंदिकेश्वरंस्थापयेत् ॥ वेद्युपरिफलपुष्पादिशोभितं पंचवर्णवितानंकुटेबध्नीयात् ॥ ततः आचार्यादयःस्वस्वकुंडसन्निधौसर्वौषध्यादियुतकलशचतुष्टयस्थापना दियजमानाभिषेकांतंतुलामहादानवत्कुर्युः ॥ ततःशुक्लमाल्यांबरधरःसकुसुमांजलिनासवृषगोदशकमामंत्र येत् ॥ तन्मंत्रः ॥ नमोवोविश्वमूर्तिभ्योविश्वमातृभ्यएवच॥लोकाधिवासिनीभ्यश्चरोहिणीभ्योनमोनमः ॥ गवामंगेषुतिष्ठंतिभुवनान्येकविंशतिः ॥ ब्रह्मादयस्तथादेवारोहिण्यःपांतुमातरः ॥ गावोमेअग्रतःसंतुगावो मेसंतुपृष्ठतः ॥ गावोमेहृदयेसंतुगवांमध्येवसाम्यहम् ॥ यस्मात्त्वंवृषरूपेणधर्मएवसनातनः ॥ अष्टमूर्तेरधि ष्ठानमतःपाहिसदामम ॥ इति ॥ पुष्पांजलिनासंपूज्य वेदीपश्चिमेप्राङ्मुखउपविश्य पूर्ववद्देशकालौस्मृ त्वा ममसमस्तपापक्षयादिसंसारमोचनकामःइत्यंते इमंवृषं इमाश्चसवत्सधेनुदशकसहिताः सहस्रंगाः सां गोपांगाः अमुकामुकगोत्रामुकामुकवेदाध्यापकामुकामुकशर्मभ्योगुर्वृत्विगादिभ्यश्चसंप्रददे नमम इतिगु र्वादिहस्तेषुजलंदद्यात् ॥ तेच देवस्यत्वेतियजुषारुद्रायगामित्युक्त्वा पुच्छेषुप्रतिगृह्य स्वस्तीत्युक्त्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यथाशाखंकामस्तुतिं कइदंकस्माअदादितिपठेयुः ॥ ततोयजमानः कृतस्यगोसहस्रमहादानकर्मणःसांगतासि
द्ध्यर्थंग्रामंभूमिंवादत्वासुवर्णंदक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इतिप्रत्येकंतेभ्योदक्षिणांदद्यात् ॥ ततः कृत
स्यगोसहस्रमहादानइत्यादि० सांगतासिद्ध्यर्थं नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योयथाशक्तिभूयसींदक्षिणांदा
तुमहमुत्सृजेनममेति ॥ तथा पुनः कृतस्य इ० सांगतासिद्ध्यर्थंयथाशक्तिब्राह्मणान्यथाकालंयथोपपन्ने
नान्नेनभोजयिष्येइतिसंकल्पयेत् ॥ ततः आचार्यःपुण्याहवाचनाद्यावाहितदेवताःसंपूज्य उत्तिष्ठब्रह्मणस्प
तइतिदेवान्विसृज्य तद्दिनेपयोव्रतमशक्तौयजमानोनक्ताशीर्ब्रह्मचारीभवेत् ॥ ततः प्रमादात्कुर्वतांकर्म० य
स्यस्मृत्या० कर्मेश्वरार्पणंकुर्यादिति ॥ इतिदानसंक्षेपचंद्रिकायां गोसहस्रमहादानप्रयोगः ॥ भविष्यपु
राणे ॥ शतंगावःसवृषभाधेनूपस्करसंयुताः ॥ दत्वातुब्राह्मणेभ्यस्तुविशुद्धेनांतरात्मना ॥ शिवादिसर्वलो
केषुयथेष्टंमोदतेतुसः ॥ पुण्यकालेशुचिराचम्य देशकालौसंकीर्त्य ममसमस्तपापक्षयपूर्वकसिद्धचारणसेवि
तार्कवर्णकिंकिणिजालमालिविमानारोहणोत्तरानेकमन्वंतरावच्छिन्नेंद्रादिसकललोकपालाधिकरणकपुत्रपौ
त्रसमन्वितशिवपुरादिसर्वलोकनिवासानंतरमंतेविष्णुसायुज्यावाप्तिकामोवृषाधिकसालंकृतगोशतदानंकरि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ष्ये इतिसंकल्प्य गणपतिपूजनंसंक्षिप्तपुण्याहवाचनमात्रंकृत्वा गोभ्योनमइतिसवृषआगाःसंपूज्य ब्राह्मणे
भ्योनमइतिब्राह्मणांश्चयथाशक्तिवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य प्रार्थयेत् ॥ तत्रमंत्राः गावःसुरभयोनित्यंगावो
गुग्गुलुगंधिकाः ॥ गावःप्रतिष्ठाभूतानांगावःस्वस्त्ययनंमहत् ॥ अन्नमेवपरंगावोदेवानांहविरुत्तमम् ॥ पा
वनंसर्वभूतानांरक्षंतिचवहंतिच ॥ हविषामंत्रपूतेनतर्पयंत्यमरानपि ॥ महर्षीणांचहोतॄणांगावोहोमेप्रतिष्ठि
ताः ॥ सर्वेषामेवभूतानांगावःशरणमुत्तमम् ॥ गावःपवित्रंपरमंगावोमंगलमुत्तमम् ॥ गावःसर्वस्यलोकस्यगा
वोधन्याःसवाहनाः ॥ नमोगोभ्यःश्रीमतीभ्यःसौरभेयीभ्यएवच ॥ नमोब्रह्मसुताभ्यश्चपवित्राभ्योनमोन
मः ॥ घृतक्षीरप्रदागावोघृतयोन्योघृतोद्भवाः ॥ घृतनद्योघृतावर्तास्तामेसंतुसदागृहे ॥ इतिगाःसंप्रार्थ्य वृ
षभंप्रार्थयेत् ॥ धर्मस्त्वंवृषरूपेणजगदानंदकारक ॥ अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतःपाहिसनातन ॥ इतिवृषभंप्रार्थये
त् ॥ ततः सलिलतिलकुशानादाय अद्येत्यादिममसमस्तपापक्षयेत्यादिविष्णुसायुज्यावाप्तिकामोवृषाधिक
शतंगाः धेनूपस्कराः सहिरण्यदक्षिणायुताः रुद्रदेवतास्तन्मूल्योपकल्पितनिष्क्रयरजतमुद्रावानानानामगो
त्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजेनममेति तेनभगवान्परमात्माश्रीपरमेश्वरःप्रीयताम् तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

कृतस्यसवृषगोशतदानकर्मणःसागतासिद्ध्यर्थंब्राह्मणभोजनंभूयसींदक्षिणांचदद्यात् ॥ अथवाअद्येत्यादि० सवृषरुद्रदैवतसहिरण्यदक्षिणायथाशक्त्यलंकृतगोशतमूल्योपकल्पितनिष्क्रयरजतमुद्राः नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजे नममेति ॥ ततोब्राह्मणभोजनंसंकल्प्य भूयसींदद्यात् ॥ इतिसवृषगोशतदानप्रयोगः ॥ ॥ अथसवृषगोदानप्रयोगः ॥ भविष्ये ॥ दशगावःसवृषआवृषभैकादशाः स्मृताः ॥ दत्वातुब्राह्मणेभ्यश्चसयातिपरमांगतिम् ॥ शिवादिसर्वलोकेषुयथेष्टंरमतेनरः ॥ इति ॥ पुण्यकालेशु चिराचम्य प्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य ममसमस्तपापक्षयपूर्वकशिवादिसर्वलोकनिवासांतेविष्णुसान्निध्यकामोवृक्षाधिकदशगोदानंकरिष्ये इतिसंकल्प्य गणपतिपूजनंपुण्याहवाचनमात्रंकृत्वा गोभ्योनमइतिसवृषागाःसंपूज्य ब्राह्मणेभ्योनमइतिब्राह्मणांश्चयथाशक्तिवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य गाःप्रार्थयेदेतैर्मंत्रैः ॥ गावोमामुपतिष्ठंतुहेमशृंग्यःपयोमुचः ॥ सुरभ्यःसौरभेय्यश्चसरितःसागरास्तथा ॥ गावःपश्याम्यहंनित्यं गावःपश्यंतुमांसदा ॥ गावोऽस्माकंवयंतासांयतोगावस्ततोवयम् ॥ गावोममाग्रतोनित्यंगावःपृष्ठतएवच ॥ गावोमेसर्वतश्चैवगवांमध्येवसाम्यहम् ॥ इतिगाःसंप्रार्थ्य ॥ धर्मस्त्वंवृषरूपेणजगदानंदकारक ॥ अष्टमूर्ते

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रधिष्ठानमतःपाहिसनातनइति ॥ वृषभंचप्रार्थयेत् ॥ ततःसकुशतिलजलमादाय ॥ अद्येत्यादि० ममसम
स्तपापक्षयपूर्वकशिवविष्णुसान्निध्यावाप्तिकामोवृषाधिकदशगाधेनूपस्कराः सहिरण्यदक्षिणायुतारुद्रदेवता
स्तन्मूल्योपकल्पितनिष्क्रयरजतमुद्रावानानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजे नममेतिसंकल्पंकुर्या
त्ततोब्राह्मणभोजनसंकल्पः ॥ भूयसींचदद्यात् ॥ अथवावृषाधिकधेनूपस्करसहिरण्यदक्षिणायुतदशगारुद्र
दैवतास्तन्मूल्योपकल्पितरजतमुद्राः नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योदातुमहमुत्सृजे नममेत्युक्त्वादद्यात् ॥
ब्राह्मणभोजनसंकल्पंकृत्वा भूयसींचदद्यादितिसंक्षेपः ॥ इतिसवृषदशगोदानप्रयोगः ॥ ॥ अथदशमहादाना
नि ॥ कौर्मे ॥ कनकाश्वतिलानागादासीरथमहीगृहाः ॥ कन्याचकपिलाधेनुर्महादानानिवैदश ॥ तत्रप्र
थमंतावत्सुवर्णदानम् ॥ मूले ॥ दत्वासुवर्णस्यशतंविप्रेभ्यःश्रद्धयाऽन्वितः ॥ ब्रह्मलोकमनुप्राप्यब्रह्म
णासहमोदते ॥ गव्येनभूमिंशकृताजलेनआलिप्यमध्येसिततंडुलैश्च ॥ सरोरुहंकेसरभूषणाढ्यंसकर्णि
कंचाष्टदलंविलिख्य ॥ तस्मिन्हिरण्यशतमानमात्रंनिधाय तस्योपरितंविचिंत्य ॥ इति ॥ तत्रब्रह्माणं
कमलासनस्थंसंपूज्य विप्रंवृत्वा यथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य दद्यात् ॥ हेमाद्रौदानकांडे ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

देयंतद्योजयेत्पूर्वंततोविप्रंचपूजयेत् ॥ तत्तन्मंत्रैःप्रदद्याद्धैसर्वदानेष्वयंविधिः ॥ इति ॥ अद्येत्यादि० ममस
मस्तपापक्षयपूर्वकमेरुदानसमफलावाप्तये देयद्रव्यतृतीयांशदक्षिणासहितं इदंसुवर्णं अग्निदैवतं अमुकगो
त्रायामुकशर्मणेब्राह्मणायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥ प्रार्थनामंत्रः ॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थंहेमबीजंवि
भावसोः ॥ अनंतपुण्यफलदमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिकनकदानम् ॥ अथाश्वदानंमहाभारते ॥ सर्वोप
करणोपेतंयुवानंदोषवर्जितम् ॥ योऽश्वंददातिविप्रायस्वर्गलोकेमहीयते ॥ तथा।यावंतिरोमाणिहयेभवंतिहि
नरेश्वर ॥ तावंतोवाजिदाँल्लोकान्प्राप्नुवंतीहपुष्कलान् ॥ इति ॥ वाजिदान्सूर्यलोकान् ॥ कौर्मे ॥ शतैःपंचपलै
रौप्यैःसुवर्णालंकृतिंक्रमात् ॥ सदक्षिणंसवस्त्रंचब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ ब्राह्मणंवृत्वा वस्त्रालंकरणगंधपुष्पा
दिभिरभ्यर्च्य दद्यात् ॥ अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकाश्वरोमसमसंख्याकाब्दसूर्यलोकनिवासावाप्ति
कामइममश्वं सर्वोपस्कररहिरण्यदक्षिणायुतं यमदैवतंगोत्राय शर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति अश्वकर्णंधृत्वाद
द्यात् ॥ दानमंत्रस्तु ॥ उच्चैःश्रवास्त्वमश्वानांराज्ञांविजयकारक ॥ सूर्यवाहनमस्तुभ्यमतःशांतिंप्रयच्छ
मे ॥ अथश्वेताश्वदानं ॥ गारुडे। अश्वमेधमखंयस्तुकर्लौकर्तुंमुनीश्वर ॥ अश्वदानंतुतेनेहकर्तव्यंविधिपूर्वं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

कम् ॥ विधिंतस्यप्रवक्ष्यामिब्रह्मणानिर्मितंपुरा ॥ श्वेतमश्वंशुभंतातहेमपल्याणभूषितम् ॥ रूप्यै
स्तुकटकैःशुद्धैःकरिदंतोपशोभितम् ॥ वज्रनेत्रंखुरैस्ताम्रैःक्षौमपुच्छंसुवाससम् ॥ शुभ्रेणपदकेनैवसंयुतं
स्वायुधान्वितम् ॥ धान्यरत्नोपरिस्थंतुबद्धंपक्षसुपट्टकम् ॥ एवंसुतेजसंचाश्वंब्राह्मणायनिवेदयेत् ॥ म
न्वादियुगाद्ययनविषुवोपरागादिपुण्यकालेदानंकार्यम् ॥ ब्राह्मणंवृत्वा वस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्याश्वंचसंपूज्य
वदेत् ॥ मार्तंडायसुवेगायकाश्यपायत्रिमूर्तये ॥ जगद्दीपायसूर्यायत्रिवेदायनमोस्तुते ॥ एवंतमुच्चरन्मंत्रंक
र्णेदद्यात्तिलोदकम् ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि० गोत्रायशर्मणेब्राह्मणायेमंश्वेताश्वं सुवर्णतिलकालंकारयुतं
ललाटग्रैवेयकपूर्वोक्तालंकारैर्युक्तंगंधपुष्पाद्यर्चितं सूर्ययमदैवतं सकलब्रह्महत्यादिपापनाशकामोहयरोमसम
संख्याकाब्दसूर्यलोकनिवासकामश्च सालंकृतायतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इति ॥ ततोऽश्वप्रार्थना ॥ महार्णव
सुमुत्पन्नउच्चैःश्रवसपुत्रक ॥ मयात्वंविप्रमुख्यायदत्तोहयसुखीभव ॥ इति ॥ ततोविप्रप्रार्थना ॥ इमंविप्र
नमस्तुभ्यमश्वंतेप्रतिपादितम् ॥ प्रतिगृह्णीष्वविप्रेंद्रमयादत्तंसुशोभनम् ॥ इतिदानमंत्रमुच्चार्य ॥ कर्णे
समर्पणंकृत्वा ॥ विप्रहस्तेजलंक्षिपेत् ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ विप्रोदेवस्यत्वेतिगृहीत्वा यथाशाखंका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मस्तुतिंपठित्वा ॥ स्वस्तीत्युक्त्वाऽश्वमारुह्यगच्छेत् ॥ दाताचाश्वपुरोगच्छेत्पदानांसप्तसप्ततिम् ॥ भास्करंम
नसिध्यात्वाआलोकयस्वगृहंव्रजेत् ॥ श्वेतमश्वंतुयोदद्यात्फलंदशगुणंभवेत् ॥ एवंकृतेनरव्याघ्रसूर्यलोकंव्र
जेन्नरः ॥ इति ॥ इतिश्वेताश्वदानम् ॥ अथशिवायाश्वदानम् ॥ गारुडे शिवायाश्वमलंकृत्ययःपर्वणिनि
वेदयेत् ॥ सोश्वमेधस्ययज्ञस्यफलमष्टगुणंलभेत् ॥ इति ॥ शिवधर्मेपिशिवायाश्वदानम् ॥ अथतिलदानम्
आदित्यपुराणे ।वैशाख्यांपौर्णमास्यांवातिलान्क्षौद्रेणसंयुतान् ॥ यःप्रयच्छेद्द्विजातिभ्यःसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥
तथा ॥ ज्येष्ठेमासितिलान्दद्यात्पौर्णमास्यांविशेषतः ॥ अश्वमेधस्ययज्ञस्यफलमाप्नोति मानवः ॥ तथा॥ माघे
मासितिलान्यस्तुब्राह्मणेभ्यः प्रयच्छति ॥ सर्वसत्वसमाकीर्णनरकंनसपश्यति ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ तिलागा
वोहिरण्यंचअलंकन्यावसुंधरा ॥ दत्तान्येतानिविधिवत्तारयंतिमहाभयात् ॥ तथा ॥ तिलस्नायीतिलोद्वर्ती
तिलहोमीतिलोदकी ॥ तिलभुक्तिलदाताचषट्तिलाःपापनाशनाः ॥ इदंतुमाघमासपरं ॥ अन्यत्रतु
दानमेव ॥ कौर्मे ॥ कृष्णाजिनेतिलान्कृत्वासुवर्णंमधुसर्पिषी ॥ द्रोणैकंवाससछन्नंत्रिधातद्दत्सदक्षिणम् ॥
ब्राह्मणायचतंदत्वासर्वंतरतिदुष्कृतम् ॥ इति ॥ अद्येत्यादि० अमुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणायसुपूजिताय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

कृष्णाजिनस्थं सुवर्णमधुसर्पिर्युतं वस्त्राच्छन्नं तिलद्रोणं सोमदैवतं सर्वपापक्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे ॥ न
मम इतिदद्यात् कृतैतत्तिलद्रोणदानस्यसांगतासिद्ध्यर्थंइदंसुवर्णमग्निदैवतंदक्षिणात्वेनतुभ्यमहंसंप्रददे नम
म इतिदद्यात् ॥ प्रतिगृहीतातु देवस्यत्वेतितांगृह्य यथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा समापयेत् ॥ इतितिल
द्रोणदानविधिः ॥ ॥ अथतिलपात्रदानम् ॥ ब्राह्मे ॥ ताम्रपात्रंतिलैःपूर्णंप्रस्थमात्रंद्विजायच ॥ सहिर
ण्यंचयोदद्यात्प्रत्यहंश्रद्धयान्वितः ॥ सर्वपापविशुद्धात्मालभतेपरमांगतिम् ॥ इति ॥ अद्येत्यादि०इदंति
लपूरितताम्रपात्रं सोमदैवतं ससुवर्णममुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणायाशेषपापक्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे न
मम इति॥ मंत्रस्तु ॥ तिलाःस्वर्णयुतास्तुभ्यंप्रदत्ताह्यघनाशनाः ॥ विष्णुप्रीतिकरानित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे
॥ प्रतिग्रहःप्राग्वत् ॥ इतिमाघेनित्यंतिलपात्रदानम् ॥ कौर्मे ॥ ताम्रपात्रेतिलान्कृत्वापलषोडशकल्पिते
॥ ससुवर्णेनशक्त्यावाविप्रायप्रतिपादयेत् ॥नाशयेत्त्रिविधंपापंवाङ्मनःकायसंभवम् ॥ तिलपूर्णंताम्रपात्रंस
हिरण्यंद्विजायवै ॥ प्रातर्दत्वातुविधिवद्दुःस्वप्नंविनिहंतिसः ॥ तिलपात्रंत्रिधाप्रोक्तंकनिष्ठोत्तममध्यमम् ॥
ताम्रपात्रंदशपलंजघन्यंपरिकीर्तितम् ॥ द्विगुणंमध्यमंप्रोक्तंत्रिगुणंचोत्तमंस्मृतम् ॥ स्वर्णमेकंजघन्यंतुद्विगु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णंमध्यमंमतम् ॥ त्रिगुणंचोत्तमंतद्वत्सुवर्णंपरिकीर्तितम् ॥ पलसंख्यानिष्कद्वयमिता सपादनिष्कद्वयमि
तेत्यन्ये ॥ अत्रदेशाचारतोव्यवस्था ॥ दानवाक्यंतुनित्यतिलपात्रदानवत् ॥ मंत्रस्तु ॥ यानिकानि
चपापानिब्रह्महत्यासमानिच ॥ तिलपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा ॥ इति ॥ इतिमहातिलपात्रदान
म् ॥ कौर्मे ॥ अथमातुरानृण्यकृत्तिलपूर्णकांस्यपात्रदानम् आदित्यपुराणे ॥ यज्ञंसौत्रामणिंकर्तुंयदिशक्ति
र्नविद्यते ॥ महासरस्तथावापींकूपंकर्तुंचदीर्घिकाम् ॥ एवंकृतेमातृऋणान्मुक्तोभवतिमानवः ॥ सदक्षिणंकां
स्यपात्रंदत्वाचैवप्रमुच्यते ॥ शुद्धकांस्यपात्रस्यप्रमाणंपंचविंशतिपलानि ॥ तिलानामत्रनिर्दिष्टंप्रस्थानांसप्त
कंतथा ॥ सुवर्णमाषाश्चत्वारःपात्रस्योपरिधारयेत् ॥ वस्त्रेणवेष्टयेत्पात्रंविधायचसुभक्तितः ॥ स्नानंकृत्वानि
म्नगायांपितृदेवांश्चतर्पयेत् ॥ ततोभिपूजयेद्देवंशंकरंहरिमेववा ॥ गोमयेनाथसंलिप्यगृहमध्यंतुसर्वतः ॥
लिखेत्पद्मंद्वादशारंकुंकुमेनाथशोभनम् ॥ ततोवन्हिंसुसंस्थाप्यहोमंकुर्याद्यवैस्तिलैः ॥ पद्मेपात्रंप्रतिष्ठाप्यपू
जयेद्भक्तिभावतः ॥ ततोब्राम्हणमाहूयबहुपुत्रंसुसंभृतम् ॥ पादौप्रक्षाल्यविधिवन्मातुःश्राद्धंसमाचरेत् ॥ अ
थकृत्यंयथाशक्तिमाघ्यांवामृतवासरे ॥ ग्रहणेरविसोमाभ्यांसंक्रांतिषुयुगादिषु ॥ तथान्यदपियद्दत्तंमाघ्यामु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

द्दिश्यमातरम् ॥ तदक्षय्यफलंसर्वंपुराप्राहमहेश्वरः ॥ जीवंतीभूषयेद्वस्त्रैर्माल्यैरपिविभूषणैः ॥ दत्वाविप्रस्य
तत्पात्रंहोमंकुर्यात्प्रयत्नतः ॥ सोपस्करंसतांबूलंक्षमाप्यचविसृज्यच ॥ अन्येषामपिविप्राणांभोजनानिप्रदा
पयेत् ॥ अथास्यप्रयोगः ॥ माघ्यांपूर्वोक्तपुण्यकालेवायजमानःकृतनित्यक्रियः पूर्वोक्तद्वादशारपञ्चकांस्य
पात्रंसप्तप्रस्थतिलैः॥पूरितंस्थापयित्वा हरंहरिंवासंपूज्य तत्पुरतोऽग्नौविष्णुंविष्णुमंत्रेणशिवंशिवमंत्रेणवाष्टोत्त
रशतंघृताक्ततिलैर्यवैश्चहुत्वा ब्राह्मणमाहूयोदङ्मुखमुपवेश्यादौपादप्रक्षालनादिमातृश्राद्धंसमाप्याचम्यप्रा
णानायम्य ॥ अद्येत्यादि०अमुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणाय उक्तोपस्करसंयुतंममामातुर्गर्भधारणपोषणम
लमूत्रादिनानादुःखोद्भवाद्यानृण्यत्वकामः इदंपंचविंशतिपलात्मकंकांस्यपात्रं सप्तप्रस्थमिततिलैःपरिपूरितं
माषचतुष्टयसुवर्णयुतं वस्त्रसंवेष्टितंसर्वोपस्करयुतं तुभ्यमहंसंप्रददे नममइति दद्यात् ॥ मंत्रास्तु ॥ कांस्यपा
त्रंमयादत्तंमातुरानृण्यकाम्यया ॥ भगवन्वचनात्तुभ्यंयथाशक्तिस्तथावद ॥ दशमासाश्चउदरेजनन्यासंस्थि
तस्यमे ॥ क्लेशिताबालभावेनस्तनपानाद्द्विजोत्तम ॥ मलमूत्रादिमृल्लेपलिप्तायाचकृतामया ॥ भवतोवचना
द्द्यममसुक्तिर्भवेद्दणात् ॥ तिलसंख्याकृतंदुःखंजनन्याममसेवितम् ॥ कांस्यपात्रप्रदानेनकृतकृत्योभवाम्यहं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ततः शक्त्याहिरण्यं दक्षिणांदद्यात् ॥ त्वयैतत्कृततिलपूर्णकांस्यपात्रदानेनजननीसंभवादृणात्त्वंमुक्तोभवेति
प्रतिग्रहीतावदेत्॥ पुनःव्याहृतिभिराज्यहोमंकृत्वाविसृज्य यथाशक्तिब्राह्मणान्भोजयित्वा सुहृद्युतोभुंजीतेति
॥ इतिमातुरानृण्यकृत्तिलपूर्णकांस्यपात्रदानप्रयोगः ॥ ॥अथतिलपूर्णकरकदानम् ॥ वायवीये ॥ करकंतिलसं
पूर्णमंडलेवह्निदैवते ॥ शिवंवह्निवदाराध्यंपूजयेत्करवीरकैः ॥ पूजातुरक्तचंदनेन ॥ निर्यासजर्सरसधूपेनधूपयेत्
वह्निमंडलंत्रिकोणमंडलम् ॥ शिवंवह्निवदितिवह्निस्वरूपंशिवम् ॥ ब्रह्मांडपुराणे ॥ आदर्शंचततोदद्या
द्दीपानांचचतुष्टयम्॥वह्निरूपीयतःशंभुर्वह्निरूपास्तिलाश्चये ॥ तेजोरूपंकृतंपापंचाक्षुषंचव्यपोहतु ॥ इतिद
त्तेस्यनश्यंतिपापान्यग्रेकृतानिच ॥ परदारपरद्रव्यपुत्रदर्शनजानिच ॥ शवादिदर्शनोत्थानिनेत्रदोषकृतानिच॥
यएवंकुरुतेदानंशिवभक्त्यायतव्रतः ॥ शिवलोकेवसेद्भूयःकल्पत्रयमशंकितः ॥ इति तिलपूर्णकरकदानम् ॥ ॥
अथगजदानम्॥कौर्मे॥दद्याद्गजंपुराणोक्तंमूल्यंपंचशतानिवा॥वित्तानुसारात्तत्रापिकनिष्ठोत्तममध्यमम् ॥तत्रा
पिस्वरूपतोगजदानमुत्तमम् ॥ तन्मूल्यंहेममाषशतपंचकदानंमध्यमम् ॥ शतत्रयहेममाषदानंकनिष्ठम् ॥
इति ॥ रूप्यस्थूणालंकरणंस्वर्णताराविभूषणम् ॥ सदक्षिणंवित्तशक्त्यादत्वाशिवपुरंव्रजेत् ॥ स्थूणारज्जुः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तारामौक्तिकजालीगजालंकारः ॥ कौर्मे ॥ यथालाभोपपन्नंवायःप्रयच्छतिदंतिनम् ॥ ब्राह्मणायदरिद्रा
यस्वर्गलोकेमहीयते ॥ इति ॥ ततोगजदानांगंशिवंद्विजंचसंपूज्यदद्यात् ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि० मम
सर्वपापक्षयोत्तरसिद्धचारणसेवितार्ककिंकिणीजालमालिविमानारोहणोत्तरानेकमन्वंतरावच्छिन्नाक्षय्यदेवरा
जत्वांतेविष्णुपुरावाप्तिकामस्तत्प्रीतिकामश्च सालंकृतायामुकगोत्रायामुकशर्मणेब्राह्मणायेमंगजं कक्षारज्जु
स्थिरासनसहितंकांचनमालादिकीर्णं चामरगंधपुष्पाद्यलंकृतं प्रजापतिदैवतं तुभ्यमहंसंप्रददे नममइतिकरं
धृत्वादद्यात् ॥ करः शुंडादंडः ॥ कृतैतद्गजदानकर्मणःसांगतासिद्ध्यर्थं इदंसुवर्णमग्निदैवतं दक्षिणात्वेनतु
भ्यमहंसंप्रददे नममइति दद्यात् ॥ ततोद्विजोगजमारुह्य देवस्यत्वायथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा ॥ प्रति
गृह्णामीति स्वस्तीतिचवदेत् ॥ यजमानोगजंप्रार्थयेदेतैर्मंत्रैः ॥ ऐरावतश्चतुर्दंतोगजानांनायकस्तुयः ॥ दिग्दं
तिनांपूज्यतमःपापंक्षयतुनःप्रभुः ॥ सुप्रतीकगजेंद्रत्वंसरस्वत्याभिषेचक ॥ इंद्रस्यवाहनश्रेष्ठसर्वदेवैस्तुपूजि
त ॥ गजेंद्रमत्तमातंगदैत्यसैन्यविनाशक ॥ तवदानेनमेशांतिःसर्वदास्तुमहत्सुखम् ॥ इति ॥ ब्राह्मणैस्तथा ॥१८॥
स्तुइत्युक्तोभूयसींदद्यादिति ॥ इतिगजदानप्रयोगः ॥ ॥ अथदासीदानम् ॥ वह्निपुराणे स्थिरनक्षत्रसंयु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

क्केसौम्येसौम्यग्रहान्विते॥दानकालंप्रशंसंतिसंतःपर्वणिवापुनः॥अलंकृत्ययथाशक्त्यावासोभिर्भूषणैस्तथा ॥ ब्राह्मणायप्रदातव्यायजमानेनशक्तितः ॥ पंचवर्षाधिकासातुचत्वारिंशत्समावधि ॥ दासीद्विजायदातव्याद सीदानेत्वयंविधिः ॥ इति ॥ दानवाक्यंतु ॥ अद्येत्यादि० गोत्रायशर्मणेसालंकृताय सुवर्णालंकारवतीं गंधपुष्पाद्यर्चितां प्रजापतिदैवत्यां अक्षयसुखावाप्तिकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिशिरसिधृत्वादद्यात् ॥ द्विजप्रार्थनामंत्रस्तु वन्हिपुराणे ॥ इयंदासीमयातुभ्यंश्रीवत्सप्रतिपादिता॥ सर्वकामकरीभोग्यायथेष्टंभद्रम स्तुमे ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदत्वानमस्कुर्यात् ॥ अनुगत्वातुसीमायांद्विजंचैवविसर्जयेत् ॥ इति ॥ इतिदासी दानम् ॥ ॥ अथरथदानम् ॥ कौर्मे ॥ रथंचतुर्बलीवर्दैरूढंधान्यावृतंतथा ॥ वित्तानुसारात्सर्वैश्च रथोपकरणैर्युतम् ॥ सदक्षिणंचविप्रायदत्वाशिवपुरंव्रजेत् ॥ धान्यावृतंअष्टादशधान्यावृतम् ॥ रथोपकरणा नियुगयोक्त्रतोत्रवरत्रादीनि ॥ दक्षिणाचत्रिशतमाषमितसुवर्णमुत्तमा द्वेशतेमध्यमा अधमाशतैकमितित्रैवि ध्यमाह हेमाद्रिः ॥ दानवाक्यंतु ॥ अद्येत्यादिगोत्रायशर्मणेसालंकृताय चतुर्बलीवर्दैर्युक्तं सोपस्करं धा न्यैरष्टादशभिर्युतं विश्वकर्मदैवतं अक्षय्यस्वर्गादिसुखावाप्तिकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति ॥ मंत्रस्तु ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

 रथायरथनाथायनमस्तेविश्वकर्मणे ॥ विश्वरूपायदेवायअरुणायनमोस्तुते ॥ सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इति
रथदानम् ॥ ॥ अथगंत्रीरथदानम् ॥ गारुडे ॥ गंत्रींतुरंगसंयुक्तांयोददातिद्विजातये ॥ सर्वकामसमृ
 द्धात्मासराजाजायतेभुवीति ॥ गंत्रिरथविशेषः साचतुर्भिर्गजैरश्वैर्वृषैर्वोपेता द्वाभ्यांवोपेता ॥ दानवाक्यं
तु पूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ गंत्रीमिमांप्रयच्छामिविश्वकर्माधिदैवताम् ॥ दानेनानेनभगवान्प्रीयतांमेपरः
पुमानिति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिगंत्रीसहितरथदानम् ॥ ॥ अथप्रसंगाच्छिबिकादानम् ॥
हेमाद्रौ मात्स्ये ॥ मार्गशुक्लैकादश्यां माघफाल्गुनयोर्वैशाखेवा हिरण्मयं हरिमभ्यर्च्य रात्रौजागरणं कृत्वा
प्रातःकृतनित्यक्रियः अद्येत्यादि गोत्रायशर्मणेसुपूजिताय इमांशिबिकांमुक्तोपस्करां अंगिरोदैवतां इष्ट
लोकावाप्तयेतुभ्यमहंसंप्रददे नममेति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ तत्रैव वह्निपुराणे ॥ देवलोकेविपुल
भोगानंतरमंतेविष्णुसायुज्यावाप्तिकामोविप्रस्यवर्षाशनंशिबिकावाहकानांचवर्षपर्याप्तमन्नंदद्यात् इति ॥ द्वि
जप्रार्थनामंत्रस्तु ॥ शिबिकातेमयादत्तायथाशक्त्याविभूषिता ॥ द्विजत्वंप्रतिगृह्णीष्ववांछितंतेनमेभवेत्
इति ॥ इतिशिबिकादानम् ॥ ॥ अथमहीदानम् ॥ कौर्मे ॥ गोचर्ममात्रभूखंडमधिकंवास्वशक्तितः ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विधीन्सदक्षिणांकृत्वादत्वाशिवपुरंव्रजेत् इति ॥ त्रिद्ध्येकसुवर्णदक्षिणेत्यर्थः ॥ अपिगोचर्ममात्रेणसम्यक् दत्तेनमानवः ॥ धौतपापोविशुद्धात्मास्वर्गल्लोकेमहीयते इति ॥ तथा ॥ दशहस्तेनदंडेनत्रिंशद्दंडानिवर्तनम् ॥ त्रिभागहीनंगोचर्ममानमाहप्रजापतिः ॥ तथा ॥ गवांशतंवृषश्चैकोयत्रतिष्ठेदयंत्रितः ॥ तद्धिगोचर्ममात्रंतुप्राहुर्वेदविदोजनाः ॥ तथा ॥ षष्टिवर्षसहस्राणिस्वर्गेवसतिभूमिदः ॥ आच्छेत्तावानुमंताचतावंतिनरकेवसेत् ॥ भूमिंयःप्रतिगृण्हातिभूमिंयश्चप्रयच्छति ॥ तावुभौपुरुषौलोकेसूर्यमंडलभेदिनौ ॥ तथा ॥ भूमिप्रदानपुण्यस्यकलांनार्हंतिषोडशीम् ॥ दानान्यन्यानिमेशांतिर्भूमिदानाद्भवत्विह इति ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि॰गोत्रायशर्मणेसालंकृताय षष्टिवर्षसहस्रमितस्वर्गेशिवपुरनिवासकामःसर्वपापक्षयकामोवा इमांभूमिं सस्योद्भवां सवृक्षफलपुष्पाद्युपेतां विष्णुदैवतां तुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिसाक्षतकुशतिलोदकं द्विजहस्तेदद्यात् ॥ ब्राह्मणस्तु भूमिंप्रदक्षिणांकुर्वन्प्रतिगृण्हीयात् ॥ देवस्यत्वेतियथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा स्वस्तीतिवदेच्च ॥ मांडव्यवचनादत्रसुवर्णदक्षिणामताः ॥ मंत्रस्तु ॥ सर्वेषामाश्रयाभूमिर्वराहेणसमुद्धृता ॥ अनंतसस्यफलदाअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ यस्यांरोहंतिबीजानिवर्षाकालेमहीतले ॥ भूमेःप्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दानात्सकलाममसंतुमनोरथा इति ॥ शिवधर्मे विश्वामित्रः ॥ ग्रामंवानगरंवापिविप्रेभ्योयःप्रयच्छति ॥
क्षेत्रंवासस्यसंपन्नंसर्वपापैःप्रमुच्यत इति ॥ भूमिहरणेतु विश्वामित्रः ॥ स्वदत्तांपरदत्तांवायोहरेच्चवसुंधरां ॥
 षष्टिवर्षसहस्राणिविष्ठायांजायतेकृमिरिति ॥ सविष्ठायांकृमिर्भूत्वापितृभिःसहमज्जतीतिवा ॥ इतिशिवध
र्मोक्तंभूदानम् ॥ अथगृहदानम् ॥ कौर्मे ॥ शक्तितःसर्ववित्तेनपूर्णंगृहमपित्रिधा ॥ सदक्षिणंद्विजेदत्वाब्र
ह्मलोकंव्रजेन्नरइति ॥ गारुडे ॥ ऐष्टिकंदारुकंवापिमृन्मयंवापिशक्तितः ॥ सर्वोपकरणोपेतंयोदद्याद्विपुलं
गृहम् ॥ ब्राह्मणायदरिद्रायविदुषेचकुटुंबिने ॥ सर्वकामसमायुक्तोब्रह्मसायुज्यमाप्नुयात् इति ॥ ब्रह्मवैवर्ते ॥
नगार्हस्थ्यात्परोधर्मोनैवदानंपरंगृहात् ॥ नानृतादधिकंपापंनपूज्योब्राह्मणात्पर इति ॥ गृहनिर्माण
प्रकारमाह नारदः ॥ स्नानागारंदिशिप्राच्यामाग्नेय्य.पचनालयम् ॥ याम्यांशयनगेहंचनैर्ऋत्यांशस्त्रमंदि
रम् ॥ प्रतीच्यांभोजनागारं वायव्यांपशुमंदिरम् ॥ भांडागारंतूत्तरस्यामैशान्यांदेवमंदिरम् इति ॥ कु
र्यादितिशेषः ॥ तत्रकूपेदिग्विशेषफलंदेवीपुराणे ॥ पूर्वाम.श्रित्यकर्तव्यःकूपःस्यादनिलेपिवा ॥ नपूर्वव्य
त्ययंकुर्यान्मध्येदेवालयाद्गृहात् ॥ कृतंभयप्रदंलो॰कतथाचास्य.ग्निजंभयम् ॥ वायव्यांचापिदेवस्यभयदं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

जायतेकृतमिति ॥ वराहमिहिरः ॥ पुष्टिंभूतिंपुत्रहानिंपुरंध्रीनाशंमृत्युंसंपदंशस्त्रबाधाम् ॥ किंचित्सौख्यं दिक्षुपूर्वादिकुर्यात्कूपोमध्येगेहमर्थक्षयंचेत्यादि ॥ मत्स्यपुराणे ॥ देवतापंचकंतत्रचत्वारिंशत्समावृतम् ॥ पूजयित्वायथान्यायंततोदद्याद्गृहंगृही ॥ पूजयित्वास्वयंवास्तुशांतिंकृत्वादद्यादित्यर्थः ॥ अथप्रसंगात्सं क्षेपेणवास्तुशांतिप्रयोगः ॥ कर्ताशुभदिनेआचम्य प्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य अस्यवास्तोःशुभतासि द्ध्यर्थंवास्तुशांतिंकरिष्ये इतिसंकल्प्य तदंगतयागणेशपूजास्वस्तिवाचनमातृकापूजाभ्युदयिकश्रद्धाचार्य ब्रह्मर्त्विग्वरणानिकृत्वा यथाविभववस्त्रालंकारादिभिः पूजयेत् ॥ ततआचार्यः यदत्रसंस्थितंभू० ॥ अप क्रामंतु० ॥ भूतप्रेतपिशाचाद्याअपक्रामंतुराक्षसाः ॥ स्थानादस्माद्व्रजंत्वन्यत्स्वीकरोमिभुवंत्विमामित्यने नसर्षपान्विकीर्य पंचगव्येन शुचीवोहव्येतितृचेन पुनंतुमांदेवजनाइतितृचेन गृहमाबिभीतएतोन्विंद्रमि तितृचेनचगृहंसंप्रोक्ष्य गृहमध्येप्राच्यामैशान्यांवा चतुरस्रंचतुरंगुलोच्चंहस्तमितंस्थंडिलंकृत्वा तस्यऐशा नादिकोणचतुष्टयेचतुरोलोहकीलानारोपयेत् ॥ तत्रमंत्रः । विशंतुभूतलेनागालोकपालाश्चसर्वशः ॥ अ स्मिन्गृहेवतिष्ठंतुआयुर्बलकराःसदेतिमंत्रेणनिखनेत् ॥ प्रतिकीलंमंत्रावृत्तिः ॥ ततःईशानकोणादिक्रमे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णचतुर्षुकोणेषु अग्निभ्योप्यथसर्पेभ्योयेचान्येतत्समाश्रिताः ॥ तेभ्योबलिंप्रयच्छामिपुण्यमोदनमुत्तममि
तिमंत्रेणमंत्रावृत्त्यामाषभक्तबलीन्दत्वा स्थंडिलोपरिकुंकुमादिनाहेमरूप्यशलाकयावाप्राक्पश्चायताःप्रागं
ताउदक्संस्थाद्व्यंगुलांतराः प्रणवादिनमोंतैर्दशभिर्नामभिर्दशरेखाःकुर्यात् ॥ ॐईशानायैनमः ॐयशोवत्यै०
ॐकांतायै० ॐविशालायै० ॐप्राणवाहिन्यै० ॐसत्यै० ॐसुमत्यै० ॐनंदायै० ॐसुभद्रायै० ॐसुरथा
यै० १० इतिदशरेखाःकृत्वा ॥ तथा ॐहिरण्यायै० ॐसुव्रतायै० ॐलक्ष्म्यै०ॐविभूत्यै० ॐविमलायै
ॐप्रियायै० ॐविजयायै०ॐबालायै० ॐविशोकायै० ॐइडायै० १० इतिदक्षिणोत्तरायताः उदगंताः
प्राक्संस्थादशरेखाः कुर्यात् ॥*एवमेकाशीतिपदंमंडलंसंपद्यते तत्रमध्यस्थनवकोष्ठानिरेखामार्जनेनैकीकुर्या
त् ॥ एतन्नवपदंब्रह्मस्थानंतस्यचतुर्दिक्षुचत्वारिपदानि ॥ विदिक्षुश्शृंखलाकाराणिद्वादश कोणचतुष्टयेऽथ
तश्चाष्टाविति्विंशत्येकपदानि ॥ अवशिष्टानिप्रतिदिशंपंचपंचेतिविंशतिद्विपदानि ॥ तेषुप्रणवाद्यैश्चतुर्थ्यंतै
र्नमोंतैर्वक्ष्यमाणनामभिर्देवताआवाह्य स्थापयेत् ॥ तत्रैशानकोणपदे वास्तोःशिरसि ॐशिखिनेनमःशि

*एतद्वास्तुमंडलं अनुक्रमणिकांते विरचितं द्रष्टव्यम् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

खिनमावाहयामि ॥ १ ॥ तद्दक्षिणैकपदे दक्षिणनेत्रे ॐपर्जन्यायन० ॥ २ ॥ आवाहयामीतिसर्वत्र ॥ तद्दक्षिणेततोपिपश्चिमतइतिपदद्वये दक्षिणश्रोत्रे ॐजयंतायन० ॥ ३ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणांसे ॐकुलिशायुधाय० ॥ ४ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ ॐसूर्यायन० ॥ ५ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणबाहौ ॐसत्याय० ॥ ६ ॥ तद्दक्षिणपदद्वये दक्षिणकूर्पूरे ॐभृशाय० ॥ ७ ॥ तद्दक्षिणअंसपंक्तिगतैकपदे दक्षिणप्रबाहौ ॐआकाशायन० ॥ ८ ॥ आग्नेय्यकोणपदे दक्षिणबाहौ ॐवायवेनमः ॥ ९ ॥ तत्पश्चिमैकपदे दक्षिणमणिबंधे ॐपूष्णेन० ॥ १० ॥ तत्पश्चिमेततोप्युत्तरइतिपदद्वये दक्षिणपार्श्वे० ॐवितथाय० ॥ ११ ॥ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणपार्श्वेएव ॐगृहक्षताय० ॥ १२ ॥ तत्पश्चिमपदद्वयेदक्षिणोरौ ॐयमाय० ॥ १३ ॥ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणजानौ ॐगंधर्वाय० ॥ १४ ॥ तत्पश्चिमपदद्वये दक्षिणजंघायां ॐभृंगराजाय० ॥ १५ ॥ तत्पश्चिमेबह्यपंक्तिगतैकपदेदक्षिणस्फिचि ॐमृगाय० ॥ १६ ॥ नैर्ऋत्यकोणपदैकपदे पादयोः ॐपितृभ्यो० ॥ १७ ॥ तदुत्तरैकपदे वामस्फिचि ॐदौवारिकाय० ॥ १८ ॥ तदुत्तरेततोपिप्रागितिपदद्वयेवामजंघायां ॐसुग्रीवाय० ॥ १९ ॥ तदुत्तरेपदद्वये वामजानौ ॐपुष्पदंताय०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ २० ॥ तदुत्तरेपदद्वये वामोरो० ॐ जलाधिपाय० ॥ २१ ॥ तदुत्तरेपदद्वयेवामपार्श्वे ॐ असुराय०
॥ २२ ॥ तदुत्तरेपदद्वये वामपार्श्वएव ॐ शेषाय० ॥ २३ ॥ तदुत्तरेबाह्यपंक्तिगतैकपदे वाममणिबंधे०
॥२२॥ ॐ पापाय० ॥ २४ ॥ वायव्यकोणपदे वामबाहौ ॐ रोगाय० ॥ २५ ॥ तत्प्रागेकपदे वामप्रबाहौ०
ॐ अहिर्बुध्न्याय० ॥ २६ ॥ तत्प्राक्ततोपिदक्षिणेचेतिपदद्वये वामकूर्परे० ॐ मुख्याय० ॥ २७ ॥ त
त्प्राकपदद्वये वामबाहौ ॐ भल्लाटाय० ॥ २८ ॥ तत्प्राक्पदद्वये वामबाहौ ॐ सोमाय० ॥२९॥ तत्प्राक्प
दद्वये वामांसे ॐ सर्पेभ्योन० ॥ ३० ॥ तत्प्राक्पदद्वये वामश्रोत्रे ॐ दितयेन० ॥ ३१ ॥ तत्प्राक्बा
ह्यपंक्तिगतैकपदेवामनेत्र ॐ अदितयेन० ॥३२॥ ततआग्नेय्यकोणपदादधःकाणेपदे वामहस्ते ॐ आपा
यन० ॥ ३३ ॥ नैर्ऋत्यपदाधःकोणपदैकपदे ॐ सावित्राय० ॥ ३४ ॥ वायव्यकोणाधः कोणपदेवाम
स्ते ॐ जयाय० ॥ ३५ ॥ ईशानकोणपदाधःकोणपदे मेढ्रे ॐ रुद्राय० ॥ ३६ ॥ मध्यगतनवकोष्ठकब्र
ह्मपदसंलग्नप्रागादिपदत्रये दक्षिणस्तने ॐ अर्यम्णे० ॥ ३७ ॥ तद्दक्षिणैकपदे दक्षिणहस्ते ॐ सवित्रेन० ॥२२॥
॥ ३८ ॥ तत्पश्चिमेब्रह्मसंलग्नपदत्रयेजठरदक्षिणभागे ॐ विवस्वतेन० ॥ ३९ ॥ तत्पश्चिमैकपदेवृषण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

योः ॐ विबुधाधिपाय० ॥ ४० ॥ तदुत्तरब्रह्मसंलग्नपदत्रये वामजठरभागे ॐ मित्राय० ॥ ४१ ॥ तदु
त्तरैकपदे वामहस्ते ॐ राजयक्ष्मणे० ॥ ४२ ॥ तत्प्राक्पदत्रये वामस्तने ॐ पृथ्वीधरायन० ॥ ४३ ॥
तत्प्रागेकपदे उरसि ॐ आपवत्साय० ॥४४ ॥ ततोमध्यनवपदेहृन्नाभ्योः ॐ ब्रह्मणेन० ॥ ४५ ॥ तदु
त्तरेवास्तोष्पतेवसिष्ठोवास्तोष्पतिस्त्रिष्टुप् वृषवास्तुप्रतिष्ठापनेविनियोगः ॥ ॐ वास्तोष्पतेप्रतिजानी० ॥
इतिसुवर्णादिप्रतिमामग्न्युत्तारणपूर्वकंसंस्थाप्य ॥ मंडलाद्बहिरीशानादिकोणचतुष्टयेषु ॥ ॐ चरक्यै०
॥ ४६ ॥ ॐ विदार्यै ० ॥ ४७ ॥ ॐ पूतनायैन० ॥४८॥ ॐ पापराक्षस्यैन० ॥४९॥ ततःपूर्वादिचतु
र्दिक्षु ॐ स्कंदायन० ॥ ५० ॥ ॐ अर्यम्णेन० ॥ ५१ ॥ ॐ जृंभकायन० ॥ ५२ ॥ ॐपिलिपिच्छा
यन० ॥ ५३ ॥ ततःपूर्वाद्यष्टदिक्षु ॐ इंद्राय० ॥१॥ ॐ अग्नयेन० ॥ २ ॥ ॐ यमायन० ॥३॥ ॐ नि
र्ऋतये० ॥ ४ ॥ ॐ वरुणायन०॥ ५ ॥ ॐ वायवेन० ॥ ६ ॥ ॐ कुबेरायन० ॥७॥ ॐ ईशानायन०
इत्यावाह्य वास्तुपीठदेवताभ्योनमइतिसंपूज्य मंडलादीशान्यांकलशंसंस्थाप्य तत्रवरुणायन० ॥ इतिवरुणं
संपूज्य प्रार्थयेत् ॥ 'यथामेरुगिरेःशृंगंदेवानामालयःसदा ॥ तथाब्रह्मादिदेवानांगृहेममस्थिरोभव इतिसंप्रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

 ध्यं ॥ ततः स्वतंत्रस्थंडिलेऽग्निस्थापनादिचक्षुष्यंते उदुंबरादिसमित्तिलाज्यैर्वास्तुमंडलदेवताभ्योनाममंत्रै
र्वास्तुमंत्रेणचहुत्वास्विष्टकृदादिपूर्णाहुत्यंतंकुर्यात् ॥ ततोमंडलदेवताभ्यःशिखिनेएषपायसबलिर्नममइ
 त्यादिबलीन्दत्वा कृणुष्वपाजइतिसूक्तादिनामंडलं त्रिसूत्र्यावेष्टयित्वा कलशोदकेनयजमानमभिषिच्य
पुनःसंपूज्य यथाशक्तिदक्षिणांदत्वाब्राह्मणान्भोजयेदितिकेचित् ॥ शारदातिलकेतु होमोनोक्तः ॥ तिला
दिद्रव्याणांविकल्प इतिमयूखकारः ॥ इदानींतुनवग्रहसंकलितमेवप्रयोगंकुर्वंतिसांप्रदायिकाः ॥ तद्यथा
॥ यथामेरुगिरेःशृंगमितिप्रार्थनोत्तरंवास्तुमंडलान्नैर्ऋत्यांपश्चिमायांवा कुंडेस्थंडिलेवावरदनामानमग्निंप्रति
ष्ठाप्याग्नेरीशान्यांग्रहान्ग्रहकलशंचसंस्थाप्य तत्रवरुणंसंपूज्य देवदानवसंवादइत्याद्यैः संप्रार्थ्यान्वादध्या
त् ॥ अस्मिन्वास्तुशांतिकर्मण्यन्वाधानंकरिष्ये ॥ अस्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादिचक्षुष्यंतमुक्त्वाऽत्रप्रधानम् ॥
आदित्यं सोमं भौमं बुधं बृहस्पतिं शुक्रं शनिं राहुं केतुं एताः नवग्रहदेवताः प्रत्येकमष्टोत्तरशतसंख्या
काभिरष्टाविंशतिसंख्याकाभिरष्टाष्टसंख्याकाभिर्वा अर्कादिसमिच्चर्वाज्याहुतिभिः ॥ तथा ईश्वरं उमां
स्कधं विष्णुं ब्रह्माणं इंद्रं यमं कालं चित्रगुप्तं अग्निं अपः भूमिं विष्णुं इंद्रं इंद्राणीं प्रजापतिं सर्पान्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ब्रह्माणं विनायकं दुर्गां वायुं आकाशं अश्विनौ वास्तोष्पतिं क्षेत्रपालं इंद्रं अग्निं यमं निर्ऋतिं वरुणं वायुं कुबेरं ईशानं एताः प्रधानदशांशेन तत्तत्समिच्चर्वाज्याहुतिभिः ॥ तथा शिखिनं पर्जन्यं जयंतं कुलिशायुधं सूर्यं सत्यं भृशं आकाशं वायुं पूषणं वितथं ग्रहक्षतं यमं गंधर्वं भृंगराजं मृगं पितॄन् दौवारिकं सुग्रीवं पुष्पदंतं जलाधिपं असुरं शेषं पापं रोगं अहिर्बुध्न्यं मुख्यं भल्लाटं सोमं सर्पं दितिं अदितिं आपं सावित्रं जयं रुद्रं अर्यमणं सवितारं विवस्वंतं विबुधाधिपं मित्रं राजयक्ष्माणं पृथ्वीधरं आपवत्सं ब्रह्माणं चरकीं विदारीं पूतनां पापराक्षसीं स्कंदं अर्यमणं जृंभकं पिलिपिच्छं एताः प्रधानदेवताःप्रतिद्रव्यं अष्टोत्तरशतसंख्यया समित्तिलपायसाज्याहुतिभिश्चतसृभिर्ऋग्भिः अष्टोत्तर॰समित्तिल॰चतुर्वारं घृषवास्तोष्पतिंपंचवारंपंचभिर्बिल्वफलैस्तद्बीजैर्वायक्ष्ये ॥ शेषेणस्विष्टकृतमित्याद्याज्यभागांते यजमानः इदंउपकल्पितंहवनीयद्रव्यं अन्वाधानोक्तदेवताभ्यः मयात्यक्तंनममेत्युक्त्वोत्सृजेत् ॥ ततआचार्यादयः ग्रहेभ्योहोमंकृत्वा तिलसमिदाज्यपायसैः शिख्यादिपिलिपिच्छांताभ्यःत्रिपंचाशद्देवताभ्योनाममंत्रैः प्रत्येकमष्टाविंशत्यष्टाष्टसंख्याकाभिराहुतिभिर्वाहुत्वा वास्तोष्पतिमेतैरेवद्रव्यैर्विवक्षितसंख्ययाहुत्वाआश्वलाय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नोवास्तोष्पतइतिचतसृभिःप्रत्यृचमृगंतेस्वाहाकारंपठन्जुहुयात् ॥ नात्रस्वाहाकारांतेहोमः ॥ यवादिहो
मेतुवास्तोष्पतेइतिचत्वारोमंत्राः एकैकेनचमंत्रेणसप्तविंशतिराहुतयः इत्यष्टोत्तरशतम् ॥ ततएतैश्चतुर्भिर्वा
स्तोष्पतेध्रुवास्थूणामित्येकयाच एवंपंचभिःपंचबिल्वफलानितद्बीजानिवाजुहुयात् ॥ ततआचार्यः स्वि
ष्टकृदादिप्रायश्चित्तहोमांतेयजमानोलोकपालेभ्योग्रहपीठदेवताभ्यश्चबलिंदत्वा पूर्णाहुतिंहुत्वा शिख्यादिपं
चचत्वारिंशद्देवताभ्यः शिखिनेएषपायसबलिर्नममेत्याद्युक्तिपूर्वकंसर्वेभ्योऽपिबलिंदत्वा शिख्यादिप्रीतयेकां
चनंद्विजेभ्योब्रह्मप्रीतयेधेनुंचदद्यात् ॥ ततोग्रहकलशवास्तुकलशोदकेनऋत्विग्भिरभिषिक्तोयजमानःऋ
त्विग्भ्योदक्षिणांदत्वा वाद्यादितूर्यघोषपूर्वकमाचार्यऋत्विग्भिःसकुटुंबोयजमानःराक्षोघ्नपावमानमंत्रैर्गृहं
त्रिसूत्र्यावेष्टयित्वा समंताद्व्रीहियवमतीभिरद्भिर्हिरण्यमवधाय शंतातीयेनशंनइंद्राग्नीतिपंचदशऋग्भिरिति
नारायणवृत्तिः ॥ शंतातीयेन ईळेद्यावापृथ्विइतिपंचविंशतिऋग्भिः समुच्चये इतिवेत्यन्ये ॥ तेननवाशंका
नचोत्तरं ॥ त्रिःप्रदक्षिणंपरिव्रजन्प्रोक्षत्यविच्छिन्नयाचोदकधारयापोहिष्ठामयोभुवइतितृचेन । ततोविच्छि
न्नक्षीरधारांचपरितोदत्वावास्तुपीठमध्यनवपदेसुरूपांपृथिवींध्यात्वापृथिव्यैनमः इतिसंपूज्य सर्वदेवमयंवास्तुं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सर्वदेवमयंपरम् ॥ इतिपठित्वा ततोगृहस्याग्नेयकोणेआकाशपदे यजमानपदेनजानुमात्रंगर्तंखात्वा मध्येगो मयेनोपलिप्य शुभ्रचंदनपुष्पाक्षतैरलंकृत्य सर्वधान्यबीजानिदध्योदनंचक्षिप्त्वा नवजलपूर्णकलशंशतैकपुष्प युतंगंधाद्यर्चितमादाय जानुभ्यामवनिंगत्वा तज्जलंगर्ते ॐ नमोवरुणायेतिमंत्रेणक्षिपेत् ॥ जलेप्रदक्षिणा वर्तेपुष्पेचोर्ध्वमुखेशुभम् ॥ ततोऽपक्वमृत्पेटिकायांशाल्यादिसप्तधान्यबीजानिदध्योदनंशैवालंफलपुष्पाणि चक्षिप्त्वा तूर्यघोषेणपूर्वस्थापितवृषवास्तुप्रतिमामानीय पेटिकायांसंस्थाप्य पेटिकांपिधाय पठेत् ॥ पूजितोसिमयावास्तोहोमाद्यैरर्चनैः शुभैः ॥ प्रसीदपाहिविश्वेशदेहिमेगृहजंसुखम् ॥ वास्तुमूर्तेनमस्तेस्तुभूशय्याभिरतप्रभो ॥ मद्गृहंधनधान्यादिसमृद्धंकुरुसर्वदा ॥ इति ॥ ततोमृत्पेटिकांगर्तेस्थापयित्वा ॥ सशैल सागरांपृथ्वींयथावहसिमूर्धनि ॥ तथामांवहकल्याणसंपत्संततिभिःसह ॥ इतिसंप्रार्थ्य तथैवमृदागर्तंपूरयेत् ॥ मृदआधिक्येऽधिकंफलम् साम्येसमम् न्यूनत्वेन्यूनम् ॥ गर्तोपरिगोमयेनोपलिप्य गंधपुष्पाक्षतादिनिक्षिपेत् ॥ ततः आचार्यंब्रह्माणंऋत्विजश्चसंपूज्यतेभ्योदक्षिणादत्वा ग्रहपीठदेवतावास्तुपीठदेवताश्चसंपूज्य उत्तिष्ठब्रह्मणस्पते० अभ्यारमिदद्रयो० यांतुदेवगणा० इतिविसृज्य ग्रहपीठवास्तुपीठाद्याचार्यायद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

द्याव् ॥ ततः आचार्यःप्रणीताविमोकादिशेषंकर्मसमाप्याग्निंविसर्जयेत् ॥ ततोयजमानोब्रह्मशिख्याद्युद्देशे
नशतंशक्त्यावाब्राह्मणान्भोजयिष्ये इतिसंकल्प्यविप्रान्संपूज्यभूयसींदत्वा प्रमादात्कुर्वतांकर्म० यस्यस्मृ
त्येतिचोक्त्वा कर्मेश्वरार्पणंकृत्वाब्राह्मणान्भोजयित्वातेभ्यः शिवंवास्त्वितित्रिरुक्त्वाशिवंवास्तुइतिविप्रास्त्रि
र्ब्रूयुः ॥ ततोयथासुखंसुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ एवंविधिनाप्रतिसंवत्सरंवास्तुपूजनंकार्यम् ॥ तेनगृहसंबंधिदुः
खंनाप्नुयादित्युक्तं दानविवेके ॥ महादेवतनूजेनश्रीदिवाकरसूरिणा ॥ रचितावास्तुशांतेस्तुपद्धतिर्बुधतो
षदा ॥ इति पौराणवास्तुशांतिप्रयोगः ॥ इदानींसूत्रोक्ताशांतिरभिधीयते ॥ साचद्विजातीनांपूर्वोक्तयास
मुच्चीयते ॥ पूर्वोक्तायांत्वशक्तौस्वगृह्योक्तैवकर्तव्या तयापिसिद्धेः ॥ बह्वल्पंवास्वगृह्योक्तंयस्यकर्मप्रकी
र्तितम् ॥ तस्यतावतिशास्त्रार्थेकृतेसर्वंकृतंभवेत् । इति वचनात् ॥ येषांगृह्यंनास्तितेषांशूद्राणांच
पूर्वोक्तैव ॥ तस्याःसर्वसाधारण्येनविधानात् ॥ अतश्चनशूद्रमात्रविषयत्वम् । तस्मात्गृह्योक्तापूर्व
यासमुच्चीयतेसांप्रदायिकैः ॥ अथाश्वलायनगृह्योक्तवास्तुशांतिप्रयोगः ॥ तद्यथा ॥ काष्ठादिनिर्मि
तंसंपन्नंधान्यादिसर्वोपस्करयुतंशोभनेमुहूर्तेब्राह्मणैःसहतूर्यघोषेणगृहंप्रविश्यअगारमध्येप्राङ्मुखउपविश्यद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्भेषुदर्भान्धारयमाणःपत्न्यासहआचम्य प्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य ममास्यवास्तोः शुभतासिध्यर्थं वास्तुशांतिंकरिष्ये इतिसंकल्प्य तदंगत्वेनगणपतिपूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनांदीश्राद्धंचकृत्वा पूर्वोक्तवास्तुपीठदेवतास्थापनार्चनहोमबलिदानत्रिसूत्र्यागृहवेष्टनाभिषेचनब्राह्मणभोजनसंकल्पांतंकृत्वा आश्वलायनगृह्योक्तांवास्तुशांतिंकुर्यात् ॥ शुचिदेशेचतस्रःशिलाः संस्थाप्य तासु दूर्वांनिधाय तत्रमणिकसंज्ञंमृद्भांडंसंस्थाप्य एतैर्मंत्रैः पृथिव्याअधिसंभवंति अरंगरोवावदीति त्रेधाबद्धोवरत्रया । इरामुहप्रशंसति अनिरामपबाधतामितिवा ॥ ततोमणिकेजलमासिंचेदनेनमंत्रेण । एतुराजावरुणोरेवतीभिरस्मिंस्थानेतिष्ठतुमोदमानः ॥ इरांवहंतोघृतमुक्षमाणामित्रेणसाकंसहसंविशंतु ॥ इति । ततस्तज्जलंपात्रांतरेआदाय तस्मिन्दूर्वाशमीशाखाउंबरशाखाव्रीहियवान्फलंहिरण्यंचक्षिप्त्वा दूर्वाभिः शाखाभ्यांचसर्वंगृहप्रागादितः प्रदक्षिणंपरिव्रजन्प्रोक्षेदनेनसूक्तेन । शंनइंद्राग्नीतिपंचदशर्चस्यसूक्तस्य वसिष्ठोविश्वेदेवास्त्रिष्टुप् गृहप्रोक्षणे वि० ॥ ॐशंनइंद्राग्नी० सकृत्सूक्तपाठः ॥ इति नारायणवृत्त्यनुरोधात् ॥ वस्तुतस्तु शंतातीयेनेति ईळेद्यावेतिवर्गपंचकैरित्यन्ये ॥ एवंसतिसमुच्चये नकोपिविरोधः ॥ तद्यथा । ईळेद्यावेतिपंचविंशर्चस्यसूक्तस्याप्तसुत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

 आश्वीनमाद्यौपादौलिंगोक्तदेवताजगत्यौंत्येत्रिष्टुभौ गृहप्रोक्षणेविनि० ॐ ईळेद्यावापृथिवी०वर्गाः ॥ ५ ॥
अत्रापिसकृदेवसूक्तपाठः ॥ ततःप्रागादितस्त्रिरविच्छिन्नामुदकधारांदद्यादनेन आपोहिष्ठेतितृचस्यांबरीषः
 सिंधुद्विपआपोगायत्रीगृहस्यसमंताद्धारायांविनि० ॐ आपोहिष्ठामयोभुवः ॥ ३ ॥ अत्रापिसकृदेवमंत्रपा
ठः ॥ ततोवास्तुपीठान्नैर्ऋत्यांपश्चिमायांवाकुंडेस्थंडिलेवा गृह्याग्निंवरदनामकंसंस्थाप्य चत्वारिशृंगेतिध्या
त्वा ऽस्मिन्वास्तोष्पतिस्थालीपाकेअन्वाधानंकरिष्ये ॥ अस्मिन्नन्वाहितेग्नावित्यादिचक्षुषीआज्येनेत्यंत
मुक्त्वाअत्रप्रधानं वास्तोष्पतिं चतुर्वारंचरुणा शेषेणस्विष्टकृतमित्यादिसद्योयक्ष्ये इत्यंतमुक्त्वान्वाधायइध्मा
बर्हिषीसन्नह्यपरिसमूहनादिपूर्णपात्रनिधानांतंकृत्वा वास्तोष्पतयेचतुःकृत्वातूष्णींनिरूप्य तत्संख्ययातथै
वप्रोक्ष्यअवघाताद्याज्याभागांतंकृत्वा अवदानधर्मेणचरुमवदाय ॥ वास्तोष्पतइतिचतसृणांवसिष्ठोवास्तो
ष्पतिस्त्रिष्टुप् अंत्यागायत्री वास्तोष्पतिप्रधानचरुहोमेवि० ॐ वास्तोष्पतेप्रतिजा० ष्पदेस्वा० ॥ अत्र
ऋगंतेस्वाहाकारंपठन्जुहुयात् नस्वाहाकारांतेहोमः ॥ ॥ गृह्येतु प्रत्यृचंहुत्वेत्युक्तेः ॥ एवंसर्वत्रवास्तो
ष्पतयइदंनमम ॥ पुनश्चरुमवदाय ॐ वास्तोष्पतेप्रतरणोन० वास्तोष्पतयइदं० ॥ २ ॥ ॐ वास्तो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ष्पतेशग्मया० वास्तोष्पतयइदं० ॥ ३ ॥ ॐ अमीवहावास्तोष्पते० वास्तोष्पतयइ० ॥ ४ ॥ सर्वत्रत्या
गः ॥ ततः स्विष्टकृदादिहोमशेषंसमाप्य शिष्टेनचरुणान्येनस्वादुव्यंजनपायसादियुतेन शतंतदर्धंवाशक्त्या
वाब्राह्मणान्भोजयेत् ॥ होमात्पूर्वमन्यः पाकोनकार्यः ॥ ततः शिवंवास्तुशिवंवास्तुशिवंवास्त्विततित्रिः
प्रत्युक्तःसुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ विशीर्णगृहसज्जीकरणेपीष्यतेवास्तोष्पतिस्थालीपाकः साधारणशांतिवत् ॥
इत्याश्वलायनगृह्योक्तवास्तुशांतिः ॥ अथगृहदानप्रयोगः ॥ यजमानः कृतनित्यक्रियः पुण्यकालेगृहमध्ये
दक्षिणभागेचंदनेनाष्टदलंपद्मंविलिख्य तदुपरिप्रस्थमात्रंतिलान्निक्षिप्य तदुपरिशय्यांसोपस्करांस्थापयित्वा
शय्योपरिसौवर्णमयींलक्ष्मीनारायणप्रतिमांअग्न्युत्तारणपूर्वकंपंचामृतादिनाअभिषिच्य संपूज्य प्रतिग्रही
तारंचसपत्नीकंवृत्वा तं करेगृहीत्वा मंगलतूर्यघोषेण मंत्रैर्गृहंप्रवेशयेत् ॥ तेचमंत्राः ॥ एह्येहिनारायणदि
व्यरूपसर्वामरैर्वंदितपादपद्म ॥ शुभाशुभानंदशुचामधीशलक्ष्मीयुतस्त्वंचगृहंगृहाण ॥ नमः कौस्तुभना
थायहिरण्यकवचायच ॥ क्षीरोदार्णवसुप्तायजगद्धात्रेनमोस्तुते ॥ नमोहिरण्यगर्भायविश्वगर्भायवैनमः ॥
चराचरस्यजगतोगृहभूतायवैनमः ॥ भूर्लोकप्रमुखालोकास्तवदेहे व्यवस्थिताः ॥ नंदंतियावत्कल्पां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तंतथास्मिन्भवनेगृही ॥ त्वत्प्रसादेनदेवेशपुत्रपौत्रावृतोगृहे ॥ पंचयज्ञक्रियायुक्तोवसेदाचंद्रतारकम् ॥
इति ॥ ततस्तंपूर्वस्थापितशय्यायामुदङ्मुखमुपवेश्य सपत्नीकंयथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपुज्य स्व
यमासनेप्राङ्मुखोदर्भेष्वासीनोदर्भान्धारयमाणः पत्न्यासहप्राणानायम्य देशकालौसंकीर्त्य ममसमस्तपा
पक्षयपूर्वककल्पकोटिशतावधिब्रह्मलोकमहीयमानकामः शिलाकाष्ठपक्वेष्टिकादिनिर्मितंयथोपपत्तिसंपादि
तं ताम्रादिभाजनसर्वधान्यलवणघृततैलगुडशर्करागोमहिषीबलीवर्ददासदासीमंचकतूलिकाद्वयवितानाद
र्शतांबूलायतनैलालवंगादिवर्षपर्याप्तसर्वोपकरणान्वितं सदीपिकाप्रद्योतितं विश्वकर्मदैवतंशक्रदैवतंवेदंगृहं
गोत्रायशर्मणेअमुकशाखाध्यायिनेसपत्नीकायसालंकृतायसुपूजितायलक्ष्मीनारायणप्रतिमासहितं तुभ्यमहं
संप्रददे नममेतिदत्वा पठेत् ॥ मंत्रौतु । इदंगृहंगृहाण त्वं सर्वोपस्कर संयुतम् ॥ तवविप्रप्रसादेनममसं
तुमनोरथाः ॥ गृहंममविभूत्यर्थंगृहाणत्वंद्विजोत्तम ॥ प्रीयतांमेजगद्योनिर्वास्तुरूपीजनार्दनः ॥ ततःप्र
तिग्रहीता गृहमध्यस्तंभंबहिर्द्वारंदेहलींवासंस्पृश्यदेवस्यत्वेतियजुषाप्रतिगृह्य स्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंकाम
स्तुतिंपठेत् ॥ ततःसुवर्णसहस्रमारभ्यएकसुवर्णपर्यंतंयथाशक्त्यावित्तशाठ्यविवर्जितांदक्षिणांदद्यात् ॥ त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तः पादुकोपानच्छत्रचामरादिकंदत्वा संपन्नंगृहोपस्करादीत्युक्त्वा सर्वंसुसंपन्नंसंपूर्णमेवास्त्विवतिप्रतिवच
नंदद्यात् ॥ ततोब्राह्मणान्संपूज्यभूयसींदक्षिणांदत्वाऽऽशिषोगृह्णीयात् ॥ प्रमादात्कुर्वतां॰यस्यस्मृत्ये
तिकर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् ॥ गृहदानफलमुक्तं मात्स्ये ॥ यएवंसर्वसंपन्नंपक्केष्टंविनिवेदयेत् ॥ कल्पको
टिशतंयावद्ब्रह्मलोकेमहीयते ॥ शैलजंदारुजंवापियोदद्याद्विधिपूर्वकम् ॥ वसेत्क्षीरार्णवेरम्येनारायणस
मीपतः ॥ मृन्मयंवापियोदद्याद्गृहंसूपस्करान्वितम् ॥ पुरेषुलोकपालानांप्रतिमन्वंतरंवसेत् इति ॥
अत्रप्रविश्यसंस्पृश्यवाप्रतिगृह्णीयादित्युक्तेःप्रविश्यगृहद्वारदेहलींदेहल्यांप्रतिग्रहःकर्तव्यः ॥ तथैव संपृश्य
स्थूणांद्वारदेहलींवासंस्पृश्यप्रतिगृह्णीयादितिसांप्रदायिकाः ॥ इतिगृहदानप्रयोगः ॥ अथमठदानंस्कांदे ॥
कृत्वामठंप्रयत्नेनशयनासनसंयुतम् ॥ तृणैराच्छादितंचैववेदिकाभिःसुशोभितम् ॥ पुण्यकालेद्विजेभ्योथय
तिभ्योवानिवेदयेत् ॥ सर्वान्कामानवाप्नोतिनिष्कामोमोक्षमाप्नुयादिति ॥ इतिमठदानम् ॥ अथधर्मशाला
दानम् मार्कंडेयपुराणे ॥ कुर्यात्प्रतिश्रयगृहंपथिकानांहितावहम् ॥ निजगेहैकदेशंवासाधूनांयोनिवेदयेत् ॥ प्र
तिश्रयोधर्मशाला ॥ तथाऽक्षय्यंपुण्यमुद्दिष्टंतस्यस्वर्गापवर्गदम् ॥ सर्वकामसमृद्धोऽसौदेववद्दिविमोदते ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

भविष्ये प्रतिश्रयेसुविस्तीर्णेकारितेसजलेंधने ॥ दीनानाथजलार्थायवदकिंनकृतंभवेत् इति ॥ इतिधर्मशालादानम् ॥ अथकन्यादानम् ॥ हेमाद्रौ सहस्रमेवधेनूनांशतंवानडुहांसमम् ॥ दशानडुत्समंयानंदशयानसमोहयः ॥ दशवाजिसमाकन्याभूमिदानंचतत्समम् ॥ तस्मात्सर्वेषुदानेषुकन्यादानंविशिष्यते इति ॥ अग्निपुराणे श्रुत्वाकन्याप्रदानंचपितरश्चपितामहाः ॥ विमुक्ताः सर्वपापेभ्योब्रह्मलोकंव्रजंतिते इति ॥ देवलः । तिस्रःकन्यायथान्यायंपालयित्वानिवेद्यच ॥ नपितानरकंयातिनारीवास्त्रीप्रसूयिनी इति ॥ वसिष्ठः । हाटकक्षितिगौरीणांसप्तजन्मानुगंफलम् ॥ धर्मेणविधिनादातुमसगोत्रेगयुज्यते इति ॥ ऋष्यश्रृंगः । वरगोत्रंसमुच्चार्यप्रपितामहपूर्वकम् ॥ नामसंकीर्तयेद्विद्वान्कन्यायाश्चैवमेवहि ॥ तिष्ठेदुदङ्मुखोदाताति ष्ठेत्पूर्वमुखोवरः ॥ मधुपर्कार्चितायैनांतस्मैदद्यात्सदक्षिणाम् ॥ उदपात्रंतदादायमंत्रेणानेनदापयेत् इति तिष्ठेदिति अनुपविष्टइत्यर्थः ॥ गौरींकन्यामिमामित्यादिपुत्रपौत्रप्रवर्धिनीमित्यंतं प्रयोगेवक्ष्यामः ॥ भूमिंधेनूश्चदासींचवासांसिचस्वशक्तितः ॥ महिषीर्वाजिनश्चैवदद्यात्स्वर्णमणीनपि इति ॥ ततः स्वगृह्यविधिनाहोमाद्यंकर्मकारयेत् ॥ यथाचारंविधेयानिमांगल्यकुतुकानिच इति ॥ अथकन्यादानप्रयोगः ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तत्रादौयथाशाखंमधुपर्केणसंपूज्य वरंप्राङ्मुखंवधूंप्रत्यङ्मुखीमुपवेश्य पित्रादिकोवधूवरदक्षिणतः स्वदक्षिणस्थपत्नीसहितउदङ्मुखोदर्भेष्वासीनोदर्भान्धारयमाणोदेशकालौसंकीर्त्य ममसमस्तपितॄणानिरतिशयसानंदब्रह्मलोकावाप्त्यादिकन्यादानकल्पोक्तफलावाप्तयेअनेनवरेणास्यांकन्यायामुत्पादयिष्यमाणसंतत्या द्वादशावरान्द्वादशपरान्पुरुषान्पवित्रीकर्तुं आत्मनश्च लक्ष्मीनारायणप्रीतये ब्राह्मविवाहविधिनाकन्यादानमहंकरिष्ये ॥ इतिसकुशाक्षतजलेनसंकल्प्य सपत्नीकउत्थायोदङ्मुखएवकन्यांसंप्रगृह्य पठेत् ॥ कन्यांकनकसंपन्नांकनकाभरणैर्युताम् ॥ दास्यामिविष्णवेतुभ्यंब्रह्मलोकजिगीषया ॥ विश्वंभरः सर्वभूताः साक्षिण्यःसर्वदेवताः ॥ इमांकन्यांप्रदास्यामिपितॄणांतारणायच ॥ इतिमंत्रौपठित्वा स्वदक्षिणस्थभार्यादत्तपूर्वकल्पितजलधारामविच्छिन्नांनवकांस्यपात्रोपरिधृतकन्यांजल्युपरिस्थवरांजलिंदक्षिणहस्तेक्षिपन्वदेत् ॥ कन्यातारयतु । पुण्यंवर्धताम् । शिवाआपःसंतु । सौमनस्यमस्तु । अक्षतंचारिष्टंचास्तु । दीर्घमायुःश्रेयःशांतिःपुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु । यच्छ्रेयस्तदस्तु । यत्पापंतत्प्रतिहतमस्तु । पुण्याहंभवंतोब्रुवंतु । स्वस्तिभवंतोब्रुवंतु । ऋद्धिंभवंतोब्रुवंतु । श्रीरस्त्वितिभवंतोब्रुवंतु ॥ अस्तुश्रीरितिप्रतिवचनंसर्वत्रज्ञेयम् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

अमुकामुकप्रवरोपेतामुकगोत्रोत्पन्नोमुकशर्माहं ममसमस्तपितॄणामित्यादि श्रीलक्ष्मीनारायणप्रीतयइत्यं
तंपूर्वोक्तमुक्त्वा अमुकप्रवरोपेतायामुकगोत्रायामुकप्रपौत्रायामुकपौत्रायामुकपुत्रायामुकशर्मणेवरायश्रीधर
रूपिणेकन्यार्थिने अमुकामुकाप्रवरोपेताममुकगोत्राममुकप्रपौत्रीममुकपौत्रीममुकस्यममपुत्रीममुकदेवीना
म्नींकन्यांश्रीरूपिणीं वरार्थिनीं यथाशक्त्यलंकृतां प्रजापतिदैवत्यां धर्मप्रजासहत्वकर्मभ्यस्तुभ्यमहंसंप्रददे
कन्यांप्रतिगृह्यातुभवानितिवरहस्तेसकुशाक्षतजलंक्षिपेत् ॥ प्रजापतिःप्रीयताम् इतिमनसास्मरेत् ॥ न
ममेतिनवदेदितिकेचित् ॥ ततोदाता । गौरींकन्यामिमांविप्रयथाशक्तिविभूषिताम् ॥ गोत्रायशर्मणेतुभ्यं
दत्तांविप्रसमाश्रय ॥ कन्येममाग्रतोभूयाःकन्येमेदेविपार्श्वयोः ॥ कन्येमेपृष्ठतोभूयास्त्वद्दानान्मोक्षमा
प्नुयाम् ॥ ममवंशकुलेजातापालितावत्सराष्टकम् ॥ तुभ्यंविप्रमयादत्तापुत्रपौत्रप्रवर्धिनी ॥ धर्मेचा
र्थेचकामेचनातिचरितव्यात्वयेयम् ॥ नातिचरामीतिवरः ॥ एवंसमस्तेत्यादिनातिचरामीत्यंतंकन्यादानं
त्रिवारंकार्यमितिशौनकः ॥ ततोवरः । देवस्यत्वा० भ्यांप्रतिगृह्णामि ॥ ॐस्वस्तीत्युक्त्वाकन्यायाद ॥२९॥
क्षिणांसमभिमृश्य ॥ कइदंकस्माअदादितियथाशाखंकामस्तुतिंपठित्वा पृथ्वीप्रतिगृह्णीत्विवितिजपित्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गृहस्थाश्रमांतर्गतश्रौतस्मार्तकर्मानुष्ठानसिद्ध्येधर्मप्रजासहत्वकर्मसिध्यर्थंच कन्यांप्रतिगृह्णामीतिवदेत् ॥ त
तोदातादेशकालौसंकीर्त्य कृतस्यकन्यादानकर्मणःसांगतासिध्यर्थं इदं सुवर्णं अग्निदैवतं दक्षिणात्वेन
तुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिवरहस्तेदद्यात् ॥ ॐस्वस्तीतिवरः ॥ ततोदाता एवमेवजलपात्रभोजनभाजना
निगोमहिष्यश्वजगदासीदासभूवाहनालंकारादियथाविभवंसंकल्प्य दद्यात् ॥ ततोब्राह्मणभोजनंसंक
ल्प्य भूयसींचदद्यात् ॥ कर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् ॥ अन्यदपियथाचारंकार्यं ॥ विस्तरस्तुप्रयोगरत्नादौज्ञेयः ॥
कन्यागृहेभोजननिषेधोमदनरत्नेवह्निपुराणे । अप्रजायांतुकन्यायांनभुंजीतकदाचन ॥ दौहित्रस्यमुखं
दृष्ट्वाकिमर्थमनुशोचति ॥ इतिकन्यादानप्रयोगः ॥ अथकपिलादानम् ॥ साचदशधोक्ता वाराहे ॥ सुव
र्णकपिलापूर्वाद्वितियागौरपिंगला ॥ तृतियाचैवरक्ताक्षीचतुर्थीगुडपिंगला ॥ पंचमीबहुवर्णास्यात्षष्ठी
चश्वेतपिंगला ॥ सप्तमीश्वेतपिंगाक्षीअष्टमीकृष्णपिंगला ॥ नवमीपाटलाप्रोक्तादशमीपुच्छपिंगला ॥
एतादशविधाःख्याताःकपिलास्तेमहामुने ॥ सर्वाह्येतामहाभागास्तारयंतिनसंशयइति ॥ आदित्यपुरा
णे । सहस्रंयोगवांदद्यात्कपिलांत्वेकदैवहि ॥ सममेवपुराप्राहब्रह्माब्रह्मविदांवरइति ॥ तथा । स्वर्णशृं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ग्योरौप्यखुराःसवत्सायाभवंतिहि ॥ सुरभीलोकमासाद्यरमतेतावतीः समाः इति ॥ महाभारते । स
मानवत्सांकपिलांधेनुंदद्यात्पयस्विनीम् ॥ सुश्वेतवस्त्रसंवीतांब्रह्मलोकेमहीयते इति ॥ अथकपिलादान

प्रयोगः ॥ पुण्यकालेकृतनित्यक्रियः अद्येत्यादि० ममगोसहस्रदानफलावाप्तयेसवत्सकपिलायाः रोम
परिमितवत्सरपर्यंतं कामधेनुलोकनिवाससिद्ध्येच इमांसवत्सांकपिलांसुवर्णशृंगींरौप्यखुरांताम्रपृष्ठींकां
स्योपदोहांघंटाभरणांश्वेतवस्त्रयुगच्छन्नां चंदनस्रग्विभूषितां सोपस्करा रुद्रदैवत्यां गोत्रायशर्मणेसुपूजि
तायब्राह्मणायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥ मंत्रस्तु मात्स्ये । कपिलेसर्वदेवानांपूजनीयासिरोहि
णी ॥ तीर्थदेवमयीयस्मादतःशांतिंप्रयच्छमे इतिमंत्रांतेप्रदक्षिणांकुर्यात् ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥
उक्तोपस्करकपिलादानफलं मात्स्ये । वस्त्रंचतुर्गुणंदत्वादक्षिणांचचतुर्गुणाम् ॥ एतैरलंकृताधेनुं
घंटाभरणभूषिताम् । कपिलांविप्रमुख्यायदत्वामोक्षमवाप्नुयात् इति । तथा । द्विगुणोपस्करोपेतामहती
कपिलास्मृता ॥ उपस्कराः सुवर्णशृंगवस्त्रदोहनपात्राद्याः सामान्यगोदानेवक्ष्यमाणाः ॥ दत्तासाविप्रमु
ख्यायस्वर्गमोक्षफलप्रदा ॥ सप्तजन्मकृतात्पापान्मुच्यतेनात्रसंशयः ॥ यान्यानर्थयते कामांस्तांस्तान्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्राप्नोतिमानव इति ॥ महाकपिलादानप्रयोगस्तु अद्येत्यादि मम समस्तजन्मकृतपापनाशपूर्वकं म
हाकपिलादानकल्पोक्तफलावाप्त्यर्थं पुत्रपौत्रादिसहितायशर्मणे सालंकृतांइमांमहाकपिलांद्विगुणोपस्करो
पेतांरुद्रदैवत्यां तुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदत्वासमापयेत् ॥ मंत्रस्तु पूर्व
मेवोक्तः ॥ इतिमहाकपिलादानप्रयोगः॥इतिमहादशदानानि ॥ ॥ अथदशधेनुदानानि ॥ यास्तुपापविनाशि
न्यःकथितादशधेनवः ॥ तासांस्वरूपंवक्ष्यामिनामानिचनराधिप ॥ प्रथमागुडधेनुःस्याद्घृतधेनुस्तथापरा ॥
तिलधेनुस्तृतीयातुचतुर्थीजलधेनुका ॥ क्षीरधेनुस्तु विख्यातामधुधेनुस्तथापरा ॥ सप्तमीशर्करा
धेनुर्दधिधेनुस्तथाष्टमी ॥ रसधेनुस्तुनवमीदशमीस्यात्स्वरूपतः॥कुंभान्घृतादिधातूनामितरासांतुराशयः ॥
सुवर्णधेनुमप्यत्रकेचिदिच्छंतिमानवाः ॥ नवमींतिलतैलेनतथान्येपिमहर्षयः ॥ रसधेनुस्थानेसुवर्ण
धेनुंजलधेनुवत्पूजयेत् ॥ एतद्विधानमपिमात्स्ये । अजिनंतुचतुर्हस्तंप्राग्ग्रीवंविन्यसेद्भुवि ॥ गोमये
नोपलिप्तायांदर्भानास्तीर्यसर्वतः ॥ तत्रैणंवाजिनंतद्वद्वत्सस्यपरिकल्पयेत् ॥ लघुकृष्णाजिनम् ॥ प्रा
ङ्मुखींकल्पयेद्धेनुमुदक्पादांसवत्सकाम् ॥ प्राङ्मुखींप्राक्शिरसम् ॥ सवत्सांउत्तरभागस्थितवत्ससहि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ताम् ॥ उत्तमागुडधेनुस्यात्सदाभारचतुष्टया ॥ वत्संभारेणकुर्वीतभाराभ्यामध्यमास्मृता ॥ अर्धभारे णवत्सःस्यात्कनिष्ठाभारकेणतु ॥ चतुर्थांशेनवत्सःस्याद्गृहवित्तानुसारतः ॥ तुलापलशतंप्राहुर्भारः स्याद्विंशति स्तुलाः इति ॥ भारः पलसहस्रात्मकोभवतीत्युक्तं परिभाषायाम् ॥ धेनुवत्सौघृतस्यैतौसितसू क्ष्मांबरावृतौ ॥ शुक्तिकर्णाविक्षुपादौशुचिमुक्ताफलेक्षणौ ॥ सितसूत्रशिरालौतौसितकंबलकंबलौ ॥ ता म्रगुडकपृष्ठौतौसितचामररोमकौ ॥ ककुत्प्रदेशोगुडकः ॥ विद्रुमभ्रूयुगोपेतौनवनीतस्तनान्वितौ ॥ क्षौमपुच्छौकांस्यदोहाविंद्रनीलकतालुकौ ॥ सुवर्णशृंगाभरणौराजतक्षुरसंयुतौ ॥ नानाफलमयैर्दंतैर्घ्रा णगंधकरंडकौ ॥ गंधकरंडकःकर्पूरादिपात्रविशेषः ॥ एवंरचित्वाधूपादिभिरभ्यर्चयेत् ॥ वस्त्रमुक्तादीनिभा रतोमानाधिक्येफलाधिक्यम् ॥ अथास्यप्रयोगः ॥ यजमानःकृतनित्यक्रियः पुण्यकालेशुचिरद्येत्यादि ममसमस्तपापक्षयद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं गुडधेनुदानंकरिष्ये इतिसंकल्प्य विप्रंवस्त्राभरणादिभिःसंपूज्य प्रदक्षिणीकृत्यसर्वपापक्षयकामइमांगुडधेनुंगोत्रायशर्मणेब्राह्मणायसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे नमम इति त द्धस्तेसकुशतिलजलंगोपुच्छंदद्यात् ॥ विप्रस्तुदेवस्यत्वेतिप्रतिगृह्यस्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंकामस्तुतिंप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ठेत् ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ प्रार्थनामंत्रास्तु । यालक्ष्मीःसर्वभूतानांयाचदेवेष्ववस्थिता ॥ धे
नुरूपेणसादेवीवांछितंमेप्रयच्छतु ॥ देहस्थायाचरुद्राणीशंकरस्यसदाप्रिया ॥ धेनुरूपेणसादेवीममपापं
व्यपोहतु ॥ विष्णोर्वक्षसियालक्ष्मीः स्वाहायाचविभावसोः ॥ चंद्रार्कशक्रशक्तिर्याधेनुरूपास्तुसाश्रि
ये ॥ चतुर्मुखस्ययालक्ष्मीर्यालक्ष्मीर्धनदस्यच ॥ यालक्ष्मीर्लोकपालानांसाधेनुर्वरदास्तुमे ॥ स्वधात्वंपितृ
मुख्यानांस्वाहायज्ञभुजांतथा ॥ सर्वपापहराधेनुस्तस्माच्छांतिंप्रयच्छमे इति ॥ एवमामंत्र्यब्राह्मणाय तां
धेनुंनिवेदयेत् ॥ एतदेवविधानंसर्वधेनूनाम् ॥ प्रत्यक्षधेनुव्यतिरिक्तानामित्यर्थः ॥ उक्तरचनायास्तत्रानु
पयोगात् ॥ ततोभूयसींदक्षिणांदत्वा ॥ ब्राह्मणान्भोजयेदिति ॥ एतदेवविधानंस्यात्तएवोपस्कराः
स्मृताः ॥ अयनेविषुवेपुण्येव्यतीपातेतथापुनः ॥ गुडधेन्वादयःसर्वाउपरागादिपर्वसु ॥ यथाशक्ति
प्रदातव्याभुक्तिमुक्तिफलप्रदाः इति ॥ अत्रद्रोणपरिमाणातिलधेनुरुक्ता कल्पतरौ ॥ तत्प्रकारस्तु वि
ष्णुधर्मोत्तरे । अनुलिप्तेमहीपृष्ठेवस्त्राजिनकुशावृते ॥ धेनुंतिलमयींकृत्वासर्वरत्नैरलंकृताम् ॥ धेनुं
द्रोणेनकुर्वीतआढकेनतुवत्सकम् ॥ स्वर्णशृंगींरौप्यखुरांगंधघ्राणवतींतथा ॥ कुर्याच्चशर्कराजिह्वांगुडा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्यामाविकंबलाम् ॥ इक्षुपादांताम्रपृष्ठींशुचिमुक्ताफलेक्षणाम् ॥ प्रशस्तपात्रश्रवणांफलदंतमयींशुभा
म् ॥ स्रग्दामपुच्छांकुर्वीतनवनीतस्तनान्विताम् ॥ सितवस्त्रयुगच्छन्नांघंटाभरणभूषिताम् ॥ ईदृ
क्संस्थानसंपन्नांकृत्वाश्रद्धासमन्वितः ॥ कांस्योपदोहनांदद्यात्केशवःप्रीयतामिति ॥ इतिकर्तव्यता ॥
मंत्रास्तु गुडधेनूक्ताएव ॥ प्राथर्नामंत्रास्तु वह्निपुराणे । तिलाश्चपितृदैवत्यानिर्मिताश्चेहगोसवे ॥ ब्र
ह्मणातन्मयीधेनुर्दत्ताप्रीणातुकेशवः ॥ इतिमंत्रांतरमुक्तम् ॥ प्रतिमातिलधेन्वादीनांविक्रयाद्युक्तं हेमा
द्रौ ब्रह्मवैवर्ते ॥ दानकालेतुदेवत्वंप्रतिमानांप्रकीर्तितम् ॥ धेनूनामपिधेनुत्वंश्रुत्युक्तंदानयोगतः ॥ दातुर्वै
दानकालेतुधेनवःपरिकीर्तिताः ॥ विप्रस्यव्ययकालेतुद्रव्यंतदितिनिश्चयः ॥ दानसंबंधीविप्रेणद्रव्यमागच्छ
तागृहम् ॥ तत्सर्वंविदुषातेन विक्रेयंस्वेच्छयाविभो ॥ कुटुंबभरणंकार्यंधर्मकार्यंचसर्वशः ॥ अन्यथानरकंयाती
त्येवमाहपितामहः इति ॥ इतितिलधेनुदानम् ॥ ॥ अथघृतधेनुदानं विष्णुधर्मोत्तरे ॥ तिलाभावेतथा
दद्यात्घृतधेनुंप्रयत्नतः ॥ वासुदेवंजगन्नाथंघृतक्षीरामिषार्चितम् ॥ संपूज्यपूर्ववत्पुष्पैर्धूपदीपादिभिर्नरैः ॥
तत्रैव विधानमाह ॥ गव्यस्यसर्पिषःकुंभंपुष्पमालादिभूषितम् ॥ कांस्यापिधानसंयुक्तंसितवस्त्रयुगेनच ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

हिरण्यसहितंतद्वन्मणिविद्रुममौक्तिकैः ॥ अत्रपलसहस्रपरिमाणंकुंभः ॥ द्वादशपलाधिकपंचशतपलाधि
कोवा ॥ इक्षुयष्टिमयान्पादान्खुरानरौप्यमयांस्तथा ॥ सौवर्णेचाक्षिणीकुर्याच्छृंगेचागुरुकाष्ठजे ॥ सप्त
धान्यमयेपार्श्वे पत्रोर्णेनवकंबले ॥ पत्रोर्णधौतकौशेयम् ॥ कर्पूरघ्राणम् फलमयांस्तनान् शर्कर
याजिह्वा गुडक्षिरमयंमुखम् क्षौमंपुच्छं रोमाणिसितसर्षपैः ताम्रपृष्ठीम् एतादृशींकृत्वा विधिनासंपू
ज्यतथा ब्राह्मणंयथाविभववस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य दद्यात् ॥ विधिस्तुप्राग्वत् ॥ मंत्रस्तुस्कांदे ।
घृतंगावःप्रसूयंतेघृतंभूम्यांप्रतिष्ठितं ॥ घृतमग्निश्चदेवाश्चघृतंमेसंप्रदीयतां इति ॥ दानफलमपितत्रैव । घृ
तक्षीरवहानद्योयत्रपायसकर्दमाः ॥ तेषुलोकेषुसर्वेषुसुपुण्येषुप्रजायते ॥ सकामानामियंव्युष्टिःकथितान्नृप
सत्तम ॥ व्युष्टिःफलम् ॥ विष्णुलोकंनरायांतिनिष्कामाधेनुदानत इति ॥ दक्षिणातु हिरण्यमे
व हेमाद्रिः ॥ सुवर्णप्रभृतिशक्त्यावेत्युक्तं मदनरत्ने ॥ इतिघृतधेनुदानम् ॥ अथजलधेनुदानम् ॥
स्कांदे । जलकुंभनरव्याघ्रसुवर्णरजतान्वितम् ॥ सुवर्णशृंगरजतखुरान्वितमितिस्मृतम् ॥ रत्नगर्भम
शेषैस्तुग्राम्यैर्धान्यैःसमन्वितम् ॥ सितवस्त्रयुगच्छन्नंदूर्वापल्लवशोभितम् ॥ कुष्ठमांसीमुरोशीरवालका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मलकैर्युतम् ॥ प्रियंगुपत्रसहितंसितवस्त्रोपवीतिनम् ॥ सछत्रंसदुपानत्कंदर्भविष्टरसंस्थितम् ॥ चतु
र्भिःसंभृतंभूयस्तिलपात्रैश्चतुर्दिशम् ॥ स्थगितंदधिपात्रेणघृतक्षीरवतामुखे ॥ तिलपात्राणिताम्रमयानि ॥
 दधिपात्रंकांस्यमयम् ॥ उपोषितोवासुदेवंजलेशयमभ्यर्च्य संकल्प्य जलधेनुंविप्रंचवस्त्रादिभिःसंपूज्यस
वत्सांजलधेनुंगुडधेनुमिवदद्यात् ॥ ततोयालक्ष्मीरित्यादिपूर्वोक्तमंत्रैःप्रार्थयेत् ॥ इतिजलधेनुदानम् ॥ ॥
अथक्षीरधेनुदानम् ॥ ॥ स्कांदे । क्षीरधेनुंप्रवक्ष्यामितांनिबोधनराधिप ॥ अनुलिप्तेमहीपृष्ठेगोमयेनन
राधिप ॥ गोचर्ममानमात्रेणकुशानास्तीर्यसर्वतः ॥ तस्योपरिमहाराजन्यसेत्कृष्णाजिनंततः ॥ तत्र गोम
येनकुंडलिकांकृत्वा ॥ तत्रक्षीरकुंभं ॥ चतुर्थांशेनवत्सकंचसंस्थाप्य चंदनागुरुशृंगी ॥ प्रशस्तपत्रश्रव
णातिलपात्रोपरिन्यस्ता हेमयुक्तगुडमुखी शर्कराजिह्वाफलदंती मुक्ताफलेक्षणा इक्षुपादादर्भरोमा सित
कंबला एतादृशींसवत्सामभ्यर्च्य द्विजंचवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य अद्येत्यादि गोत्रायशर्मणेसालंकृताय
इमांक्षीरधेनुंपूर्वोक्तसोपस्करयुतां समस्तपापक्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिवदेत् ॥ देवस्यत्वा० ॥३३॥
स्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततोयालक्ष्मीरित्यादिमंत्रैः प्रार्थयेत् ॥ ॥ इतिक्षीरधेनुदा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नम् ॥ अथमधुधेनुदानम् ॥ स्कांदे ॥ मधुधेनुंप्रवक्ष्यामिसर्वपापप्रणाशिनीम् ॥ अनुलिप्तेमहीपृ
ष्ठेकृष्णाजिनकुशोत्तरे ॥ मधुकुंभंसंस्थाप्य ॥ सवत्सांमधुधेनुंप्रकल्पयेत् ॥ ततस्तच्चतुर्दिक्षुचत्वारिपात्रा
णिविन्यस्य तांचवस्त्रयुग्मेनाच्छाद्य मधुवाताऋतायतइतिमंत्रमुक्त्वा तांधेनुंद्विजंचपूर्ववदभ्यर्च्य अद्येत्यादि
गोत्रायशर्मणेसालंकृताय सौवर्णमुखीं अगरुचंदनशृंगींताम्रपृष्ठींसूत्रपुच्छांइक्षुपादांसितकंबलकंबलांगुडमु
खींशर्कराजिह्वांमौक्तिकनेत्रांफलदंतींदर्भरोमांप्रशस्तपत्रश्रवणांनवनीतस्तनींसप्तधान्योपेतांघंटाभरणभूषि
तांकांस्यदोहां सुपूजितांइमांमधुधेनुंसर्वपापक्षयकामःपुच्छदेशोपविष्टायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति । ततःसु
वर्णदक्षिणांदत्वा । यालक्ष्मीरित्यादिपूर्वोक्तमंत्रैःप्रार्थयेत् ॥ ॥ इतिमधुधेनुदानम् ॥ ॥ अथशर्कराधेनु
दानम् ॥ स्कांदे ॥ तद्वच्चशर्कराधेनुंशृणुराजन्यथार्थतः ॥ अनुलिप्तेमहीपृष्ठेकृष्णाजिनकुशोत्तरे ॥ भार
चतुष्टयपरिमिताधेनुस्तच्चतुर्थांशोवत्सः ॥ भारद्वयेअष्टमांशइति स्वशक्त्यावाकार्या सर्वधान्यानिचतुर्दिक्षु
संस्थाप्य अद्येत्यादि० गोत्रायशर्मणेसालंकृताय इमांशर्कराधेनुं सुवर्णशृंगींमौक्तिकनयनांगुडमुखींपिष्टम
यजिह्वां कंबलपट्टसूत्रेणवेष्टितां कंठाभरणभूषितां इक्षुपादां रौप्यखुरां नवनीतस्तनीं प्रशस्तपर्णश्रवणां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सितचामरभूषितां पंचरत्नसमायुक्तां दर्भरोमां कांस्यदोहनां गंधपुष्पाद्यर्चितां समस्तपापक्षयकामस्तु
भ्यमहंसंप्रददे नममेति सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ ततोयालक्ष्मीरित्यादिमंत्रैःसंप्रार्थ्य भूयसींदद्यात् ॥
विप्रमुखंनेक्षेदिति ॥ पंचरत्नानितु अपरार्के । कनकंहीरकंनीलंपद्मरागंचमौक्तिकम् ॥ पंचरत्नमि
दंप्रोक्तमृषिभिःपूर्वदर्शिभिरिति ॥ इतिशर्कराधेनुदानम् ॥ अथदधिधेनुदानम् स्कांदे ॥ तत्र उप
लिप्तायांभूमौ ॥ आस्तीर्णे कुशकृष्णाजिनेसप्तधान्योपरिदधिकुंभंसंस्थाप्य चतुर्थांशेनवत्संकृत्वागोत्रा
यशर्मणेसालंकृताय सुवर्णमुखीं प्रशस्तपत्रश्रवणांमुक्ताफलेक्षणांचंदनागुरुश्रृंगीं मुखेविशेषगंधद्रव्यैर्यु
क्तां शर्करयाकृतजिह्वां श्रीखंडेनकृतघ्राणां फलमयदंतां सितकंबलच्छन्नां दर्भरोमां सूत्रमयपुच्छां रौ
प्यमुखीं वा नवनीतस्तनीमिक्षुपादां सर्वाभरणभूषितां वस्त्रयुग्मेनाच्छादितां गंधपुष्पाद्यर्चितां इमां
दधिधेनुं सर्वपापक्षयकामो दधिक्राव्णइतिमंत्रंपठित्वा तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति गुडधेनूक्तमंत्रेणवादद्या
त् ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदत्वा यालक्ष्मीरित्यादिमंत्रैःप्रार्थयेत् ॥ इतिदधिधेनुदानम् ॥ ॥अथरसधेनुदानं
स्कांदे । रसधेनुंमहाराजकथयामिसमासतः ॥ अनुलिप्तेमहीपृष्ठेकृष्णाजिनकुशोत्तरे ॥ इक्षुरसस्यघटं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पूरयित्वा तच्चतुर्थांशेनवत्संसंपाद्य अद्येत्यादि० गोत्रायशर्म्मणे सालंकृताय ॥ इमांरसधेनुं सुवर्णश्रृंगा भरणयुतांरौप्यखुरां वस्त्रपुच्छां इक्षुपादां पुष्पकंबलां ताम्रपृष्ठीं पुष्परोमां व्रीहियुतां चतुर्दिक्षुदी पसमायुक्तां सर्वगंधविभूषितां पूर्वादिदिक्षुतिलपात्रचतुष्टयावृतां सुपूजितायसर्वपापक्षयपूर्वकैकविंशति कुलोद्धरणकामस्तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति सुवर्णदक्षिणांदद्यात् मंत्रास्तु गुडधेनूक्ताएव शेषोपस्करा श्च ॥ एवमुच्चारयित्वातुदीयतेवैद्विजन्मने ॥ दशपूर्वान्परांश्चैवआत्मानंचैकविंशतिः इति ॥ ॥ इतिरसधेनुदानम् ॥ ॥ अथस्वरूपतोगोदानम् ॥ अंगिराः ॥ गौरेकस्यैवदातव्याश्रोत्रियायकुटुंबिने ॥ साहितारयतेपूर्वान्सप्तसप्तचसप्तच इति ॥ देवलः सुशीलांलक्षणवतींयुवतींवत्ससंयुताम् ॥ बहुदुग्धवतीं स्निग्धांधेनुंदद्याद्विचक्षणे ॥ ॥ अथगोदानप्रयोगः ॥ कर्ताकृतनित्यक्रियः पुण्यकाले अद्येत्यादि० ॥ यथाशक्तियथाज्ञानंगोदानमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्य सवत्सांधेनुंद्विजंचयथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिः संपूज्य गोश्रृंगमूलादिस्तनांतस्थानादिषुदेवताःपूजयेत् ॥ तद्यथा । श्रृंगमूलेब्रह्मविष्णुभ्यांनमः ॥ ब्र ह्मविष्णुपूजया० ॥ श्रृंगाग्रेसर्वतीर्थेभ्योनमः सर्वतीर्थानिपूजयामि ॥ एवंसर्वत्र । शिरोमध्येशिवाय०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

॥ ललाटे ॥ देव्यैनमः० ॥ नासिकायां षण्मुखाय० ॥ नासापुटयोः कंबलाश्वतरनागाभ्यां० ॥
कर्णयोःअश्विभ्यां० ॥ चक्षुषोः शशिभास्कराभ्यां० ॥ दंतेषुवायवे० ॥ जिह्वायां वरुणाय० ॥

हुंकारे सरस्वत्यै० ॥ गंडयोः पक्षमासाभ्यां० ॥ ओष्ठयोः संध्याद्वयाय० ॥ ग्रीवायां इंद्राय० ॥ कुक्षि
देशेरक्षोभ्यो० ॥ उरसि साध्येभ्यो ० ॥पादेषु धर्माय ० ॥ जंघासु अधर्माय० ॥ खुरमध्येगंधर्वेभ्यो० ॥
॥ खुराग्रे पन्नगेभ्यो ० ॥ खुरपश्चिमाग्रे अप्सरोभ्यो० ॥ पृष्ठे एकादशरुद्रेभ्यो० ॥ सर्वसंधिषु वसु
भ्यो० ॥ श्रोणितटे पितृभ्यो० ॥ लांगूले सोमाय० ॥ गुह्ये आदित्यरश्मिभ्यो० ॥ गोमूत्रे गंगायै० ॥
गोमये यमुनायै० ॥ क्षीरे सरस्वत्यै० ॥ दध्नि नर्मदायै० ॥ घृते अग्नये० ॥ रोमसु अष्टाविंशतिदेवको
टिभ्योन० ॥ उदरे पृथिव्यै० ॥ पयोधरेषु चतुःसमुद्रेभ्यो० ॥ चतुरःसमुद्रान्पूजयामि ॥ एतादेवता
अंगेषुसंपूज्य अद्येत्यादि० गोत्रायशर्मणेसुपूजितां पृथ्वीदानसमफलकामः सर्वपापक्षयकामो विष्णुप्री
तिकामोवा इमांप्रत्यक्षधेनुं सुवर्णशृंगीं रौप्यखुरां ताम्रपृष्ठीं घंटाग्रैवेयां मुक्तालांगूलां कांस्योपदोहनीं ॥
सितवस्त्रद्वयोपेतां सर्वाभरणभूषितां सोपस्करां रुद्रदैवत्यां तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति तिलपात्रेघृताक्तं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गोपुच्छंकृत्वा विप्रहस्तेसतिलकुशोदकंदद्यात् ॥ मंत्रस्तु ॥ यज्ञसाधनभूतायाविश्वस्याघौघनाशिनी
विश्वरूपधरोदेवः प्रीयतामनयागवा ॥ ततोदाता दानप्रतिष्ठासिद्ध्यर्थंसुवर्णंदक्षिणांदत्वा प्रार्थयेत् ॥
नमोगोभ्यः श्रीमतीभ्यः सौरभेयीभ्यएवच ॥ नमो ब्रह्मसुताभ्यश्च पवित्राभ्योनमोनमः ॥ पूजितासिव
सिष्ठेनविश्वामित्रेणधीमता ॥ सुरभेहरमेपापंयन्मयादुष्कृतंकृतम् इति॥गावोममाग्रतःसंतुगावोमेसंतुपृष्ठतः॥
गावोमेहृदयेसंतु गवांमध्येवसाम्यहम् ॥ इतिपठित्वा धेनुंद्विजंचप्रदक्षिणीकृत्य किंचिदनुव्रजेत् ॥ इ
तिगोदानप्रयोगः ॥ ॥ अथश्वेतवर्णादिगोदानफलमुक्तं पाद्मे । श्वेतासुतप्रदाप्रोक्ता चंद्रलोकप्रदायि
नी ॥ कृष्णास्वर्गप्रदाज्ञेयागौरीस्यात्कुलवर्धिनी ॥ कपिलासर्वपापघ्नीनानावर्णाचमोक्षदा इति ॥ अथस
मानवर्णगोवत्सदानफलम् महाभारते ॥ रोहिणींतुल्यवर्णांतुसवत्सांचपयस्विनीम् ॥ प्रदत्वावस्त्रसंवीतांसूर्य
लोकेमहीयते ॥ समानवत्सांकृष्णांतुधेनुंसर्वाघनाशिनीम् ॥ सुव्रतांवस्त्रसंवीतामास्मिँल्लोकेमहीयते ॥ वा
तरेणुसवर्णांतुसवत्सांकांस्यदोहनीम् ॥ प्रदायवस्त्रसंवीतांवारुणंल्लोकमश्नुते ॥ हिरण्यवर्णांपिंगाक्षींसव
त्सांदक्षिणायुताम् ॥ प्रदद्याद्वस्त्रसंवीतांकौबेरंलोकमाप्नुयात् ॥ पलालधूम्रवर्णांतुपितृलोकेमहीयते ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सवत्सांपीवरांदत्वाशितिकंठामलंकृताम् ॥ वैश्वेदेवमसंबाधंस्थानंश्रेष्ठंप्रपद्यते ॥ समानवत्सांगौरींतुधेनुंस
वैंघनाशिनीम् ॥ सवत्सांकांस्यदोहांतुवसूनांल्लोकमाप्नुयात् ॥ वत्सोपपन्नांनीलांगींसर्वरत्नसमन्विता
म् ॥ गंधर्वाप्सरसांल्लोकान्दत्वाप्राप्नोतिमानवःइति ॥ संकल्पेतुतत्फलंसंकीर्त्यदद्यात् ॥ इतिसमानवर्णगो
वत्सदानफलम् ॥ अथकृष्णधेनुदानम् मात्स्ये । अद्येत्यादिसंकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु । कृ
ष्णधेनोनमस्तुभ्यंब्रह्मविष्णुशिवात्मके ॥ त्रिजन्मार्जितपापानिध्रुवंदानात्प्रणाशयइति ॥ अथहेमशृंगी
दानम् ॥ मात्स्ये । दशसौवर्णिकेशृंगेखुराःपंचपलान्विताः ॥ पंचाशत्पलकंकांस्यंताम्रंचापितथैवच ॥
वस्त्रंचत्रिगुणंधेन्वादक्षिणाचचतुर्गुणेति ॥ ॥ एवंविधिवद्दातुःफलमुक्तं नंदिपुराणे ॥ विधिनातुयदादत्ता
पात्रेधेनुःसदक्षिणा ॥ दातातारयतेजंतून्कुलानामयुतंशतम् ॥ इति महाभारतेपि । प्रासादात्रयसौवर्णाःश
य्यारत्नोज्ज्वलास्तथा ॥ वराश्चाप्सरसोयत्रतत्रगच्छन्तिगोप्रदाः ॥ तथा । यावंतिरोमाणिभवन्तिधे
न्वास्तावन्तिवर्षाणिमहीयतेसः ॥ स्वर्गाच्युतश्चापिततोत्रलोकेकुलेसमुत्पत्स्यतिगोमतांतथा ॥ सालंकृ
तांसवत्सांचधेनुंसंपूज्यभक्तितः ॥ सरत्नपूर्णापृथिवीतेनदत्तानसंशय इति ॥ इतिस्वरूपतोगोदानम् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

अथकार्पासधेनुदानम् ॥ मात्स्ये । अतःपरंप्रवक्ष्यामिधेनुंकार्पासिकींभुवि ॥ सर्वविश्वस्यगुप्त्यर्थंब्रह्म
णाचांशुकंकृतम् ॥ साचकार्पासभारेणश्रेष्ठाधेनुःप्रकीर्तिता ॥ मध्यमाचतदर्धेनतदर्धेनकनीयसी ॥ पूर्व
वस्त्रंचधान्यंचहिरण्यंचतथैवच ॥ वत्सकंतुचतुर्थांशान्मानमत्राभिधीयते ॥ कुर्वीतपूर्ववद्वस्तवस्त्रधान्या
द्युपस्कृतं इति ॥ ततोवाराहोक्ततिलधेनुदानवत्क्रियाकल्पादिसंकल्पादारभ्यदानंकृत्वा प्रार्थयेत् ॥ म
न्त्रास्तु ॥ हिमकुंदेंदुसदृशेक्षीरार्णवसमुद्भवे ॥ सोमप्रियेसुधन्वाख्येसौरभेयिनमोस्तुते ॥ दत्तेयमिंदु
नाथायशशांकायामृतायच ॥ अत्रिनेत्रप्रजातायसोमराजायवैनमः ॥ यस्त्वेवंपरयाभक्त्याब्राह्मणाय
प्रयच्छति ॥ सयातिचन्द्रलोकंतुसोमेनसहमोदते ॥ इति ॥ इतिकार्पासधेनुदानम् ॥ अथ
लवणधेनुदानम् ॥ भविष्ये ॥ तत्रयुधिष्ठिरंप्रतिकृष्णः ॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिलवणस्येहकल्पिता
म् ॥ गोमयेनानुलिप्तेतुदर्भसंस्तरसंस्थितम् ॥ आविकंचर्मविन्यस्यपूर्वाशाभिमुखस्थितम् ॥ वस्त्रे
णाच्छादितांकृत्वाधेनुंकुर्वीतबुद्धिमान् ॥ आढकेनैवकुर्वीतबहुवित्तोपकल्पिताम् ॥ गांविप्रंचयथाविभ
वंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य ॥ अद्येत्यादि० ॥ गोत्रायशर्मणे सुपूजितायइमांलवणधेनुं फलस्तनीं सिंधु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

शुक्तिवर्णां सक्तुपिंडकपोलां यवास्या कंबलपट्टसूत्रग्रैवेयकां ताम्रपृष्ठीं गुडपानां कंबलललांगूलां मधुयो
निकां सर्वाभरणभूषितां सर्वपापक्षयकामोविष्णुप्रीतिकामोवा तुभ्यमहंसंप्रददे नममेति ॥ पुत्रभार्यादियु
 तः प्रदक्षिणीकृत्यदद्यात् ॥ शेषंमधुधेनुवत् ॥ मंत्रस्तु । लवणेवैरसाःसर्वेसर्वास्तिष्ठंतिदेवताः ॥ सर्व
देवमयेदेविलवणाख्येनमोस्तुते इति ॥ पुराणांतरेषु षोडशप्रस्थमिता चतुर्थांशेनवत्सइत्युक्तम् ॥ इतिलवण
धेनुदानम् ॥ ॥ अथसुवर्णधेनुदानम् ॥ वह्निपुराणे ॥ सुवर्णधेनुश्चाप्यत्रसुवर्णाश्चचतुर्दश ॥ सुनिर्मि
तसुवर्णैश्चसप्तभिर्मध्यमामता ॥ चतुर्भिश्चकनिष्ठास्याच्चतुर्थांशेनवत्सकः ॥ गुडधेनुविधानेनदत्तासर्वफल
प्रदा ॥ अत्रविशेषोरौप्येणवत्स इतिकेचित् ॥ तथा ॥ अद्येत्यादि॰प्रवालशृंगीं घृतपात्रस्तनवतीं पद्मरो
मां कर्पूरागरुनासिकांमिष्टान्नरसवासितां शंखशृंगांतरां शुक्तिललाटस्थां नारिकेलश्रवणां गुडजानुकां पंच
गव्यापानवतीं कांस्यपृष्ठां पट्टसूत्रलांगूलां सप्तधान्यसमायुक्तां फलपुष्पोपेतां छत्रोपानत्समन्वितां सुवर्ण
धेनुं रुद्रदैवत्यां सहस्राश्वमेधफलावाप्तिकामः कुलसहस्रस्यस्वर्गेनिवासकामश्च गोत्रायशर्मणेसुपूजिताय
तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । सुवर्णधेनुंविप्रायप्रतिपाद्येद्दर्शीनरः ॥ हिरण्यरेताःपुरुषःपुराणःकृष्ण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पिंगलः ॥ तप्तहेमच्छविःस्रष्टाविश्वात्माप्रीयतांमम इति ॥ अनेनैवतुमंत्रेणधेनुदानंप्रकीर्तितम् ॥ अश्वमेधसहस्रस्यफलमाप्नोत्यसंशयम् ॥ कुलानांचसहस्रस्यस्वर्गंनयतिगोप्रदः इति ॥ इतिसुवर्णधेनुदानम् ॥ अथवंध्यात्वहरंसुवर्णधेनुदानम् ॥ वायुपुराणे । चतुर्विधाचयावंध्याभवेद्वत्सवियोजनात् ॥ वक्ष्येतस्याः प्रतीकारंतत्स्वरूपंनिबोधमे ॥ वंध्याचतुर्विधाप्रोक्ताः वंध्या, काकवंध्या, स्त्रीप्रसूः मृतप्रजा इति ॥ काकवंध्यातुकाकवदेकापत्या शेषाः स्पष्टाएव ॥ धेनुरूपविशेषमाह हेमाद्रौ कर्मविपाके । हिरण्येनयथाशक्त्यासवत्सांकारयेद्दृढाम् ॥ धेनुंपलेनवत्संचपादेनगुरुरब्रवीत् ॥ यथाशक्त्येति पलेनवातदर्धेनतदर्धार्धेनवापुनः इति ॥ कर्मविपाकोक्तपरिभाषाप्रकारेण धेनुंरौप्यखुरां रत्नंपुच्छेनियोज्य घंटामुभयोरपि गलेबद्ध्वा रत्नमयतिलकंललाटेबध्नीयात् ॥ एतादृशींसमभ्यर्च्य पायसनैवेद्यंदत्वा मोदकानपूपान्गुडलवणजीरकंसुवर्णदक्षिणांकंचुकंच नववेणुमयशूर्पेनिधाय एकंवायनकंधेनवे अन्याभ्यःपतिपुत्रवतीभ्योब्राह्मणीभ्यःषडष्टौवादद्यात् ॥ ततोवेदपारगमलोलुपंब्राह्मणंऋणग्रस्तंदरिद्रंकुटुंबिनमाहूयवृत्वा यथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य ततोधेनुंसोमोधेनुमितिमंत्रेणसवत्सांचसंपूज्य अग्निमुपसमाधाय समिदाज्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

चरुद्रव्यैः सोमोधेनुमितिमंत्रेणप्रत्येकमष्टोत्तरशतसंख्ययाहुत्वा स्वयमुदङ्मुखः प्राङ्मुखायोपविष्टायगो
पुच्छंतद्धस्तेनिधायदद्यात् ॥ अद्येत्यादि० इमां सवत्सां रौप्यखुरां रत्नपुच्छां घंटायुतकंठां रत्न
तिलकां वायनोपेतां वस्त्रयुगच्छन्नां मुक्तालांगूलां यथाशक्तिसोपस्करां रुद्रदैवत्यां वंध्यात्वहरां मम
जीवत्पुत्रसंतानप्रतिबंधकीभूतसकलदुरितनिरासनपूर्वकं आयुष्मत्सुपुत्रावाप्तिसिद्ध्यर्थं गोत्रायशर्मणेसुपूजि
तायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिसकुशतिलोदकंदद्यात् ॥ मंत्रस्तु वायवीये ॥ धेनुरंगिरसः सत्रेवासिष्ठेसुरभि
स्तथा ॥ दुहिताचसुताआनोरग्नेश्ववरुणस्यच ॥ याश्चगावः प्रवर्ततेवनेषूपवनेषुच ॥ प्रीणंतुताममसद्यापु
त्रपौत्रप्रवर्धनाः ॥ प्रयच्छंतुदिवारात्रमविच्छेदंचसंततेः ॥ ततोदेवस्यत्वा० स्वस्तीत्युक्त्वायथाशाखंका
मस्तुतिंपठेत् ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदत्वाप्रार्थयेत् । मंत्रस्तु ॥ वंध्यात्वंकाकवंध्यात्वंकन्याप्रसवएवच ॥
तथैव मृतवंध्यात्वंदोषंममचतुर्विधम् ॥ दानेनानेनहरतुयासाकामदुवामम इति ॥ इतिगांप्रार्थ
यित्वाप्रदक्षिणीकृत्यविसृज्यभूयसींदक्षिणांदत्वायथाशक्तिब्राह्मणान्भोजयित्वाजीवत्पुंसंतानावाप्तिरस्त्विति
तान्संप्रार्थ्य जीवत्पुंसंतानावाप्तिरस्त्वितितेब्रूयुः । ततःसुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ इतिवंध्यात्वहरंसुवर्णधे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नुदानं ॥ ॥ अथोभयतोमुखीदानं ॥ ॥ मात्स्ये ॥ रुक्मश्रृंगीरौप्यखुरांमुक्तालांगूलभूषिताम् ॥
कांस्योपदोहनांराजन्सवस्त्रांद्विजपुंगवे ॥ प्रसूयमानांयोदद्याद्धेनुंद्रविणसंयुतां ॥ यावद्वत्सोयोनिगतो
यावद्गर्भंनमुंचति ॥ तावद्गौःपृथिवीज्ञेयासशैलवनकानना ॥ देवलः ॥ अलंकृत्योक्तविधिनासुवर्ण
त्रिपलान्विता ॥ देयाचद्विपलामध्यापलैकादक्षिणाधमा ॥ वाराहेतु सुवर्णसाहस्रंतदर्धार्धंमुख्य
मुक्तं ॥ सुवर्णस्यसहस्रेणतदर्धेनापिवापुनः ॥ तस्याप्यर्धंशतंवापिपंचाशच्चततोऽर्धकं ॥ यथाशक्त्या
पिदातव्यावित्तशाठ्यविवर्जिता इति ॥ हेमाद्रौ उभयतोमुखींस्वर्णनिष्केणदत्वासद्यः शुध्येत्पात
केभ्यश्चमर्त्यः ॥ इति । सुवर्णनिष्कदक्षिणायुतेनापि । अत्रनिष्कश्चत्वारिंशन्माषकएवग्राह्यः ॥ अ
त्यशक्तौदरिद्रेण विंशतिमाषकंवादद्यादित्यर्थः ॥ अथदानप्रयोगः ॥ शुचिरद्येत्यादि० उभयतोमुखी
दानंकर्तुंगोपूजांब्राह्मणपूजांचकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्य ॥ द्विजंकुटुंबिनंदरिद्रंवेदपारगंसुशीलंवृत्वायथाविभवं
वस्त्रालंकारादिभिःतथागामपिसंपूज्य ॥ ॐत्वंमहीमवनिंविश्वधेनांतुवींतयेवैय्यायक्षरंतीं ॥ अरमयोन
मसैचंदर्णःसुतरणाँअकृणोरिंद्रसिंधून् । इतिगामनुमंत्र्यप्रदक्षिणीकृत्य अद्येत्या० धेनुवत्सरोमसंख्ययुगदेव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लोकमहिमत्वपितृपितामहप्रपितामहकुलशतनरकोत्तारणपूर्वकघृतक्षीरवहबहुकुल्याकदधिपायसकर्दमदे शाधिकरणकोत्तारकेप्सितकामोब्रह्मलोकावाप्तिकामःसमुद्रशैलवनोपेतंपृथ्वीदानसमफलावाप्तये सोपस्करा मुभयतोमुखीं रुद्रदैवत्यां इमांधेनुंगोत्रायशर्मणेअमुकशाखाध्यायिनेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति सघृततिल पूर्णकांस्यपात्रयुतगोपुच्छंतद्धस्तेसकुशजलंदत्वाप्रार्थयेत् ॥ मंत्रस्तु । इमांगृहाणोभयमुखींभवान्ना ताममास्तुवै ॥ ममवंशविशुद्धेश्वसदास्वस्तिकरोभव इति । विप्रोदेवस्यत्वेतिप्रतिगृह्यस्वस्तीत्युक्त्वाय थाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततःसुवर्णसहस्रमारभ्यपंचविंशतिचतुर्द्दिसुवर्णमितांदक्षिणांदद्यात् ततोन न्यूनामिति । ततोविप्रस्तु । ॐइरावतीधेनुमतीहिभूतंसूयवसिनीमनुषेदशस्या ॥ व्यस्तभ्नारोदसी विष्णवेतेदाधर्थपृथिवीमभितोमयूखैः ॥ १ ॥ ॐस्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छानःश र्मसप्रथः ॥ २ ॥ इतिमंत्रद्वयंपठित्वावदेत् ॥ प्रत्यगृह्णामिमांधेनुंकुटुंबार्थेविशेषतः ॥ स्वस्तिर्भव तुमेनित्यंरुद्रमातर्नमोस्तुते ॥ इतिनत्वागृहीतायाःदक्षिणेनपाणिनावत्समाकृष्यपठेत् ॥ ॐगर्भेनुसन्न न्वेषामवेदमहंदेवानांजनिमानिविश्वा ॥ शतंमापुरआयसीररक्षन्नधश्येनोजवसानिरदीयम् ॥ इतिमंत्रेण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वत्समाकृष्येत् ॥ निष्कासितेसतिकृत्यांतरमाह ॥ ततोयजमानः प्राणानायम्य अद्येत्यादि० कृतस्यो
भयतोमुखीदानकर्मणःसांगतासिद्ध्यर्थंदेवादिमंत्रैस्तपर्णंहोमंचकरिष्ये इतिसंकल्प्यस्थंडिलेऽग्निंप्रतिष्ठाप्या
न्वादध्यात् ॥ अस्मिन्नन्वाहितेऽग्नावित्यादिचक्षुषीआज्येनेत्यंतमुक्त्वाऽत्रप्रधानंपृथिवींत्रिःगौरींसकृदाज्येन
प्रजापतिंचतुरशीत्याआज्येनशेषेणस्विष्टकृतमित्यादिसद्योयक्ष्येइत्यंतमुक्त्वासमिद्ध्यमग्नावाधायइध्माबर्हि
षीपरिसन्नह्यपरिसमूहनादिचक्षुष्यंतंकृत्वा कुशास्तृतभूमौअग्नेःपश्चाद्देवसाक्षताभिरद्भिर्वक्ष्यमाणमंत्रैर्देवादीं
स्तर्पयेत् ॥ तेचमंत्राः ॥ ॐयेदेवासोदिव्येकादशस्थपृथिव्यामध्येकादशस्थ ॥ अप्सुक्षितोमहिनैकादश
स्थतेदेवासोयज्ञमिमंजुषध्वं देवांस्तर्पयामि ॥ ॐउशंतस्त्वानिधीमह्युशंतःसमिधीमहि ॥ उशन्नुशत
आवहपितॄन्हविषेअत्तवे ॥ पितॄंस्तर्पयामि ॥ ॐइमंमेगंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या ॥
असिक्न्यामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेश्रृणुह्यासुषोमया ॥ सरितस्तर्पयामि ॥ ॐअद्रिभिःसुतोमतिभि
श्चनोहितःप्ररोचयन्नरोदसीमातराशुचिः ॥ रोमाण्यव्यासमयाविधावतिमधोर्धाराापिन्वमानादिवेदिवे ॥
पर्वतांस्तर्पयामि ॥ ॐवनस्पतेशतवल्शोविरोहसहस्रवल्शाविवयंरुहेम ॥ यंत्वामयंस्वधितिस्तेजमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दा० नःप्रणिनायमहतेसौभगाय ॥ वनस्पतींस्तर्पयामि ॥ ॐसमुद्रज्येष्ठाःसलिलस्यमध्यात्पुनानायंत्यनिवि चं०
शमानाः ॥ इंद्रोयावज्रीवृषभोरराददताआपोदेवीरिहमामवन्तु ॥ समुद्रांस्तर्पयामि ॥ ॐअहिरिव
॥४०॥ भोगैःपर्येतिबाहुंज्यायाहेतिंपरिबाधमानः ॥ हस्तघ्नोविश्वावयुनानिविद्वान्पुमान्पुमांसंपरिपातुविश्वतः ॥
नागांस्तर्पयामि ॥ ॐमधुवाताऋतायतेमधुक्षरन्तिसिंधवः ॥ माध्वीर्नःसंत्वोषधीः ॥ ओषधी
स्तर्पयामि ॥ इत्यष्टाभिस्तर्पयित्वाचतस्रआज्याहुतीर्जुहुयात् ॥ ॐ इळेद्यावापृथिवीपूर्वचित्तयेग्निंवर्मं
सुरुचंयामन्निष्टये ॥ याभिर्भरेकारमंशायजिन्वथस्ताभिरूषुऊतिभिरश्विनागतंस्वाहा पृथिव्याइदंनमम ॥
॥ १ ॥ ॐ महीद्यौःपृथिवीचनइमंयज्ञंमिमिक्षतां ॥ पिपृतान्नोभरीमभिः स्वाहा पृथिव्याइदंनमम ॥
॥ २ ॥ ॐ उर्वीपृथ्वीबहुलेदूरेअन्तेउपब्रुवेनमसायज्ञेअस्मिन् ॥ दधातेयेसुभगेसुप्रतूर्तीद्यावारक्षतंपृथि
वीनोअभ्वात्स्वाहा ॥ पृथिव्याइदंनमम ॥ ३ ॥ ॐ गौरीर्मिमायसलिलानितक्षत्येकपदीद्विपदीसा
चतुष्पदी ॥ अष्टापदीनवपदीबभूवुषीसहस्राक्षरापरमेव्योमन्त्स्वाहा ॥ गौर्याइदं० ॥ ४ ॥ इ ॥४०॥
तिचतस्रआज्याहुतीर्हुत्वाततःसमस्तव्याहृतिभिश्चतुरशीत्याज्याहुतीर्हुत्वाप्रजापतयइदंनममेतित्यजेत् ॥ त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तःस्विष्टकृदादिहोमशेषंसमाप्यभूयसींदक्षिणांदत्वागामनुव्रज्यगोमतींजपेत् ॥ महाभारते ॥ गावोमा
मुपतिष्ठंतुहेमशृंग्यःपयोमुचः ॥ सुरभ्यःसौरभेय्याश्चसरितःसागरंयथा ॥ गाश्चपश्याम्यहंनित्यंगावःप
श्यंतुमांसदा ॥ गावोऽस्माकंवयंतासांयतोगावस्ततोवयं ॥ घृतक्षीरप्रदागावोघृतयोन्योघृतावहाः ॥ घृ
तनद्योघृतावर्तास्तामेसंतुसदागृहे ॥ घृतंमेहृदयेनित्यंघृतंनाभ्यांप्रतिष्ठितं ॥ घृतंमेसर्वतश्चैवघृतमध्ये
वसाम्यहं ॥ गावोमेअग्रतःसंतुगावोमेसंतुपृष्ठतः ॥ गावोमेहृदयेसंतुगवांमध्येवसाम्यहं ॥ गावःसु
रभयोनित्यंगावोगुग्गुलुसन्निभाः ॥ गावःप्रतिष्ठाभूतानांगावःस्वस्त्ययनंमहत् ॥ अन्नमेवपरंगावोदेवा
नांहविरुत्तमं ॥ पावनंसर्वभूतानारक्षंतिचवहंतिच ॥ हविषामंत्रपूतेनतर्पयंत्यमरान्दिवि ॥ ऋषीणा
मपिहोतॄणांगावोहोमेप्रतिष्ठिताः ॥ सर्वेषामेवभूतानांगावःशरणमुत्तमं ॥ गावःपवित्रंपरमंगावोमंगल
मुत्तमं ॥ गावःसर्वस्यलोकस्यगावोधन्याःसनातनाः ॥ नमोगोभ्यःश्रीमतीभ्यःसौरभेयीभ्यएवच ॥ नमोब्र
ह्मसुताभ्यश्चपवित्राभ्योनमोनमः ॥ इतिजपित्वा पुनःतान्धेनुंतंद्विजवरंचप्रदक्षिणांकृत्वानमस्कृत्यविसृज्यपा
यसादिनासम्यक्वद्वादशब्राह्मणान्भोजयित्वातेभ्योदक्षिणांदत्वास्वस्त्ययनंवाचयित्वासुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ इ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्युभयतोमुखीदानप्रयोगः ॥ ॥ अथप्रसंगादुभयतोमुखीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तम् ॥ ॥ ममोभयतोमुखीप्रतिग्र
हदोषपरिहारार्थंकृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तंयथाप्रत्याम्नायेनकरिष्ये इतिसंकल्प्यकृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तंकुर्यादित्युक्तं
दानोद्योतेऽरुणस्मृतौरहस्यप्रायश्चित्तेष्वशक्तस्य ॥ इत्युभयतोमुखीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं ॥ ॥ इत्युभयतो
मुखीगोदाननिरूपणं ॥ ॥ अथदशदानानि ॥ ॥ मदनरत्नेजातूकर्ण्यः ॥ उत्क्रांत्यादीनिदानानि
दशदद्यान्मृतस्यतु ॥ गोभूतिलहिरण्याज्यवासोधान्यगुडानिच ॥ रौप्यंलवणमित्याहुर्दशदानान्यनुक्र
मादिति ॥ एतानिदशदानानिनराणांमृत्युजन्मनोः ॥ कुर्यादभ्युदयार्थंचप्रेतेऽपिहिपरत्रच ॥ इति
हेमाद्रिः ॥ तत्रादौगोदानम् ॥ दानविधिस्तुपूर्वोक्तएव ॥ ममसर्वपापक्षयार्थंइमांगांधेनूपस्करांरुद्रदैव
त्यांसुवर्णादिदक्षिणायुतांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ यज्ञसाधन
भूतायाविश्वस्यान्नप्रदायिनी ॥ विश्वरूपधरोदेवःप्रीयतामनयागवा ॥ गवामंगेष्वित्यादिनाप्रार्थयेत् ॥
इतिगोदानं ॥ अथभूमिदानं ॥ मात्स्ये ॥ निवर्तनमिताभूमिर्देया ॥ दशहस्तेनदंडेनात्रिंशद्दंडानिव
र्तनम् इतिस्मरणात् ॥ दानान्यन्यानिसर्वाणिकनकादीनियानिच ॥ तानिभूमिप्रदानस्यकलांनार्हंति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

षोडशीम् इति ॥ अद्येत्यादि॰षष्टिवर्षसहस्रपरिमितस्वर्गेशिवपुरनिवासकामःसर्वपापक्षयकामइमांभूमिं बहुसस्यप्रदांविष्णुदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिदद्यात् ॥ मंत्रस्तु ॥ सर्वेषामाश्रयाभूमिर्वराहेणसमुद्धृता ॥ अनंतसस्यफलदाअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ यस्यांरोहंतिबीजानिकालेचैवमहीतले ॥ त्वत्प्रसादाच्चसकलाममसंतुमनोरथाः ॥ इति ॥ इतिभूमिदानं ॥ अथतिलदानं ॥ तिलास्तुद्रोणत्रयमितादेयाः । पंचमणपरिमिताभवंति । अद्येत्यादि॰इमांस्तिलान्सोमदैवतान्विष्णुदैवतान्वासर्वपापक्षयकामोगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ महर्षेर्गोत्रसंभूताःकश्यपस्यतिलाःस्मृताः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनममपापंव्यपोहतु ॥ इतितिलदानं ॥ अथहिरण्यदानं ॥ तच्चनिष्कत्रयमितंकनिष्ठं ॥ द्वादशमाषकोनिष्कः ॥ अद्येत्यादि॰ ॥ समस्तपापक्षयकामइदंहिरण्यंअग्निदैवतंगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थंहेमबीजंविभावसोः ॥ अनंतपुण्यफलदमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिहिरण्यदानं ॥ अथाज्यदानं ॥ घृतंतुप्रस्थमितंदद्यात् ॥ विंशतिशेरकमितंभवति ॥ अद्येत्यादि॰इदमाज्यंविष्णुदैवतं गोत्रायशर्मणे समस्तपाप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

क्षयकामस्तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ कामधेनोःसमुद्भूतंसर्वक्रतुषुसंस्थितं ॥ देवानामाज्य
माहारअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इत्याज्यदानं ॥ अथवस्त्रदानं ॥ सूक्ष्मवस्त्रद्वयंबहुमूल्यमष्टहस्तमितंद
द्यात् ॥ अद्येत्या०समस्तपापक्षयकामइमेबार्हस्पत्येवाससीगोत्रायशर्मणे तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥
मंत्रस्तु ॥ शीतवातोष्णसंत्राणंलज्जायारक्षणंपरं ॥ देहालंकरणंवस्त्रमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिवस्त्र
दानं ॥ अथधान्यदानं ॥ सार्द्धखारीद्वयंव्रीहयोदेयाः तच्चसार्द्धशतद्वयमणपरिमितंमणषट्कंचेति ॥
समस्तपापक्षयपूर्वकैहिकामुष्मिकशिवफलावाप्तिकामःप्रजापतिदैवत्यं इदममुकसंख्यंधान्यं गोत्रायशर्म
णे तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ सर्वदेवमयंधान्यंसर्वोत्पत्तिकरंमहत् ॥ प्राणिनांजीवनो
पायमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिधान्यदानं ॥ अथगुडदानं ॥ गुडंपलषष्टिमितंदद्यात् ॥ अद्येत्या
दि०ममसमस्तपापक्षयपूर्वकंगृहेलक्ष्म्याः स्थैर्यसिद्ध्यैइमंगुडंरसवर्यंसोमदैवतं सदक्षिणं गोत्रायशर्मणे
सुपूजिताय तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ गुडमिक्षुरसोद्भूतंमंत्राणांप्रणवोयथा ॥ दानेनानेन ॥४२॥
मेतस्यपरालक्ष्मीःस्थिरागृहे ॥ इतिगुडदानं ॥ अथरजतदानं ॥ पलत्रयमितंरौप्यंदद्यात् ॥ अद्ये

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकशिवविष्णुपितृप्रीतिसिद्ध्येइदंरजतंविष्णुदैवतंसदक्षिणं गोत्रायशर्मणेसुपूजि
ताय तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । प्रीतिर्यतःपितॄणांचविष्णुशंकरयोःसदा ॥ शिवनेत्रोद्भ
वंरूप्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिरजतदानं ॥ अथलवणदानं ॥ लवणंसार्द्धखारिकंदद्यात् ॥ अ
द्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकशिवप्रीतिसिद्ध्यैइदंलवणंसर्वरसोत्कृष्टंसोमदैवत्यंसदक्षिणंगोत्रायशर्मणे०
अहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ यस्मादन्नरसाःसर्वेनोत्कृष्टालवणंविना ॥ शंभोःप्रीतिकरंयस्मादतः
शांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिलवणदानं ॥ इतिदशदानानि ॥ ॥ अथपंचधेनुदानानि ॥ ॥ तत्रादौ
पापापनोदधेनुदानं ॥ ब्राह्मे । दानोपस्करास्तुगोदानोक्ताएव । अद्येत्यादि० ममात्मनोमनोवाक्का
यकर्मभिराजन्मोपार्जितपापापनोदइमांकृष्णांपापापनोदधेनुंयथाशक्तिसोपस्करांरुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणे–
सुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । आजन्मोपार्जितंपापंमनोवाक्कायकर्मभिः ॥ तत्स
र्वंनाशमायातुपापधेनुप्रदानतः ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिपापापनोदधेनुदानं ॥ अथऋ-
णापनोदधेनुदानं ॥ ब्राह्मे । अद्येत्या० ममआजन्मोपार्जितैरैहिकामुष्मिकसमस्तऋणपातकछेदसि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

द्ध्यर्थंइमांसमस्तऋणापनोदरक्तधेनुंयथाशक्तिसोपस्करांरुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे
नममेति ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिऋणापनोदधेनुदानं ॥ अथप्रायश्चित्तधेनुदानं ॥ ब्रा
ह्मे । अद्येत्या० ॥ मयाजन्मप्रभृति अद्ययावदाचरितसमस्तपातकस्याकृतप्रायश्चित्तस्यामरणांतं पा
पापनोदसिद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तत्वेनइमांकपिलांधेनुंयथाशक्तिसोपस्करांरुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतु
भ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ प्रायश्चित्तेसमुत्पन्नेनिष्कृतिर्नकृताक्वचित् ॥ तस्यपापस्यशुद्ध्य
र्थंधेनुमेतांददामिते ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिप्रायश्चित्तधेनुदानं ॥ अथवैतरणीधेनुदानं ॥
ब्रह्मवैवर्ते । यासावैतरणीनामयमद्वारेमहानदी ॥ शतयोजनविस्तीर्णापृथुत्वेसामहासरित् ॥ अगाधा
नंतरूपाचदृष्टमात्राभयप्रदा ॥ पतंतितत्रवैमर्त्याःक्रंदमानाःसुदारुणं ॥ उष्णेवर्षासुशीतेचमारुतेचाति
तीक्ष्णके ॥ दातारंतारयेद्यस्मात्तस्माद्वैतरणीस्मृता ॥ दानकालोपितत्रैवमदनरत्ने ॥ अयनेविषुवेपुण्ये
व्यतीपातेदिनक्षये ॥ अन्येषुपुण्यकालेषुदीयतेदानमादरात् ॥ पाटलामथवाकृष्णांदद्याद्वैतरणींतुगां ॥
स्वर्णशृंगींरौप्यखुरांकांस्यपात्रोपदोहनाम् ॥ कृष्णवस्त्रयुगच्छन्नांसप्तधान्यसमन्वितां ॥ कार्पास

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

द्रोणशिखरेआसीनांहैमींयमप्रतिमांलोहदंडयुतामहिषारूढांपाशहस्तांकृत्वाइक्षुदंडमयमुडुपंपट्टसूत्रेणबध्वा
उडुपेधेनुंकृत्वाछत्रोपानत्समायुक्तांवैतरणींगांमृत्युकालेवादद्यात् ॥ तद्यथा ॥ ममयमद्वारस्थितवै
रण्याख्यनद्युत्तरणार्थं इमांकृष्णांगांसवत्सांयमप्रतिमायुक्तां कृष्णवस्त्रयुगच्छन्नांसप्तधान्ययुतां रक्तमा
ल्याद्यलंकृतांस्वर्णशृंगाद्युपस्करोपेतांकार्पासद्रोणशिखरांसच्छत्रोपानत्कां रुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपू
जितायतुभ्यमहंसंप्रददेनमम इतितिलजलघृतयुतंगोपुच्छंद्विजहस्तेदद्यात् ॥ मंत्रस्तु । यमद्वारपथे
घोरेघोरावैतरणीनदी ॥ तांततुंकामोयच्छामिकृष्णांवैतरणींतुगाम् इति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदत्वाप्रार्थ
येत् ॥ विष्णुरूपद्विजश्रेष्ठभूदेवगतिपावन ॥ तर्तुंवैतरणीमेनांकृष्णांगांप्रददाम्यहं ॥ ततःपुच्छंस्व
करेधृत्वानुव्रजेत्सप्तपदानि ॥ धेनुप्रार्थनामंत्रस्तु । धेनुकेत्वंप्रतीक्षस्वयमद्वारेमहापथे ॥ उत्तितीर्षुरहंदे
विवैतरण्यैनमोस्तुते ॥ इतिप्रणम्यभूयसींदक्षिणांदद्यात् ॥ कृष्णायाअभावेअन्यवर्णापिदेयागोरभावेद्र
व्यंदेयं । पित्रादेरशक्तौपुत्रादिर्दद्यात् । तत्रांत्यमंत्रेउत्तितीर्षुरयमितिपठेत् ॥ मध्यमेतर्तुंवैतरणीम
स्येति । प्रथमेतांततुंमस्येति ॥ इतिवैतरणीदानम् ॥ अथउत्क्रांतिधेनुदानम् ॥ ब्राह्मे । उत्क्रां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तिवैतरण्यौचदशदानानिचैवहि ॥ प्रेतेपिकृत्वातंप्रेतंशवधर्मेणदाहयेत् इति ॥ यथा । योमुमूर्षुः
पुरुषः स्वयंचेतनवेलायांश्रोत्रियंवेदपारगंब्राह्मणमाहूय अद्येत्यादि० मम सुखेनप्राणोत्क्रमणप्रतिबंध
कोक्तनिष्कृत्यनुक्तनिष्कृतिजनितसकलपापक्षयद्वारासुखेनप्राणोत्क्रमणसिद्ध्यर्थमिमामुत्क्रांतिसंज्ञिकांधेनुं-
यथाशक्तिसोपस्करांरुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । असूक्रांतौ
प्रवृत्तस्यसुखोत्क्रमणसिद्धये ॥ तुभ्यमेनांसंप्रददेधेनुमुत्क्रांतिसंज्ञिकाम् इति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांद
द्यात् ॥ गोरभावेतुतत्स्वरूपभूतंगोमूल्यंवादद्यात् ॥ पित्रादेरशक्तौतुपुत्रादिर्दद्यात् ॥ तत्रममेतिप
दस्थानेपित्रादेरितिवदेत् ॥ इत्युत्क्रांतिधेनुदानम् ॥ इयमेवमोक्षधेनुरितिकेचित् ॥ तद्यथा ॥ मो
क्षदोवासुदेवस्तुवेदशास्त्रेषुगीयते ॥ तत्प्रीतयेद्विजाग्र्यायमोक्षधेनुंददाम्यहम् ॥ इत्युक्त्वाअद्येत्यादिपठि
त्वा ममसमस्तपापक्षयपूर्वकसंसारमोक्षावाप्तिकामः श्रीपापापहमहाविष्णुप्रीतयेचइमांमोक्षधेनुंयथाशक्ति
सोपस्करांरुद्रदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु । मोक्षंदेहिहृषीकेशमो
क्षंदेहिजनार्दन ॥ मोक्षधेनुप्रदानेनममभमोक्षस्तुवेगतः इति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ गोरभावे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तुपूर्वोक्तमनुसंधेयम् ॥ इतिमोक्षधेनुदानं ॥ अथमहिषीदानं ॥ हेमाद्रौभविष्ये ॥ महिषीदानमा
हात्म्यंकथयामियुधिष्ठिर ॥ पुण्यंपवित्रमायुष्यंसर्वकामप्रदंतथा ॥ दानकालोपितत्रैव ॥ चंद्रसूर्यग्र
हेकार्तिक्यांअयनेसितचतुर्दश्यांसंक्रांतौसर्वारिष्टनाशायचित्तप्राशस्त्यायदेया ॥ प्रथमप्रसूतांदोषवर्जितां
दद्यात् ॥ तत्रादौयमस्वरूपायैमहिष्यैनमइतिनत्वाप्रार्थयेत् ॥ महिषीब्रह्मपुत्रीचलक्ष्मीरूपेणसंस्थिता ॥
प्रार्थितासिमयादेवियममार्गेनिवारयेति ॥ तथा । महिषीयमरूपात्वंविश्वामित्रविनिर्मिते ॥ पू
जिताहरमेपापंसर्वदानफलप्रदे ॥ यथाशक्रस्याप्सरसोरूपेणमहिषीतथा ॥ सर्वभाग्यप्रदेदेविदीर्घशृंगि
नमोस्तुते इति ॥ अद्येत्यादि० ममदीर्घायुष्यैहिकामुष्मिकयज्ञयाजित्वपितृतारणार्थंतशुभविंशतिधेनु
दानसमफलावाप्तिसर्वदोत्तमफलपुत्रपौत्रबहुत्वसूर्यलोकनिवासमहाराज्यावाप्तिकामश्च ममसर्वारिष्टनिवार
णार्थं शनैश्चरजनितपीडाशांत्यर्थं इमां महिषीं सालंकृतांरक्तमाल्यवस्त्रावृतांस्वर्णशृंगीं रौप्यखुरां ता
म्रदोहांहैमतिलकांसप्तधान्ययुतांघंटाभरणांधेनूपस्करांयमदैवत्यांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे ।
नममेतिसकुशतिलजलंतद्धस्तेदद्यात् ॥ विप्रोदेवस्यत्वेतिपठन् पृष्ठदेशंस्पृष्ट्वास्वस्तीतिप्रतिगृह्ययथाशाखं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

कामस्तुतिंपठेत् ॥ दातातु इंद्रादिलोकपालानांयाराज्यमहिषीशुभा ॥ महिषीदानमाहात्म्यात्सास्तुमे
सर्वकामदा ॥ धर्मराजस्यसाहाय्येयस्याःपुत्रःप्रतिष्ठितः ॥ महिषासुरस्यजननीयासास्तुवरदामम इ
 ति ॥ दत्वाप्रदक्षिणीकृत्यब्रह्मणेतांपयस्विनीम् इति । दक्षिणातुदशपंचत्रयः सुवर्णाः एकोवासुव
र्णःअतिनिकृष्टोज्ञेयः ॥ ततोभूयसींदक्षिणांदत्वाकर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् ॥ हेमाद्रौभविष्यपुराणे ॥ अ
नेनविधिनादत्वामहिषींद्विजपुंगवे ॥ सर्वान्कामानवाप्नोतिइहलोकेपरत्रचइति ॥ ब्राह्मणः सर्वकामस्तु
क्षत्रियोजयकाम्यया ॥ धनकामस्तुवैश्योवैशूद्रोभिलषितानियात् ॥ महिषदानमप्येवमेवज्ञेयम् ॥ इ
तिमहिषीदानं ॥ अथमेषीदानं ॥ भविष्ये शृणुपार्थपरंदानंसर्वकल्मषनाशनम् ॥ यद्दत्वाविविधं
पापंसद्योविलयमृच्छति ॥ अयनेविषुवेग्रहणद्वयेदुःस्वप्नदर्शने चित्तवित्तानुसारेकालेतीर्थेगृहेवाकार्यम् ॥
शंकरंब्रह्माणंविष्णुंगौरींगायत्रींश्रीसहितांयथाशक्तिसुवर्णप्रतिमां कृत्वाशच्यासहेंद्रंग्रहान्लोकपालांश्च
कृत्वासंपूज्यतत्पश्चिमतः स्वगृह्येणाग्निंप्रतिष्ठाप्यस्थापितदेवतामंत्रैस्तिलाज्यैरष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिरष्टाष्ट
संख्याकाहुतीर्वाहुत्वाततोमेषींद्विजंचवस्त्रालंकारादिभिर्यथाविभवंसंपूज्य ॥ अद्येत्यादि०सर्वपापक्षयदुःस्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्रसूचितारिष्टविनाशपुत्रपौत्रधनकीर्तियशःकामइमांमेषींसुवर्णतिलकाद्यंकितांकौशेयपरिधानांसप्तधान्यस-
मायुक्तांपुष्पोपहारांसंमुखस्थापितलवणां ब्रह्मविष्णुशिवादिप्रतिमायुक्तामुक्तोपस्करांगोत्रायशर्मणेसुपूजि
तायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्वासुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ मंत्रस्तु ॥ वाङ्मनःकायजनितंयत्किंचिन्मम
दुष्कृतं ॥ तत्सर्वंविलयंयातुत्वद्दानेनोपसंचितम् इति ॥ प्रतिमास्थापनंतिलकुंभे ॥ मेषींप्रत्यक्षां
सुवर्णनिर्मितांवा ॥ विप्रोदेवस्यत्वेतिशृंगेप्रतिगृह्ययथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ प्रतिग्रहीतृविप्रसंभाष
णंमुखावलोकनंचवर्जयेत् ॥ भविष्ये ॥ शतेनकारयेत्तांतुसुवर्णस्यप्रयत्नतः ॥ यथाशक्त्याथवाकु
र्याद्वित्तशाठ्यंनकारयेत् ॥ इतिमेषीदानं ॥ अथअजादानं ॥ सुमंतुः ॥ अजापालोमहीपालोह्यजादानै
र्दिवंगतः ॥ अयनेविषुवेचैवयुगादौग्रहणेषुच ॥ अमावास्यामजादानंपौर्णमास्यांचशस्यते ॥ विधिं
तस्यप्रवक्ष्यामिविश्वामित्रेणनिर्मितं ॥ अजांविप्रंचयथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य ॥ अद्येत्यादि०
इमांअजांसप्तधान्योपरिस्थितांवस्त्रमाल्योपशोभितांवज्रनेत्रांहेमशृंगींताम्रपृष्ठांरौप्यपादांसदोहनपात्रांसपु-
त्रांत्वाष्ट्रदेवतांगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ कुक्षौतिलोदकंदत्वादद्यात् ॥ मंत्रस्तु । मंत्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वासेअजेश्लक्ष्णेयज्ञसंपत्करेशुभे ॥ सदात्वंदहमेपापंजन्मांतरशतैःकृतम् इति ॥ तथा । त्वंपूर्वंब्रह्मणा
सृष्टापवित्राकामदापरा ॥ त्वत्प्रसूतौस्थितायज्ञास्तस्माच्छांतिंप्रयच्छमे ॥ देवस्यत्वेतिशृंगेप्रतिग्रहः ॥
 ततःसुवर्णंदक्षिणांदद्यात् ॥ इत्यजादानं ॥ अथवृषदानं ॥ अयनेविषुवेचैवयुगादौग्रहणेषुच ॥ अमा
यांचप्रदातव्यंवृषदानंजगुर्बुधाः ॥ अद्येत्यादिपूर्ववत् ॥ दानमंत्रस्तु । धर्मस्त्वंवृषरूपेणजगदानंदकार
क ॥ अष्टमूर्तेरधिष्ठानमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिवृषदानं ॥ अथमंदाग्निहरंमेषदानं ॥ बौधायनः ॥
अग्नेर्मांद्यंभवेद्यस्ययस्त्रेताग्नेर्विनाशकः ॥ वक्ष्यामितत्प्रतीकारंयथोक्तंब्रह्मणापुरा ॥ पलार्धेनतदर्धेनतदर्धा
र्धेनवापुनः ॥ राजतंकारयेत्सौम्यमग्नेर्वाहनमुत्तमम् ॥ सौवर्णाश्चखुराःकार्याःश्वेतवस्त्रेणवेष्टयेत् ॥ त
त्रश्वेतपुष्पंश्वेतगंधंमधूत्कटंधूपंदद्यात् ॥ द्रोणद्वयतंडुलराशौस्थितंपूजयेत् ॥ मेषादाग्नेय्यांदिशिसमि
दाज्यतिलैर्होमःकार्यः ॥ अथास्यप्रयोगः ॥ पुण्यकालेअद्येत्यादि०ममपूर्वकर्मविपाकोत्थत्रेताग्निनाश
जनिताग्निमांद्यनिरासक्षिप्रजाठराग्निप्रबलत्वसिद्ध्यायुरारोग्यतासिद्ध्यर्थंमेषदानंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्यमे
षप्रतिमांमेषंवाप्रत्यक्षंसंस्थाप्यआग्नेय्यांस्वगृह्योक्तविधिनाग्निंप्रतिष्ठाप्यान्वाधाय त्रिरग्निंक्रमेणसमिदाज्यति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लैरष्टोत्तरशताष्टाविंशत्यष्टाष्टसंख्यया वाजुहुयात् ॥ एतैर्मंत्रैः समिदाज्यघृताक्ततिलाहुतिभिः ॐ अग्नि मूर्धादि० तिस्वाहा अग्नयइ० ॥ १ ॥ ॐ अग्नेनयसुपथा० स्वाहा अग्नयइ० ॥ २ ॥ ॐ अ ग्निनाग्निः० स्यः स्वाहा अग्नय० ॥ ३ ॥ इतित्रिभिर्मंत्रैर्विवक्षितसंख्यया समिदाज्यतिलैर्हुत्वास्वि ष्टकृदादिप्रणीताविमोकांतंकृत्वाकुंभोदकैर्यजमानोभिषिंचेदेतैर्मंत्रैः ॥ बौधायनः ॥ आपोहिष्ठेत्यपितृचा हिरण्येतितृचेनच ॥ पवमानानुवाकेनमार्जयेद्रोगिणंततः ॥ शन्नोवातानुवाकेनशांतिंचापिप्रकल्पयेत् ॥ तस्मैहुतवतेरोगीप्राङ्मुखायह्युदङ्मुखः ॥ सदक्षिणंपूजितायदत्वावाहनसुत्तमम् इति ॥ इमंसोप स्करमेषं प्रत्यक्षं राजतं वा वरुणदैवतंसंकल्पोक्तफलसिद्ध्यर्थंतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्वाप्रार्थयेत् ॥ बौ धायनः ॥ देवानांयोमुखंहव्यवाहनःसर्वपूजितः ॥ तस्यत्वंवाहनंपूज्यंदेवेशैंद्रैर्महर्षिभिः ॥ अ ग्निमांद्यंपूर्वकर्मविपाकोत्थंतुयन्मम ॥ तत्सर्वंनाशयक्षिप्रंजाठराग्निंप्रवर्द्धय इति ॥ विप्रस्तु शृंगेदेव स्यत्वेतिप्रतिगृह्ययथाशाखंकामस्तुतिंपठेत् ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदत्वायथाशक्तिभूयसींदक्षिणांदत्वाब्राह्म णांश्चभोजयित्वासुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ इतिमंदाग्निहरमेषदानं ॥ अथदशाचलदानानि ॥ मात्स्ये ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्रथमोधान्यशैलःस्याद्द्वितीयोलवणाचलः ॥ गुडाचलस्तृतीयःस्याच्चतुर्थोहेमपर्वतः ॥ तिलशैलःपंचमः स्यात्षष्ठःकार्पासपर्वतः ॥ सप्तमोघृतशैलःस्यादष्टमोरत्नपर्वतः ॥ नवमोराजतःशैलोदशमःशर्क राचलइति ॥ कालमाहमात्स्ये ॥ अयनेविषुवेचैवव्यतीपातेदिनक्षये ॥ शुक्लपक्षेतृतीयाया मुपरागेशशिक्षये ॥ विवाहोत्सवयज्ञेषुद्वादश्यामथवापुनः ॥ शुक्लायांपंचदश्यांवापुण्यर्क्षेवाविधा नतः ॥ धान्यशैलादयोदेयायथाश्रद्धंविधानतः ॥ तीर्थेवायतनेवापिगोष्ठेवाथगवांगणे ॥ तत्र चतुरस्रंद्वादशहस्तंमंडपमुदङ्मुखंप्राङ्मुखंवाप्राच्यामुदींच्यांवाएकमेवद्वारंनचत्वारि तोरणमप्येकमेव ॥ मंडलंगोमयेनोपलीप्यकुशानास्तीर्य तन्मध्येपर्वतंकुर्याद्विष्कंभैःपर्वतैर्युतं ॥ धान्यद्रोणसहस्रेणभवे द्गिरिरिहोत्तमः ॥ मध्यमःपंचशतिकःकनिष्ठःस्यात्त्रिभिःशतैः ॥ मेरुर्व्रीहिमयोमहान्मध्येतदुपरीमंदा रपारिजातककल्पवृक्षादयोहेममयास्त्रयः मध्येकल्पतरुर्मंदारपारिजातौदक्षिणोत्तरयोः पूर्वपश्चिमयोर्ह रिचंदनसंतानौ मुक्ताफलवज्रगोमेदकपुष्परागगारुत्मतनीलरत्नवैडूर्यसरोजरागरत्नानिद्वंद्वशःपूर्वादिदिगव स्थितरजतशृंगेषुचतुर्षुनिवेश्यानि ॥ मंदारःश्रीखंडखंडैरभितःप्रवाललतान्वितः शुक्तिशिलातलःस्यात् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

शर्कराचलेतुहरिचंदनसंतानौआवश्यकौ । तत्रपूर्वादिदिक्षुब्रह्मविष्णुरुद्रसूर्यप्रतिमाः ॥ पक्षिसंघा
न्मुनिसंघांश्चहैमान्प्रागादिदिक्चतुष्टयेक्रमेण पूर्वोक्तमुक्ताफलहीरकैर्गोमेदपुष्परागैर्मरकतनीलैर्वैडूर्यपद्मरा
गैःसमसंख्याकैर्भूषितंरौप्यश्रृंगचतुष्कं तद्बहिर्दिगष्टके रौप्यमिंद्रादिलोकपालप्रतिमाष्टकंसमंताच्छ्रीखंडैर्ल
तानांस्थानेप्रवालशिलानांशक्तीः प्रागादिषुमेघानांश्वेतपीतकर्बुररक्तवस्त्राणि वंशानामिक्षून् जलस्यघृ
तंगंधपुष्पनानाफलानिचपरितःसंस्थाप्यपंचवर्णवितानकंचोपरिबध्नीयात् ॥ ततोयवैर्मेरोःषोडशांशेनप्रा
च्यांमंदारंतदुपरिनररूपंगणत्रयंकदंबंचसौवर्णकदंबमूलेहैमःकामदेवः अरुणोदसरःस्थानेदुग्धपूर्णरौप्यपा
त्रं रौप्यंचैत्ररथाख्यंवनंगंधपुष्पफलवस्त्राणिचस्थापयेत् ॥ याम्येमेरुषोडशांशेनगोधूममयंगंधमादनंतदुपरि
सौवर्णजंबूवृक्षंतन्मूलेसौवर्णमुदङ्मुखंधनदंमानससरःस्थानेसघृतंरौप्यपात्रंरौप्यंगंधर्वाख्यवनंनानाफलवस्त्र-
माल्यानिचस्थापयेत् । पश्चिमेमेरुषोडशांशतिलमयंविपुलाख्यंपर्वतंतदुपरिसौवर्णपिप्पलं तन्मूलेप्राङ्मुखीं
सौवर्णहंसप्रतिमांसितोदसरःस्थानेदधिपूर्णरौप्यपात्रंरौप्यंवैभ्राजंवनंवस्त्रफलमाल्यानिचस्थापयेत् ॥ उत्तरेमे
रुषोडशांशमितमाषैःसुपार्श्वपर्वतंतदुपरिसौवर्णवटंतन्मूलेदक्षिणाभिमुखींसवत्सांसुवर्णधेनुंभद्रसरःस्थाने म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

धुपूर्णरौप्यपात्रं रौप्यंसावित्रंवनंवस्त्रफलमाल्यानिचस्थापयेत् ॥ एवंवक्ष्यमाणपर्वतेष्वपिमेरुद्रव्यचतुर्थांशेन
लवणादिद्रव्येणप्रागादिषुविष्कंभपर्वताज्ञेयाः ॥ तत्राचार्यस्त्वेकः ऋत्विजश्चत्वारः प्राच्यामेकमेवकुंडमि
तितत्रैवजुहुयुः ॥ अथयजमानः कृतनित्यक्रियःपुण्यकालेअद्येत्यादि० अप्सरोगंधर्वयुतविमानकरण
कस्वर्गलोकगमनसाग्रमन्वंतरकालदेवलोकनिवासोत्तरभूलोकराजराजत्वकामईश्वरप्रीतीकामोवाश्वोधान्य-
पर्वतदानंकरिष्ये ॥ इतिसंकल्प्यतदंगत्वेनगणेशपूजननांदीश्राद्धानिचकृत्वाआचार्यमृत्विजश्चवृत्वामधुप
र्कादिनासंपूज्यमंडपपूजनाद्याचार्यनियोगांतंकुर्यात् ॥ ततआचार्योनवग्रहस्थापनादिकुंडसमीपस्थितक
लशस्थापनांतंकुर्यात् ॥ अथऋत्विजःप्राक्कुंडेग्रहादिद्वात्रिंशद्देवताभ्यस्तत्तन्मंत्रैर्घृताक्ततिलैःपृथक्यवघृ
ताभ्यांकुशैश्चेतित्रिभिःसाधनैःप्रत्येकमष्टवारंहुत्वादशलोकपालेभ्योऽष्टवसुभ्य एकादशरुद्रेभ्यो द्वादशादित्ये
भ्यश्च प्रत्येकमष्टाष्टसंख्ययासमिच्चर्वाज्याहुतिभिर्जुहुयुः ॥ ततःपुरुषसूक्तेनब्रह्मविष्णुरुद्रेभ्य समित्तिलै
र्वासूर्यकामदेवधनदहंसकामधेनुभ्यस्तिलैर्घृतेनवाअष्टोत्तरशतंजुहुयुः ॥ ततश्चतुःपंचाशद्देवताभ्यस्तिलैर्घृ
तेनच ॥ ततोयजमानोमेरुमवरुह्यपूजयेत् ॥ तत्रमंत्रः ॥ त्वंसर्वदेवगणधामनिधिर्विरुद्धमस्मद्गृहेष्वम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रपर्वतनाशयाशु ॥ क्षेमंविधत्स्वकुरुशांतिमनुत्तमांनःसंपूजितःपरमपाहिसनातनस्त्वं ॥ त्वमेवभगवा
नीशोब्रह्माविष्णुर्दिवाकरः ॥ मूर्तामूर्तंपरंबीजमतःशांतिंकुरुप्रभो ॥ यस्मात्त्वंलोकपालानांविश्वमूर्तेश्च
मंदिरं ॥ रुद्रादित्यवसूनांचततःशांतिंप्रयच्छमे ॥ यस्मादशून्यममरैर्नारीभिश्चशिरस्तव ॥ तस्मान्मामु
द्धराशेषदुःखसंसारसागरात् ॥ मंदरस्यतु ॥ यस्माच्चैत्ररथेनत्वंभद्राश्वप्रमुखेनच ॥ शोभसेमंदरक्षिप्रमलंपु
ष्टिकरोभव ॥ गंधमादनस्यतु ॥ यस्माच्चूडामणिर्जंबुद्वीपेत्वंगंधमादन ॥ गंधर्ववनशोभावानतःकीर्तिर्दृ
ढास्तुमे ॥ विपुलस्यतु ॥ यस्मात्त्वंकेतुमालेनवैभ्राजेनवनेनच ॥ हिरण्मयाश्वत्थशिरास्तथापुष्टिर्दृढा
स्तुमे ॥ सुपार्श्वस्यतु ॥ उत्तरैःकुरुभिर्यस्मात्सावित्रेणवनेनच ॥ सुपार्श्वशोभसेनित्यमतः श्रीरक्षयास्तुमे॥
ततःसर्वैर्जागरणेकृतेप्रातःस्नात्वाकृतनित्यक्रियाःकुंडसमीपस्थकलशजलेनसपरिवारंयजमानमभिषिंचेयुः ॥
ततोयजमानोगृहीतकुसुमोमेरुंप्रदक्षिणीकृत्योपतिष्ठेत् ॥ अन्नंब्रह्मरसःप्रोक्तमन्नेप्राणाःप्रतिष्ठिताः ॥ अन्नाद्भ
वंतिभूतानिजगदन्नेनवर्द्धते ॥ अन्नमेवयतोलक्ष्मीरन्नमेवजनार्दनः ॥ धान्यपर्वतरूपेणपाहितस्मान्नमोनमः ॥
इत्युपस्थायपुष्पांजलिंप्रक्षिप्यनमस्कृत्यप्राङ्मुखउपविश्योदङ्मुखेभ्योगुर्वादिभ्यःक्रमेणगिरीन्दद्यात् ॥ अ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

घेत्यादि० अप्सरोगंधर्वयुतविमानकरणकस्वर्गलोकगमनानंतरंसाग्रमन्वंतरशतावधिसमयदेवलोकनिवासोत्त रभूलोकराजराजत्वप्राप्तिकामइमंधान्यमयमेरुं सौवर्णमंदरादिवृक्षपंचकसौवर्णब्रह्मविष्णुरुद्रार्कादिप्रतिमायु क्तंमुक्ताहीरकादिभूषितरौप्यमयशृंगचतुष्कोपशोभितं रूप्यमयेंद्रादिदशलोकपालप्रतिमायुतरौप्यमयनितं बान्वितं इक्षुवंशमितकंदरदिक्चतुष्टयस्थापितरौप्यपात्रस्थितंघृतोदकप्रस्रवणंदिक्चतुष्टयस्थापितकर्पूररक्तव स्त्रांबुदधरंनानाफलमाल्यवितानाद्युपकरणसहितंगोत्रायशर्मणेसालंकृतायगुरवेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदद्या त्॥ चतुर्विंशतिधेनुपक्षेगावोऽष्टौगुरवे॥ चतस्रश्चतुर्ऋत्विग्भ्यः॥ दशपक्षेतुगुरवेषट्ऋत्विग्भ्यःएकैका॥ एक धेनुपक्षेगुरवेएकामेवकपिलां ॥ ऋत्विग्भ्यःसुवर्णदक्षिणांदद्यादितिमदनरत्नादयः ॥ एवंपूर्वस्थितमंदरा ख्यंविष्कंभंसप्रतिमंसोपस्करंगोत्रायशर्मणे ऋत्विजेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदद्यात् ॥ एवमेवदक्षिणस्थंगो धूममयंगंधमादनपर्वतं तथापश्चिमस्थंतिलमयंविपुलाख्यंपर्वतं ॥ ततउत्तरदिक्स्थंमाषमयंसुपार्श्वाख्यंपर्व तंऋत्विग्भ्योदद्यात् ॥ लवणाचलादिदानप्रयोगेषुधान्यपदस्थानेलवणादिपदंप्रक्षेप्यम् ॥ तत्तत्फलानि तुतत्रतत्रवक्ष्यामः । ततोग्रहवेद्यांयजमानोदेवताःसंपूज्याहितदेवताश्चसंपूज्यनमस्कुर्यात् ॥ गुरुस्तासांदेव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तानांविसर्जनंकुर्यात् ॥ ततोयजमानोमंडपग्रहपीठंप्रतिमोपस्करादिसर्वंगुरवेसदक्षिणंप्रतिपाद्यभूयसींदक्षि णांदत्वा प्रमादा॰यस्यस्मृत्येतिचविष्णुंस्मृत्वाकर्मेश्वरार्पणंकृत्वाब्राह्मणान्भोजयित्वाशिषोगृहीत्वास्वयंसु हृद्युक्तोभुंजीतेति ॥ इतिधान्यमेरुपर्वतसाधारणदानप्रयोगः ॥ अथलवणाचलदानं ॥ पाद्मे ॥ उत्तमः षोडशद्रोणःकर्तव्योलवणाचलः ॥ मध्यमःस्यात्तदर्धेनचतुर्भिरधमःस्मृतः ॥ वित्तहीनोयथाशक्त्याद्रोणा दूर्ध्वंतुकारयेत् ॥ चतुर्थांशेनविष्कंभपर्वतान्कारयेत्पृथक् ॥ अयंन्यायः सर्वविष्कंभपर्वतेषुज्ञेयइतिमदनः विधानंतुपूर्ववत् ॥ हेमतरूँल्लोकपालान्कामदेवादीन्पूर्ववत् तथैवसंपूज्यप्रार्थयेत् ॥ मंत्रास्तु ॥ सौभा ग्यरससंभूतोयतोऽयंलवणोरसः ॥ तदात्मकत्वेनचमांपाहिपापान्नमोनमः ॥ यस्मादन्नरसाःसर्वेनोत्कृष्टा लवणंविना ॥ प्रियंचशिवयोर्नित्यंतस्माच्छांतिंप्रयच्छमे ॥ विष्णुदेहसमुद्भूतंयस्मादारोग्यवर्धनं ॥ तस्मात्प र्वतरूपेणपाहिसंसारसागरात् ॥ अद्येत्यादि॰कल्पपर्यंतंउमालोकप्राप्त्यनंतरंपरमगतिप्राप्तिकामईश्वरप्राप्तिका मोवालवणाचलदानंकरिष्येइतिसंकल्पः ॥ अयमेवविशेषोऽन्यत्सर्वंपूर्ववत् ॥ इतिलवणाचलदानं ॥ अथगु डाचलदानं पाद्मे ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिगुडपर्वतमुत्तमं ॥ यत्प्रदानात्ततःस्वर्गंप्राप्नोतिसुरपूजितं ॥ उत्तमोद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दा० शभिर्भारैर्मध्यमःपंचभिर्मतः ॥ त्रिभिर्भारैःकनिष्ठःस्यात्तदर्धेनाल्पवित्तवान् ॥ तुलास्त्रियांपलशतंभारः चं०
स्याद्विंशतिस्तुलाः इत्यमरः ॥ विधिस्तुपूर्ववत् ॥ प्रार्थनामंत्रास्तु ॥ यथादेवेषुविश्वात्माप्रवरश्चजनार्दनः ॥
॥५०॥ सामवेदस्तुवेदानांमहादेवस्तुयोगिनां ॥ प्रणवःसर्वमंत्राणांनारीणांपार्वतीयथा ॥ तथारसानांप्रवरःसदैवे
क्षुरसोमतः ॥ ममतस्मात्परांलक्ष्मींददस्वगुडसर्वदा ॥ यस्मात्सौभाग्यदायिन्याभ्रातात्वंगुडपर्वत ॥ नि
वासश्चापिपार्वत्यास्तस्मान्मांपाहिसर्वदा ॥ दानवाक्यंतु ॥ अद्येत्यादि०सकलपापक्षयोत्तरगंधर्वपूज्यमा
नत्वपूर्वकल्पशतावधिगौरीलोकप्राप्त्यनंतरंसपत्नापराजितायुरारोग्यपूर्वकसप्तद्वीपाधिपतित्वकामईश्वरप्रीति
कामोवेतिसंकल्पेदानेचविशेषोऽन्यत्सर्वंपूर्ववदिति ॥ इतिगुडाचलदानं ॥ अथसुवर्णाचलदानं ॥ पाद्मे ॥
उत्तमःपलसाहस्रोमध्यमःपंचभिःशतैः ॥ तदर्धेनाधमस्तद्वदल्पवित्तोऽपिशक्तितः ॥ अल्पवित्तःपलादू
र्ध्वंकुर्यादिति । धान्यपर्वतवद्विधानं ॥ पर्वतंसंपूज्यप्रार्थयेत् ॥ मंत्रौतु ॥ नमस्तेब्रह्मगर्भायब्रह्मबीजायवै
नमः ॥ यस्मादनंतफलदस्तस्मात्पाहिशिलोच्चय ॥ यस्मादग्नेरपत्यंत्वंयस्मात्तेजोजगत्पतेः ॥ हेमपर्वतरूपे ॥५०॥
णतस्मात्पाहिसदाममइति ॥ दानवाक्यं। अद्येत्यादि०सकलपापक्षयोत्तरशतकल्पावधिआनंदकारकब्रह्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लोकभोगानंतरपरमपदप्राप्तिकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचविशेषः । अत्रसर्वंगुर्वादिभ्यएवदेयं । तदल्पद्रव्य
विषयं । बहुद्रव्येषुतुलापुरुषदानवदर्द्धंचतुर्थांशोवागुरवेदत्वाऽन्यद्विप्रेभ्योदेयमितिहेमाद्रिः ॥ इतिसुवर्णाचल
दानं ॥ अथतिलाचलदानं ॥ पाद्मे ॥ उत्तमोदशभिर्द्रोणैःपंचभिर्मध्यमोमतः ॥ त्रिभिःकनिष्ठोराजेंद्रतिलशै
लःप्रकीर्तितः इति ॥ वृक्षविष्कंभादितुसर्वंपूर्ववत् ॥ मंत्रास्तु ॥ यस्मान्मधुवनेविष्णोर्देहस्वेदसमु
द्भवाः ॥ तिलाःकुशाश्चमाषाश्चतस्माच्छन्नोभवत्विह ॥ हव्यकव्येषुयस्माच्चतिलैरेवाभिरक्षणं ॥ भ
वादुद्धरशैलेंद्रतिलाचलनमोस्तुते ॥ दानवाक्यंतु । अद्येत्यादि० सकलपापक्षयदीर्घायुष्यपुत्रपौत्रस
मन्वितभोगानंतरपितृदेवगंधर्वलोकपूज्यमानत्वपूर्वकद्युलोकगमनानंतरमक्षय्यवैष्णवपदप्राप्तिकामइतिसंक
ल्पेदानवाक्येचविशेषोऽन्यत्सर्वंपूर्ववत् ॥ इतितिलाचलदानं ॥ अथार्द्धोदयव्रतेतिलपर्वतदानं ॥ स्कां
दे ॥ पूर्वाह्णेसंगमेस्नात्वाशुचिर्भूत्वासमाहितः ॥ सर्वपापविशुद्ध्यर्थंनियमस्थोभवेन्नरः ॥ नियममंत्र
स्तु ॥ त्रिदैवत्यव्रतंदेवाः करिष्येभुक्तिमुक्तिदं ॥ भवंतुसन्निधौमेऽद्यत्रयोदेवास्त्रयोऽग्नयः इति ॥ तथा ।
ब्रह्मविष्णुमहेशानांसौवर्णीःपलसंख्यया ॥ प्रतिमास्तुप्रकर्तव्यास्तदर्धेनद्विजोत्तम ॥ साग्रंशतत्रयंशंभो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

द्रोणानांतिलपर्वतः ॥ कर्तव्यःपर्वतोविष्णोर्ब्रह्मणःपूर्वसंख्यया ॥ शय्यात्रयंततःकुर्यादुपस्करसमन्वि
तम् ॥ संपूज्यविप्रवर्येभ्योदत्वेप्सितमवाप्नुयात् इति ॥ अथास्यदानप्रयोगः ॥ यजमानःकृतनित्य
॥५१॥ क्रियः पुण्यकालेतीर्थादौस्नात्वाचम्य अद्येत्यादि०ममेप्सितफलावाप्तयेमेरुदानसमफलावाप्तयेवाड्ढ्रौंद्येति
लपर्वतदानंकरिष्येइतिसंकल्पः ॥ वेदपारगान्ब्राह्मणान्वृत्वा यथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य त
तस्तिलपर्वतेब्रह्मादीनांप्रतिमाःस्वर्णमयाः संस्थाप्यषोडशोपचारैःसंपूज्यब्रह्मादीनामंगपूजांकुर्यात् ॥ त
द्यथा ॥ नमोविश्वसृजेतुभ्यंसत्यायपरमात्मने ॥ देवायदेवपतयेयज्ञानांपतयेनमः ॥ ॐ ॥ ब्रह्म
णेनमः पादौपूजयामि इत्यक्षतगंधपुष्पाणिच प्रक्षिपेत् ॥ ॐ हिरण्यगर्भायनमः ऊरूपूज० ॐ प
रमात्मने० जानुनीपू० ॐ वेधसेनमः जंघेपू० ॐ पद्मोद्भवाय ० गुह्यंपूज० ॐ हंसवाहना० कटीपू०
ॐ शतानंदाय० वक्षःपू० ॐ सावित्रीपतयेन० बाहूपू० ॐ ऋग्वेदाय० पूर्ववक्त्रंपू० ॐ यजुर्वेदाय०
दक्षिणवक्त्रंपू० ॐ सामवेदाय० पश्चिमवक्त्रंपू० ॐ अथर्ववेदाय०उत्तरवक्त्रंपू० ॐ चतुर्वक्त्राय० वक्त्रा ॥५१॥
णिपू० ॐ हंसाय० नेत्राणिपू० ॐ कमलासनाय० शिरांसिपू० ॐ लोकेशाय० सर्वांगंपू० ततोलोक

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पालान्परितस्तत्तन्मंत्रैःपूजयेत् ॥ ततोविष्ण्वंगपूजा ॥ हिरण्यरूपपुरुषप्रधानाव्यक्तरूपधृक् ॥ प्रसीद सुमुखानंतपूजांस्वीकुरुमत्कृतां इतिप्रार्थ्यपूजयेत् । ॐ अनंताय० पादौपू० ॐ विश्वरूपवते० ऊरू पू० ॐमुकुंदाय०जानुनीपू० ॐ गोविंदाय० जंघेपू० ॐ प्रद्युम्नाय० गुह्यंपू० ॐ पद्मनाभाय० नाभिंपू० ॐ लंबोदराय० उदरंपू० ॐ कौस्तुभवक्षसेन० वक्षःपू० ॐ चतुर्भुजाय० बाहूपू० ॐ विश्वमुखाय० मुखंपू० ॐ सहस्रशिरसेन०शिरांसिपू० ॐ सर्वेश्वराय० सर्वांगंपू० ॥ ततःशिवांगपूजा ॥ आदित्यचंद्रनयनदिग्वासोदैत्यसूदन ॥ पूजांदत्तांमयाभक्त्यागृहाणकरुणाकर इति ॥ तथा । महेश्वरमहेशाननमस्तेत्रिपुरांतक ॥ जीमूतकेशायनमोनमस्तेवृषभध्वजेति ॥ आद्यमंत्रेणसंप्रार्थ्य द्वितीयेननत्वा पूजयेत् ॥ ॐ ईशानाय०पादौपू० ॐ शंकराय० ऊरूपू० ॐ उमाकांताय० गुह्यंपू० ॐ नीललोहिताय० नाभिंपू० ॐ कृत्तिवाससे० उदरंपू० ॐ नागयज्ञोपवीतिने० बाहूपू० ॐ पंचवक्त्राय० वक्त्राणिपू० ॐ त्रिलोचनाय० नेत्राणिपू० ॐ रुद्राय० शिरःपू० ॐ विश्वेश्वराय० सर्वांगंपू० ॥ इत्यंगपूजा ॥ ततःपंचामृताद्युपचाराः । पीठत्रयंकमंडलुंश्वेतवस्त्रयुगंब्रह्मणेपीतांबरद्वयंविष्णवेलोहितवस्त्रयु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गंशंकरायकमलैस्तुलसीपत्रैर्बिल्वपत्रैश्चक्रमेणसंपूज्य ॥ ततोब्रह्मविष्णुशिवानांनाममंत्रेणक्रमेणाष्टोत्तर
शतंतिलैर्घृताक्तैर्हुत्वागामेकांदद्यात् ॥ ततस्तिलपर्वतंप्रतिमात्रयंशय्यात्रयंचदद्यात् ॥ संकल्पोक्तफलंसं
कीर्त्य गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रौतु ॥ यस्मान्मधुवनेविष्णोर्देहस्वेद
समुद्भवाः ॥ तिलाःकुशाश्चमाषाश्चतस्माच्छंनोभवत्विह ॥ हव्यकव्येषुयस्माच्चतिलैरेवाभिरक्षणं ॥
भवादुद्धरशैलेंद्रतिलाचलनमोस्तुते ॥ अन्यत्सर्वंतिलाचलदानवत्कुर्यात् ॥ यत्किंचिद्दीयतेदानंमेरुतुल्यं
तुतद्भवेत् इति ॥ तथाचात्रदानविशेषोनिर्णयामृतेस्कांदे ॥ चतुःषष्टिपलंमुख्यममत्रंतत्रकारयेत् ॥
तत्रअर्धोदये ॥ चत्वारिंशत्पलंवापिपंचविंशतिमेववा ॥ तच्चुकांस्यमयमुक्तंतत्रैव ॥ एवंसुघटितंका
र्यंकांस्यभाजनमुत्तमम् इति ॥ स्कांदे ॥ निधायपायसंतत्रपद्ममष्टदलंलिखेत् ॥ पद्मस्यकर्णिका
यांतुकर्षमात्रंसुवर्णकं ॥ तदभावेतदर्धंवातदर्धंवापिकारयेत् ॥ कृत्वातुतंडुलैःशुक्लैःपद्ममष्टदलंभुवि ॥
अमत्रंस्थापयेत्तत्रब्रह्मविष्णुशिवात्मकं ॥ तेषांपूजाततःकार्याश्वेतमाल्यैस्तुशोभनैः ॥ वस्त्रादिभिरलंकृ
त्यब्राह्मणायनिवेदयेत् इति ॥ अद्येत्यादि०ससमुद्रसमग्रसम्यक्पृथ्वीदानसमफलावाप्तिकामोगोत्रायश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्मणेसालंकृतायइदंपायसपूरितकांस्यपात्रं अष्टदलपद्मस्थितंससुवर्णवस्त्रादिभिरलंकृतंब्रह्मविष्णुशिवात्मकंवि
ष्णुदैवत्यंतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ सुवर्णपायसामत्रंयस्मादेतत्त्रयीमयम् ॥ आवयोस्ता
रकंयस्मात्तद्गृहाणद्विजोत्तमेति ॥ कांस्यपात्रदानफलमुक्तं स्कांदे ॥ समुद्रमेखलापृथ्वींसम्यक्दातुश्च
यत्फलं ॥ तत्फलंलभतेमर्त्यःकृत्वादानममत्रकम् इति ॥ अमत्रंपात्रं ॥ इत्यर्धोदयेतिलाचलदानंकां
स्यपात्रदानंच ॥ अथकार्पासाचलदानं ॥ कार्पासपर्वतस्तद्वद्विंशद्भारैरिहोदितः ॥ दशभिर्मध्यमःप्रो
क्तःकनिष्ठःपंचभिःस्मृतः ॥ अल्पधनोभारेकेनवाकुर्यात् ॥ विधिस्तुधान्यपर्वतवत् ॥ दानंतुप्रभा
तायांशर्वर्यांअरुणोदयेसूर्योदयात्प्राक्नाडिकाचतुष्टयमध्येइत्यर्थः ॥ अद्येत्यादि॰सकलपापक्षयोत्तराकल्प
रुद्रलोकनिवासानंतरंभूलोकराज्यकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवदेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ त्वमेवावरणंयस्मा
ल्लोकानामिहसर्वदा ॥ कार्पासाचलतस्मात्त्वमघौघध्वंसनोभवेति ॥ इतिकार्पासाचलदानं ॥ अथघृ
ताचलदानं ॥ पाद्मे । विंशत्याघृतकुंभानामुत्तमःस्याद्घृताचलः ॥ मध्यमस्तुतदर्धेनतदर्धेनाधमः स्मृ
तइति ॥ अल्पवित्तस्तुद्वाभ्यांवापिकुर्वीतेति ॥ विष्कंभादिपर्वताश्चतुर्थांशेनकार्याः ॥ कुंभःपलसह

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्रात्मकइत्युक्तंदानविवेके ॥ घृतकुंभःपात्रएव । शालितंदुलपूर्णपात्राणिकुंभानामुपरिनिवेशयेत् । अहतशुक्लवस्त्रैरावेष्टयेत् । इक्षुदंडफलान्वितः । अन्यत्सर्वंधान्यपर्वतवद्बोध्यं । उदयात्प्राक्घटिकाचतुष्टयमध्येदद्यात् ॥ अद्येत्या०सकलपापक्षयपूर्वकहंससारसयुक्तकिंकिणीजालमाल्यर्कवर्णविमानकरणकशंकरलोकगमनपूर्वकसिद्धचारणविद्याधरार्चितत्वविशिष्टपितृसहिताभूतसंप्लवविचरणकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यम् ॥ मंत्रौतु ॥ संयोगाद्घृतमुत्पन्नंयस्मादमृततेजसः ॥ तस्माद्घृताच्चविश्वात्माप्रीयतांममशंकरः ॥ यच्चतेजोमयंब्रह्मघृतेनित्यंप्रतिष्ठितं ॥ घृतपर्वतरूपेणतस्मान्नःपाहिभूधरेति ॥ इतिघृताचलदानं ॥ अथरत्नाचलदानं ॥ पाद्मे ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिरत्नाचलमनुत्तमं ॥ मुक्ताफलसहस्रेणपर्वतःस्यादिहोत्तमः ॥ मध्यमःपंचशतिकस्त्रिशताचाधमःस्मृतः ॥ चतुर्थांशेनविष्कंभादयः । वज्रगोमेदैःपूर्वेमंदरः । इंद्रनीलैः पद्मरागयुतैर्दक्षिणेगंधमादनः । वैदूर्यविद्रुमैःपश्चाद्विपुलाचलः । ससौवर्णैःपद्मरागैःसुपार्श्वउत्तरे इति ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि० अनेकजन्मकृतब्रह्महत्यादिपापक्षयोत्तरामरे ॥५३॥
श्वरपूजितत्वपूर्वकसाग्रकल्पशतावधिविष्णुलोकनिवासानन्तरमायुरारोग्यरूपगुणोपेतसप्तद्वीपाधिपत्यकाम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

इतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यं ॥ मंत्रौतु ॥ यथादेवगणाःसर्वैरत्नेष्वेवव्यवस्थिताः ॥ त्वंचरत्नमयो नित्यमतःपाहिसदाचल ॥ यस्माद्रत्नप्रसादेनवृष्टिंप्रकुरुतेहरिः ॥ रत्नाचलप्रसादेनतस्मान्नःपाहिपर्वतइ ति ॥ अन्यत्सर्वंधान्यपर्वतवत् ॥ इतिरत्नाचलदानं ॥ अथरौप्याचलदानं ॥ पाद्मे ॥ दशभिः पलसाहस्रैरुत्तमोरजताचलः ॥ पंचभिर्मध्यमःप्रोक्तस्तदर्धेनाधमःस्मृतः ॥ अत्यशक्तौविंशतिपलादूर्ध्वंकुर्यात् ॥ विष्कंभादयस्तुतुरीयांशेनेति ॥ अन्यत्सर्वंधान्यपर्वतवत् ॥ दानवाक्यंतु अद्येत्यादि० सकलपापक्षयपूर्वकदशसाहस्रगोदानसमफलावाप्तिपूर्वकगंधर्वाप्सरोगणपूज्यमानत्वविशिष्टवैभवेन याव दाभूतसंप्लवसोमलोकनिवासकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यं ॥ मंत्रस्तु ॥ पितॄणांवल्लभंयस्माद्धरेर्द्वाःशंकरस्यतु ॥ रजतंपातुतस्मान्नःशोकसंसारसागरात् इति ॥ इतिरौप्याचलदानं ॥ अथशर्क राचलदानं ॥ पाद्मे ॥ अष्टभिःशर्कराभारैरुत्तमःस्यान्महाचलः ॥ चतुर्भिर्मध्यमःप्रोक्तस्तदर्धेनाधमःस्मृ तः ॥ भारेणह्यल्पवित्तोऽपिभारार्द्धेनापिवापुनः ॥ चतुर्थांशेनविष्कंभादयः । मंदारपारिजातकल्पवृ क्षादयोहैमाएवपूर्ववत् । पूर्वपश्चिमेहरिचंदनसंतानौ ॥ प्रत्यङ्मुखःकामदेवोमंदरे । धनदउदङ्मुखो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गंधमादने । प्राङ्मुखेोवदमूर्तिर्विपुलाचले । हैमीसुपार्श्वेदक्षिणामुखीसुरभिः । अन्यत्सर्वंधान्यपर्वत
वत् ॥ अद्येत्यादि० सकलपापक्षयानंतरकल्पशतावधिविष्णुलोकनिवासानंतरंसप्तद्वीपाधिपत्योत्तरंज
 न्मायुतं यावदविच्छिन्नायुरारोग्यकामइतिसंकल्पेदानवाक्येचवक्तव्यं ॥ मंत्रस्तु ॥ आरोग्यामृतसा
रोऽयंपरमःशर्कराचलः ॥ तन्ममानंदकारीत्वंभवशैलेंद्रसर्वदा ॥ अमृतंपिबतांयेतुनिपेतुर्भुविसीकराः ॥
देवानांतत्समुत्थोऽयंपाहिनःशर्कराचल ॥ मनोभवधनुर्मध्यादुद्भूताशर्करायतः ॥ तन्मयोऽसिमहाशैल
पाहिसंसारसागरात् इति ॥ सर्वत्रब्राह्मणभोजनंशक्त्याकार्यमेव ॥ तद्दापूर्वेद्युः कृतोपवासः परे
द्युर्दानानंतरमक्षारलवणंभुंजीत ॥ एवंप्रसन्नचित्तोदानंदद्यादिति ॥ इतिशर्कराचलदानं ॥ इतिदशाच
लदानानि ॥ अथशिखरदानानि ॥ विष्णुधर्मे ॥ गुडेक्षुवस्त्रलवणधान्यकाजाजिशर्कराः ॥ खर्जू
रतंडुलद्राक्षक्षौद्रंमलयजेनच ॥ फलैर्मनोहरैश्चैवशिखराणिप्रदापयेत् ॥ माघेमार्गशीर्षेवैशाखेरोहिणी
युतायांतृतीयायांप्रोष्ठपदशुक्लतृतीयायांचदद्यात् ॥ शिखरप्रमाणंतुआत्मसमप्रमाणंप्रादेशाभ्यधिकंशरीरा
र्धप्रमाणंसप्रादेशंशरीरप्रमाणंवा ॥ अथास्यदानप्रयोगः ॥ उक्तकालेयजमानःकृतनित्यक्रियःपूर्वाण्हे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

अद्येत्यादि० दुःखदौर्भाग्याभावपूर्वककल्पकोटिशतत्रयावच्छिन्नगौरीभवननिवासानंतरंपृथ्वीपतित्वकामः
श्वोगुडशिखरदानमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्य गणेशपूजनादिनांदीश्राद्धांतंकृत्वाआचार्यवरणादियथाविभवं
वस्त्रालंकारादिभिर्मधुपर्कपूजांतंकृत्वा गोमयेनोपलिप्तायांभुविइक्षुपत्राण्यास्तीर्यमूलेद्विहस्तविस्तारंउपरिह
स्तमात्रविस्तारंइक्षुदलमयंकुसूलंकृत्वातदभ्यंतरेरक्तवस्त्रेणावेष्ट्य गुडादिदेयद्रव्येणापूर्य उपरिइक्षुपत्रकटमा
स्तीर्य तत्रक्षौमादिवस्त्रोपरिशरदिंदुवर्णाभांचंद्रमौलिंपद्मासनाक्षसूत्रकमंडलुवरदाऽभयकरांहैमींगौरींसशिख
रांसूत्रेणावेष्ट्यकुंकुमादिनापूजयेत् ॥ अथांगपूजा ॥ ॐ भवान्यैन० पादौपूज ० ॐ कामिन्यैन०
जानुनीपू० ॐ कामदेव्यैन० ऊरूपू ० ॐ जगच्छ्रियैन० नाभिंपू० ॐ आनंदायैन० हृदयंपू० ॐ नं
दायै० स्तनौपू० ॐ शस्त्रास्त्रधारिण्यैन० बाहूपू० ॐ शितिकंठायै०कंठंपू० ॐ सुमुखायै०मुखंपू ०
ॐ त्रिलोचनायै० नेत्राणिपू० ॐ चंद्रशेखरायैन० भालंपू० ॐ ललितायै० शिरःपू० ॐ सर्वात्मिका
यै० सर्वांगंपू० इत्यंगपूजा ॥ ततोंजलिनापुष्पाण्यादायप्रदक्षिणीकृत्यपठेत् ॥ यस्मान्निवासःपार्वत्याः
शिखरत्वंसुरैर्वृतं ॥ तस्मान्मांपाहिभगवद्गौरीतिष्ठतिसर्वदा ॥ इति पुष्पांजलिंसमर्प्य नमस्कृत्य गौ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तवाद्यनिर्घोषैर्जागरंकुर्यात् ॥ ततःप्रभातेस्नानादिकृतनित्यक्रियःशिखरपश्चिमभागेप्राङ्मुखउपविश्य ॥
अद्येत्यादि० संकल्पोक्तफलं संकीर्त्यइदं गुडशिखरंगौरीप्रतिमासहितं सोपस्करं गोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसं
प्रददेनममेतिदद्यात् ॥ ततः सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ भूयसींचदत्वाब्राह्मणान्संभोज्यतद्दिनेक्षीरंघृतंवावा
ग्यतोमुक्तकेशस्तुष्णींप्राश्नीयात् ॥ इक्षुवस्त्रादिशिखरपदस्थानेसंकल्पादौतत्तत्पदंतत्रतत्रवक्तव्यमितिविशे
षः ॥ अन्यत्सर्वंपूर्ववदिति ॥ इतिगुडशिखरदानं ॥ इतिनानाशिखरदानानि ॥ ॥ अथसमस्तपा
पक्षयकरंत्रिशूलदानंकर्मविपाकसारे ॥ श्रुताध्ययनसंपन्नंपावितारमकिंचनं ॥ ब्राह्मणंदांतमाहूयदाना
र्थंनददातियः ॥ मनुष्याणांहिंसकश्चजठरेशूलवान्भवेत् ॥ वायुपुराणे ॥ कृष्णपक्षेचतुर्दश्यामष्टम्यां
वासितेतरे ॥ कुर्याद्द्वादशनिष्केणत्रिशूलंलक्षणान्वितम् ॥ सुवर्णमानंतु । निष्कचतुष्कः सौवर्णिकः
षट्पंचाशदधिकशतद्वयपलमूल्योवा ॥ नाभौनिधायसंपूर्णंतिलानांताम्रनिर्मितं ॥ पात्रमाढकमानंस्या
त्तत्रशूलंन्यसेत्पुनः ॥ ततःशैवपंचाक्षरेणरुद्रप्रकाशकवैदिकमंत्रेणत्रिशूलायनमइतिनाममंत्रेणवात्रिशूलंसंपू ॥५५॥
ज्य हैमंविरूपाक्षंकमलोपरिसंपूज्य अघोरेभ्योऽथ० इतिमंत्रेणपूजांतेप्रणिपत्य ततोविप्रंवृत्वायथाविभ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य अद्येत्यादि० ममबुद्ध्यबुद्धिपूर्वककायवाङ्मनःकृतकर्मांद्याजन्मार्जितान्यज
न्मोपार्जितमनुष्यहिंसनदानार्थाहूतब्राह्मणनिराकरणजन्योदरशूलजनितपीडापनोदकामःइदंस्वर्णमयत्रिशू
लंविरूपाक्षप्रतिमायुतंसोपस्करंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ भगवन्भ
गनेत्रघ्नदक्षयज्ञप्रमर्दन ॥ तवायुधप्रदानेनपापंनश्यतुशंकर ॥ युगांतेयेनलोकानांत्वमंतकविनाशनः ॥
विदग्धंयत्स्वपापेनपापौघंचव्यपोथय ॥ येनदग्धंक्षणार्द्धेनत्रिपुरंसुरदुर्जयं ॥ तेनपाशुपतेनाशुमर्मशूलं
विनाशय ॥ यदबुद्धिकृतंपापंमनोवाक्कायचाक्षुषं ॥ तत्सर्वंक्षयमेत्वाशुशूलदानप्रभावतः इति ॥ त
तःसुवर्णपरिमितांदक्षिणांदत्वाद्विजभोजनसंकल्पं विधायभूयसींदत्वाकर्मेश्वरार्पणंकुर्यात् ॥ इतित्रिशूल
दानं ॥ अथदारिद्र्यहरंकुबेरमूर्तिदानं ॥ वायवीये ॥ दरिद्रोजायतेमर्त्योंदानविघ्नंकरोतियः ॥ ऐ
श्वर्यंजायतेयेनकर्मणातच्छृणुष्वमे ॥ पलार्धेनतदर्धेनचतुर्थांशेनवापुनः ॥ अत्रसार्धमाषद्वयादारभ्य
पंचाशन्माषावधि वा वित्तशाठ्यराहित्येनपुष्पकविमानस्थांकुबेरमूर्तिंपार्श्वयोः पद्मशंखाकारयुतांकृत्वाशुभे
ह्निअद्येत्यादि० ममेहजन्मनिपूर्वजन्मनिवादानविघ्नजनितदारिद्र्यविनाशपूर्वकयथेप्सितधनप्राप्त्यर्थंकुबेरमू

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

 र्तिदानंकरिष्ये इतिसंकल्प्यगोमयोपलिप्तेद्विचतुरेकद्रोणतंदुलराशौकुबेरप्रतिमांराजाधिराजेतिसंपूज्य त
तआग्नेय्यांस्वगृह्यविधिनाग्निंप्रतिष्ठाप्य समिदाज्यचरुभिः प्रत्येकमष्टोत्तरशतंराजाधिराजायेतिमंत्रेणहुत्वा
 तत्संख्ययाघृताक्ततिलैर्व्याहृतिभिश्चहुत्वाकुबेरमूर्तिंदद्यात् ॥ अद्येत्यादि०ममेह जन्मनि जन्मांतरे वा
कृतदानविघ्नजनिततीव्रदारिद्र्यविनाशपूर्वकं यथेप्सितधनप्राप्त्यर्थंच इमांकुबेरमूर्तिंपुष्पकविमानस्थांपार्श्व
योः पद्मशंखाकारयुतांसोपस्करांगोत्रायशर्मणे सुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ उ
त्तराशापतेदेवकुबेरनरवाहन ॥ पद्मशंखनिधीनांत्वंपतिः श्रीकंठवल्लभः ॥ दानविघ्नान्मयाप्राप्तंदारि
द्र्यंममदुःखदं ॥ तत्सर्वंतवदानेनपापमाशुविनाशय इति ॥ देयद्रव्यतृतीयांशंचतुर्थांशंवासुवर्णदक्षिणां
दद्यादितिविशेषः ॥ ततोब्राह्मणभोजनंसंकल्प्यभूयसींदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिदारिद्र्यहरंकुबेरमूर्तिदानं ॥
अथउमामहेश्वरमूर्तिदानं ॥ भविष्ये ॥ अद्येत्यादि०सशैलवनकाननसप्तसागरपृथ्वीदानसमफलावाप्त
ये इमामुमामहेश्वरमूर्तिंसालंकृतांसोपस्करांसोपकरणांगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु
॥ शिवशक्त्यात्मकंयस्माज्जगदेतच्चराचरं ॥ तवदानेनमेवश्यापृथिवीस्यात्सुनिश्चला ॥ सुवर्णदक्षिणां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दद्यात् ॥ इतिउमामहेश्वरमूर्तिदानं ॥ अथलक्ष्मीनारायणमूर्त्तिदानं ॥ स्कांदे । संकल्पादिपूर्व
वत् ॥ मंत्रस्तु ॥ लक्ष्मीनिवासदेवेशशंखचक्रगदाधर ॥ तवदानात्स्थिरालक्ष्मीर्मद्गेहेस्यात्सदाध्रुवं ॥
सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिलक्ष्मीनारायणमूर्तिदानं अथहरिहरमूर्तिदानं ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मं
त्रस्तु ॥ शिवोनामशिवःसाक्षात्तथानारायणोपिच ॥ अस्यदानाद्धरिहरौप्रसन्नौस्तांसदामम ॥ इति
हरिहरमूर्तिदानं ॥ अथसूर्यमूर्तिदानं ॥ सूर्यारुणसंवादे ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ ग्रहा
णामधिपःसूर्यःपद्महस्तःप्रभाकरः ॥ अस्यदानेनसविताआयुःश्रीशांतिदोस्तुमे ॥ सुवर्णादिदक्षिणांद
द्यात् ॥ इतिसूर्यमूर्तिदानं ॥ अथगणपतिमूर्तिदानं ॥ स्कांदे । यमानमंतिईशाद्याविश्वनाथसुमा
सुतं ॥ विघ्नेशरक्षप्रचुरंतुभ्यंदास्याम्यभीष्टदं ॥ इतिसंप्रार्थ्यसंकल्पादिकृत्वादद्यात् ॥ मंत्रस्तु ॥ ग
णनाथोविघ्नहरोगौरीसूनुरभीष्टदः ॥ अस्यदानेनमेशांतिः प्रसन्नोस्तुविनायकः इति ॥ इतिगणेशमूर्ति
दानं ॥ अथजगदंबिकामूर्तिदानं ॥ देवीपुराणे ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु । आदिमायाम
हाशक्तिर्विश्वमाताजगन्मयी ॥ दानेनास्याःप्रसन्नास्तुसर्वदाममशांभवी इतिजगदंबिकादानं ॥ अथस

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रस्वतीमूर्तिदानं ॥ वायवीये ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ वीणापुस्तकसंयुक्तावाङ्मूर्तिःसमलं
कृता ॥ गृहाणत्वंद्विजश्रेष्ठवाक्सिद्धिस्तुकुलेमम इति ॥ इतिसरस्वतीमूर्तिदानं ॥ अथशालग्राम
दानं ॥ हेमाद्रौपाद्मे ॥ शालग्रामशिलाचक्रंयोदद्याद्दानमुत्तमं ॥ भूचक्रंतेनदत्तंस्यात्सशैलवनकान
नम् इति ॥ अद्येत्यादि०सशैलवनकाननभूचक्रदानसमफलकामइमंशालग्रामंघंटाशंखादिसोपकरणंतु
लसीपत्राद्यर्चितंसवस्त्रफलंताम्रादिपात्रेस्थितंयथाशक्तिसोपस्करंसालंकृतंगोत्रायशर्मणेसालंकृतायतुभ्यमहं
संप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ महाकोशनिवासेनचक्राद्यैरुपशोभितः ॥ शालग्रामप्रदानेनममसंतुमनो
रथाः इति ॥ सुवर्णदक्षिणासर्वत्रनराजतं ॥ एवंसंकल्पादिसर्वदेवमूर्तिशिलादानेष्वपियोजनीयं ॥ म
णिःशालग्रामइतिहेमाद्रिणा०व्याख्यातम् घोरप्रतिग्रहेषुचगणितमिति ॥ इतिशालग्रामदानं ॥ अथशि
वनाभिदानं ॥ लैंगे ॥ संकल्पादिपूर्ववत् ॥ मंत्रस्तु ॥ शालग्रामशिलापुण्याभुक्तिमुक्तिप्रदायिनी ॥
शिवनाभेः प्रदानेनपूर्णाःसंतुमनोरथाः इति ॥ तथा ॥ । महाकोशनिवासत्वंशालग्राममहेश्वर ॥ प्री
यतांतवदानेनब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ इतिशिवनाभिदानम् ॥ अथलिंगदानं ॥ लैंगे । संकल्पादिपूर्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वत् ॥ मंत्रस्तु । सालंकारमहालिंगनिवासत्वंवृषध्वज ॥ प्रीयतातवदानेनशिवोगौर्यायुतस्तुमे ॥ इति ॥ तथा । कैलासवासोगौरीशोभगवान्भगनेत्रभित् ॥ चराचरात्मकोलिंगरूपीदिशतुवांछितम् इति ॥ रुद्राक्षमालासहितंलिंगंदद्यात् ॥ कोटीगुणंपुण्यंभवति ॥ अथमारकतलिंगदानं ॥ मंत्रस्तु । इदंमारकतंलिंगंरौप्यपीठसमन्वितं ॥ धान्यैर्द्वादशभिर्युक्तमेकादशफलान्वितं ॥ संप्रदद्याद्विधानेनपृथ्वीदानफलंलभेत् इति । रुद्राक्षमालायुक्तं । संकल्पाद्युक्तमेव । काश्मीरलिंगदानेतुमारकतपदस्थानेकाश्मीरपदंवदेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ मृत्युंजयेशगौरीशसूनुभ्यांवृषवाहन । संप्रदानेनमेशंभोममसंतुमनोरथाः इति ॥ इतिलिंगदानं ॥ अथघंटादानं ॥ पाद्मे । अद्येत्यादि० ममाकल्पघंटानादश्रवणलोकनिवासावाप्तिसिद्धयेइमांघंटांविष्णुदैवत्यांगोत्रायशर्मणेस्वलंकृतायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ घंटादेवप्रियानित्यंदैत्यत्रासकरीसदा ॥ संप्रदानेनचैतस्याविजयोऽस्तुसदाममइति । सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिघंटादानं ॥ अथशंखदानं ॥ पाद्मे ॥ अद्येत्या० इमंशंखंविष्णुदैवतंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ शंखःशुभकरोनित्यंसर्वमंगलदायकः ॥ तस्मा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दस्यप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम ॥ इति । सुवर्णदक्षिणां० ॥ इतिशंखदानं ॥ अथकालचक्रदानं ॥
मृत्युंजयकल्पे ॥ महामृत्युनिवारणार्थंकालचक्रदानमुक्तं ॥ संकल्पस्तु अद्येत्यादि० शक्तितोरौप्य
 कृतंचंद्राकारमनेकमुक्तामालात्मकरश्मियुक्तंकालचक्रंमहामृत्युनिवारणकामोविप्रायगंधालंकारादिभिः स
म्पूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ इदंमेराजतंचक्रमिंदुरश्मिसमाकुलं ॥ अपमृत्युवि
नाशायदत्तमायुर्विवृद्धये ॥ इति । ततःसुवर्णदक्षिणांदत्वाअग्निंप्रतिष्ठाप्य ॐकालचक्रायनमः स्वाहेत्य
नेनमंत्रेणाष्टोत्तरशतवारंघृताक्ततिलैर्हुत्वापायसादिनाद्वादशब्राह्मणान्भोजयित्वास्वयमक्षारलवणंसकृद्भुंजीते
ति ॥ इतिकालचक्रदानं ॥ अथापरमपमृत्युहरंयममूर्तिदानं ॥ मृत्युंजयकल्पे ॥ लोहपात्रेस्थि
तंकांस्यंतत्रपद्मंतुराजतं ॥ तस्मिन्कालेश्वरःस्वर्णैःपुरुषाकारतांगतः ॥ तद्रूपंतु ॥ ईषत्पीतोदंडहस्तो
रक्तदृक्पाशहस्तकः ॥ क्रुद्धोवस्त्रालंकृतःस्याद्रोगिणामभयप्रदः ॥ अलंकृतःस्वर्णालंकारैःत्रिलोहाकारै
र्दूतैर्वृतः । त्रिलोहंकांस्यताम्रपित्तलाख्यं । पुरुषाकारैर्दूतैर्दंडहस्तैःकृत्वायमंमहिषपृष्ठेअष्टम्यांचतुर्दश्यां
वादद्यात् ॥ दक्षिणातुघृतपूर्णोघटःसुवर्णंवा ॥ एवंकृत्वादानेननाशान्मुच्यते ॥ नाशोऽपमृत्युः ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

इत्यपमृत्युहरंयममूर्तिदानं ॥ अथकालपुरुषदानं ॥ भविष्ये । ज्ञेयोनिष्कशतंपार्थदानेऽयंविधिरुत्त
मः ॥ मध्यमस्तुतदर्धेनतदर्धेनाधमःस्मृतइति ॥ अत्यशक्तौपंचसौवर्णिकोवा । ततोऽल्पेनतुप्रतिग्रही
तादुःखशोकावहःस्यात् । चतुर्थ्यांचतुर्दश्यांभद्रायांकरणेवाकुर्यात् ॥ कालपुरुषस्वरूपमाह ॥ रौप्य
दशनंसुवर्णनेत्रंखड्गोद्यतकरंमांसपिंडयुतवामकरंजपाकुसुमकुंडलंरक्तवस्त्रंस्रग्विणंशंखमालधरंछुरिकायुतक
टिदेशंअतिदीर्घंकृष्णाजिनयुतंनिर्माय अद्येत्यादि० अपमृत्युव्याधिसर्वबाधानिवारणाव्याहतैश्वर्यप्राप्तिधर्म
श्रीपुत्रपौत्रादिकर्तृकराज्यपरमपदावाप्तिकामःकालपुरुषदानमहंकरिष्ये इति ॥ कालपुरुषंसंपूज्य विभू
ष्य द्विजंवृत्वायथाविभववस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य पुष्पांजलिंगृहीत्वापठेत् ॥ सर्वकलयसेयस्मात्काल
स्त्वंतेनचोच्यसे ॥ ब्रह्मविष्णुशिवादीनांत्वमसाध्योऽसिसुव्रत ॥ पूजितस्त्वंयथाभक्त्याप्रार्थितश्चयथा
सुखं ॥ यद्बुध्यतेतवविभोतत्कुरुष्वनमोऽस्तुते ॥ इतिसंप्रार्थ्य ॥ अद्येत्यादि० अपमृत्युव्याधिस०
इत्यादिराज्यपरमपदावाप्तिकामांतंसंकल्पोक्तवत्फलंसंकीर्त्य इमंकालपुरुषंसालंकृतंउक्तोपस्करंविष्णुदैवतं
गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्वा पंचसुवर्णादूर्ध्वमानिष्कशतंदक्षिणांदत्वातंविसृज्यत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

न्मुखंनेक्षेन्नस्पृशेच्च ॥ ततःशांतापृथिवीशिवमंतरिक्षमितिजपित्वा हस्तौपादौप्रक्षाल्यआचम्यभूयसींद
क्षिणांदत्वा विप्रान्संभोज्यसुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ अनेनविधिनायस्तुदानमेतत्प्रयच्छति ॥ नापमृत्यु
भयंतस्यनचव्याधिकृतंभयं ॥ भवत्यव्याहतैश्वर्यःसर्वबाधाविवर्जितः ॥ इतिहेमाद्रौकालपुरुषदानं ॥
अथसर्वसंपत्करदानं ॥ ब्रह्मांडपुराणे ॥ सूर्योपरागादिपुण्यकालेदेवालयादिपुण्यदेशेगृहेवाकार्यम् ॥
प्रातस्तिलकुशमिश्रोदकेनस्नात्वाकृतनित्यक्रियःआचम्यप्राणानायम्याद्येत्यादि० सर्वसं
पदायुरारोग्यसमस्तपापनाशपुत्रपौत्रादिकुलवृद्धिस्वर्गनिवासमोक्षेष्टसिद्धिकामोमित्रा
दिप्रतिमादानमहंकरिष्ये ॥ गुरुंवृत्वायथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःपूजयेत् ॥ त
तोविंशद्धस्ताचतुरस्रांभुवंगोमयेनोपलिप्यतत्रप्रागायताश्चतस्रउदगायताश्चतस्रोलेखा
लिखित्वातेषुनवकोष्ठेषुद्रोणमिततंदुलान्निक्षिप्यतेषुनवकुंभान्संस्थाप्यवस्त्रैरावेष्ट्यतेषु
सुवर्णत्रयादूर्ध्वंपलावधिसुवर्णनिर्मितानवप्रतिमाःसंस्थाप्यपूजयेत् । तत्रपश्चिमपंक्तौ
उदक्संस्थंमित्रंवरुणंसोमं मध्यपंक्तौब्रह्माणंचतुर्भुजंविष्णुंउमापतिंचांत्यपंक्तौदिवा

वन्हि ९	वृत्रहणं ८	दिवाकरं ७
उमापतिं ६	विष्णुं चतुर्भुजं ५	ब्रह्माणं ४
सोमं ३	वरुण २	मित्रं १

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

करंवृत्रहणंवह्निंच ॥ ततोष्टौविप्रान्संपूज्यैकैकस्मै अद्येत्यादि० संपदादिकामांतं संकल्पोक्तफलमुल्लिख्यइ
मांमित्रप्रतिमांसुपूजितांगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदत्वा ततोवरुणप्रतिमांगुरवेदत्वा
देयद्रव्यसमंसुवर्णदक्षिणांवस्त्रयुगंचदद्यात् । ततःसोमब्रह्मविष्णुशिवदिवाकरवृत्रहवह्निप्रतिमाश्चब्राह्मणेभ्यो
दत्वासुवर्णदक्षिणांचतेभ्योदत्वाब्राह्मणांश्चभोजयित्वाभूयसींचदत्वासुहृद्युतोभुंजीतेति ॥ इतिसर्वसंपत्कर
दानं ॥ अथकृष्णाजिनदानं ॥ सौरपुराणे । कृष्णाजिनंचमहिषीमेषीचदशधेनवः । ब्रह्मलोकप्र
दायिस्यात्तुलापुरुषएवच इति ॥ मात्स्ये । वैशाखीपौर्णमासीचग्रहणेशशिसूर्ययोः ॥ पौर्णमासीतु
यामाघेआषाढीकार्तिकीतथा ॥ उत्तरायणंद्वादशीवातस्यांदत्तंमहाफलम् इति ॥ अथास्यदानप्रयोगः ॥
पूर्वोक्तकालेगोमयेनोपलिप्तदेशेआविकंकंबलंतदुपरिसशृंगंसखुरंप्राग्ग्रीवंकृष्णाजिनमास्तीर्यसुवर्णखुरंरौप्य-
दंतंमौक्तिकपुच्छंसुवर्णनाभंकृत्वातदुपर्यरत्निप्रमाणांस्तिलान्संस्थाप्यवाससाच्छाद्य सगंधरत्नानिचत्वारि
पात्राणिकांस्यघृतदुग्धदधिमधुयुतानि चतस्रोमृदश्चप्रागादिदिक्षुदानदेशाद्बहिश्चंपकशाखामव्रणंकुंभंचसंस्था
प्यदेशकालौसंकीर्त्य ममसप्तजन्मोपात्तपापनाशायआत्मपितृपुत्रापमृत्युपरिहारभार्याधनदेशाद्यवियोग

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

फलावाप्तयेसकलेष्टफलावाप्तिब्रह्मलोकावाप्तिकामश्वकृष्णाजिनदानमहंकरिष्येइतिसंकल्प्य । जीर्णपीतवा
ससास्वागानिसंमृज्य । यानिकानिचपापानिमयालोभात्कृतानिच ॥ लोहपात्रप्रदानेनप्रणश्यंतुममा
शुवै ॥ इतिमंत्रेणसतिललोहपात्रंकृष्णाजिनस्यवामपादेनिवेशयेत् ॥ यानिकानिचपापानिकर्णोत्थानि
कृतानिच ॥ कांस्यपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा ॥ इतिमंत्रेणमधुमयंकांस्यपात्रंकृष्णाजिनस्यदक्षि
णपादेनिवेश्य ॥ परापवादपैशून्यादभक्षस्यचभक्षणात् ॥ यदुत्थितंतुमेपापंताम्रपात्रात्प्रणश्यतु ॥
इतिमंत्रेणसतिलंताम्रपात्रंवामहस्तेनिवेश्य ॥ कन्यानृतंगवांचैवपरदारप्रमर्शनं ॥ रौप्यपात्रप्रदानेनक्षिप्रं
नाशंप्रयातुमे ॥ इतिमंत्रेणमधुमयंरौप्यपात्रंदक्षिणहस्तेनिवेश्य ॥ मयाजन्मसहस्रेषुकृतंपापंप्रबुद्धिना ॥
सुवर्णपात्रदानात्तन्नाशयाशुजनार्दन ॥ इतिमंत्रेणसाक्षतंहेमपात्रंमध्येतथाहेममुक्ताविद्रुमदाडिममातुलिं
गानिनिधायप्रशस्तपात्रेकर्णयोः संस्थाप्य द्विजंवृत्वायथाविभववस्त्रालंकारादिभिः संपूज्यपुनर्देशकालौसं
कीर्त्याऽमुकगोत्रोऽमुकशर्माऽहंममसमस्तजन्मोपात्तादिब्रह्मलोकावाप्तयेइत्यन्तमुक्त्वावृषभध्वजप्रीतये इदंकृ ॥६०॥
ष्णाजिनंयथाशक्तिसोपस्करंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतृप्ताय तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ एतद्दक्षिणापरि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

माणंतुगारुडे ॥ सुवर्णनिष्कशतंतदर्धंतदर्धंवा ॥ ततोन्यूनत्वेनाधिकफलं ॥ अस्पृश्यः सद्विजोराजंश्वितिरू
पसमोहिसः ॥ दानेचश्राद्धकृत्येचदूरतःपरिवर्जयेत् ॥ इतिगारुडेउक्तं ॥ स्वगृहान्प्रेष्यतंविप्रंमंगलंस्नानमा
चरेत् इति ॥ तद्वस्त्रंकुंभसहितंनीत्वाक्षेप्यंचतुष्पथे इति ॥ ततोभूयसींदक्षिणांदत्वाशिषोगृह्णीयात् ॥ दा
नेनानेनसकलारिष्टपापनाशोभूमिदानफलंचेतिहेमाद्रिः ॥ होमादिविशेषस्तुग्रंथांतरादवगंतव्यः ॥ इतिकृ
ष्णाजिनदानं ॥ अथशय्यादानं ॥ महाभारते ॥ यजमानःपुण्यकालेअष्टदलेतिलप्रस्थंनिक्षिप्यतस्मिन्श
य्यामास्तीर्यतस्याःसमंतादीशानादिकोणचतुष्टयेशिरोभागेचपंचकुंभान्क्रमात् घृतकुंकुमगोधूमजलपूर्णकुं
भमुच्छीर्षेघृतपूर्णकलशंसप्तधान्यानिचसंस्थाप्य अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकाप्सरोगणसेवायुत
विमानकरणकेन्द्रपुरगमनोत्तरषष्टिसहस्रवर्षाधिकरणकक्रीडनस्त्रीसंघसमावृतसर्वलोकमहिमत्वतदुत्तरषष्टियो
जनमंडलराज्यभोगानंतरशिवसायुज्यावाप्तये शय्यादानमहंकरिष्ये इतिसंकल्प्य द्विजंसपत्नीकंवृत्वायथा
विभवंवस्त्रालंकारादिभिःसंपूज्य शय्यायांलक्ष्मीनारायणप्रतिमांस्वर्णमयींसंस्थाप्यसंपूज्यसपत्नीकविप्रेणस
हशय्यांप्रदक्षिणीकृत्यनमःप्रमाण्यैदेव्यैइतिचतुर्दिक्षुक्रमेणप्रणम्यतिथ्यादिसंकीर्त्य ममसर्वपापक्षयेत्यादिशि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

वसायुज्यावाप्तयेइत्यंतमुक्त्वा इमांशय्यांईशानादिकोणचतुष्टयस्थापनक्रमेणघृतकुंकुमगोधूमजलघृतपूर्णकुं
भसमेतांहंसतूलींप्रच्छन्नांशुभ्रगंडोपधानिकांप्रच्छादनपटास्तृतांसप्तधान्ययुतांतांबूलायतनादर्शैलालवंगक
र्पूरयुतां सुगंधपरिमलभोग्यवस्तुचंदनागरुदीपिकोपानच्छत्रचामरासनयुतांभोजनभाजनजलपात्रपंचवर्णवि
तानांकेशप्रसाधन्यंजनशलाकापुष्पमालादियुतांलक्ष्मीनारायणप्रतिमासहितांयुक्तोपस्करामंगिरोदैवतांगो
त्रायशर्मणेसुपूजितायसालंकृतायसपत्नीकायतुभ्यमहंसंप्रददेनममइति शय्योपवेशितविप्रहस्तेसाक्षतकुशोद
कंक्षिपेत् ॥ मंत्रस्तु ॥ यथानकृष्णशयनंशून्यंसागरजातया ॥ तथाशय्याममाप्यस्त्वशून्याजन्मनिजन्म
नि इति । ततःसुवर्णमेवदक्षिणांदद्यात् । ततोभूयसींदत्वाब्राह्मणांश्चभोजयेदिति ॥ इतिशय्यादानं ॥ अ
थशयनदानं ॥ भविष्ये । अद्येत्यादि० इदंशयनंसुखस्पर्शंश्रीविष्णुप्रीतिकामोगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्र
ददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ शयनंसुखदंकांतंकेशवस्यप्रियंसदा ॥ दानेनानेनसौभाग्यंसर्वदास्तुगृहेमम इ
ति ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिशयनदानं ॥ अथकशिपुदानं ॥ भविष्ये । अद्येत्यादि० यावज्जीवं
शीतवातोष्णनिवारणकामइदंकशिपुदानंगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ मृदुह्यबीजका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्पासपूरितंसुखदंनृणां ॥ तस्मादस्यप्रदानेनसुखंस्यात्सर्वदामम इति ॥ इतिकशिपुदानं ॥ अथवस्त्रदानानि ॥ नंदिपुराणे । वस्त्रंयथार्थिनेदद्याच्छुभंवापियदृच्छया ॥ सभवेद्धनवाञ्छ्रीमान्बृहस्पतिपुरेवसेत् ॥ इति ॥ विष्णुधर्मोत्तरे ॥ वासोहिसर्वदैवत्यंसर्वप्रायोज्यमुच्यते ॥ वस्त्रदानात्सुवेषःस्याद्रूपद्रविणसंयुतः ॥ युक्तोलावण्यसौभाग्यैर्विरोगीचतथाद्विजः ॥ दत्वाकार्पासिकंवस्त्रंस्वर्गलोकेमहीयते ॥ दत्वोर्णजंचतत्रापिफलंदशगुणंभवेत् इति ॥ अद्येत्या० इदंश्वेतवस्त्रंसूक्ष्मंशिवप्रियंदेहालंकरणंबृहस्पतिदैवतंगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ सितंसूक्ष्मंसुखस्पर्शमीशानादेःप्रियंसदा ॥ देहालंकरणंयस्मादतःशांतिंप्रयच्छमे इति ॥ इतिश्वेतवस्त्रदानं ॥ अथपीतस्य ॥ संकल्पादिसमस्तपापक्षयकामः ॥ मंत्रस्तु ॥ पीतवासःसुमंगल्यंदेवानांप्रीतिवर्धनं ॥ दानेनानेनमेपापंहरत्वाशुजनार्दनः ॥ इतिपीतवस्त्रदानं ॥ अथरक्तवस्त्रदानं ॥ भविष्ये ॥ संकल्पादि० आदित्यप्रीतिकामः ॥ मंत्रस्तु ॥ रक्तवस्त्रंसदारम्यमादित्यस्यप्रियंसदा ॥ श्रीकरंरूपदंनित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिरक्तवस्त्रदानं ॥ अथनीलवस्त्रदानं ॥ भविष्ये । संकल्पादि० बलायुःश्रीवृद्धिकामः ॥ मंत्रस्तु ॥ मनोहरंनीलवस्त्रंबलरामप्रियंसदा ॥ आयुर्विवर्धनंश्रीदमतःशांतिंप्रय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

च्छमे ॥ इतिनीलवस्त्रदानं ॥ अथचित्रवस्त्रदानं ॥ भविष्ये ॥ संकल्पादि० षण्मुखप्रीतिकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ षण्मुखस्यप्रियंरम्यंचित्रवस्त्रंमनोरमं ॥ तस्मादस्यप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ इतिचित्रवस्त्रदानं ॥ अथकृष्णवस्त्रदानं ॥ भविष्ये ॥ संकल्पादि० सर्वारिष्टभयपीडापमृत्युपरिहारायमृत्योःप्रीतिकामश्च इदंकृष्णवस्त्रंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे ॥ मंत्रस्तु ॥ कृष्णंवासःप्रियंमृत्योःसर्वारिष्टविनाशनं ॥ भयपीडामृतिहरमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिकृष्णवस्त्रदानं ॥ अथपट्टकूलदानं ॥ भविष्ये ॥ संकल्पादि० कार्तिकांतिसर्वदेवप्रीतिकामश्च० ॥ मंत्रस्तु ॥ पट्टकूलंसदारम्यंपवित्रंकामदंनृणां ॥ विष्ण्वादीनांप्रीतिकरमतःशांतिंप्रयच्छमे इतिपट्टकूलदानं ॥ अथमृतकर्पटदानं ॥ भविष्ये । संकल्पादि०पितृतृप्तिकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ कीटजंटसरंपुण्यंमृतकर्पटसंज्ञकम् ॥ पितॄणांप्रीतिदंयस्मादतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इति ॥ मृतकर्पटदानं ॥ अथऊर्णावस्त्रदानं ॥ भविष्ये । संकल्पादि० सर्वदेवप्रीतिकामः० मंत्रस्तु ॥ ऊर्णावस्त्रंचारुचित्रंदेवानांप्रीतिवर्धनं ॥ सुखस्पर्शकरंयस्मादतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इत्यूर्णावस्त्रदानं ॥ अथकंबलदानं ॥ स्कांदे ॥ कंबलःपट्टगर्भश्चेन्महाशीतविनाशकः ॥ सएवविपरीतश्चेन्महावृष्टिविनाशकः ॥ संक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ल्पादि० श्रीविष्णुप्रीतिकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ शीतवर्षाहरःपुण्योदृष्टीबलविवर्धनः ॥ कंबलस्यप्रदानेनशां
तिरस्तुसदाममेति ॥ इतिकंबलदानं ॥ अथचित्रकंबलदानं ॥ भविष्ये ॥ संकल्पादि० श्रीलक्ष्मीनाराय
णप्रीतिकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ ऊर्णापट्टश्चाविकादिःसर्वदेवप्रियःशुचिः ॥ चित्रकंबलदानेनममसंतुमनोरथाः॥
इतिचित्रकंबलदानं ॥ अथताम्रपात्रदानं ॥ वराहपुराणे ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिपात्रदानमनुत्तमं ॥ कृ
त्वाताम्रमयंपात्रंयथाविभवविस्तरं ॥ तत्पात्रेहैमींलक्ष्मीनारायणप्रतिमांउमामहेश्वरप्रतिमांचसंपूज्यद्विजम
पिपूजयित्वा परापवादपैशून्यमभक्ष्यभक्षणादिशरीरोत्थसकलपापनाशकामइदंताम्रपात्रं उमामहेश्वरल
क्ष्मीनारायणप्रतिमासहितंचगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ परापवादपैशू
न्यादभक्ष्यस्यचभक्षणात् ॥ पापंगात्रोत्थितंताम्रपात्रदानात्प्रणश्यतु इति ॥ एवंसंकल्पवाक्यंप्रतिमादिसर्व
पात्रदानेषुबोध्यं ॥ इतिताम्रपात्रदानं ॥ अथप्रसंगात्ताम्रदानमपिभविष्ये । संकल्पादि० आरोग्यबलवृद्धि
सूर्यप्रीतिकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ सूर्यप्रीतिकरंताम्रमारोग्यबलवर्धनं ॥ तस्मादस्यप्रदानेनशांतिरस्तुसदाम
म इति ॥ इतिताम्रदानं ॥ अथकांस्यपात्रदानं ॥ वाराहे । संकल्पादि० कामकृतपापनाशकामः० ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मंत्रस्तु ॥ यानिपापान्यनेकानिकामाकामकृतानिच ॥ कांस्यपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा इति ॥ इति कांस्यपात्रदानं ॥ अथप्रसंगात्कांस्यदानमपिभविष्ये । संकल्पादि० ब्रह्मविष्णुशिवप्रीतिकामः० मंत्रस्तु ॥ कांस्येब्रह्मशिवौसाक्षात्कांस्यमेतद्दिभावसुः ॥ कांस्यंविष्णुमयंयस्मादतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिकांस्यपात्र दानं ॥ अथलोहपात्रदानं ॥ भविष्ये । संकल्पादि० लोभाज्ज्ञानाज्ञानकृतपापक्षयकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ ज्ञानाज्ञानकृतंपापंमयालोभात्कृतंचिरात् ॥ लोहपात्रप्रदानेनममशीघ्रंव्यपोहतु ॥ इतिलोहपात्रदानं ॥ अथरौप्यपात्रदानं ॥ विष्णुधर्मे । संकल्पादि० कन्यादूषणपरदाराभिमर्शनादिपापक्षयकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ कन्यादूषणतःपापंपरदाराभिमर्शनात् ॥ रौप्यपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदा इति ॥ इतिरौप्यपात्रदानं ॥ अथसुवर्णपात्रदानं ॥ वाराहे । संकल्पादि० जन्मांतरसहस्रोत्थदुष्कृतनाशकामः० ॥ मंत्रस्तु ॥ जन्मांतरसहस्रेषुयत्कृतंदुष्कृतंमया ॥ तत्सर्वंनाशमायातुस्वर्णपात्रप्रदानतः ॥ इति ॥ इतिसुवर्णपात्रदानं ॥ अथस्थालीदानं ॥ भविष्ये । कृत्वाताम्रमयींस्थालींपलान्हांपंचभिःशतैः ॥ अशक्तस्तुतदर्धेनतदर्धार्धेनवा पुन० ॥ अथशक्तौमृन्मयींपायसेनपूर्णांघृतशर्कराशाकजलपात्रयुतांचसवस्त्रांमंडलेसंस्थाप्यगंधमाल्यादिना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लंकृत्य ॥ आदित्येऽहनिसंक्रांतौचतुर्दश्यष्टमीषुच ॥ एकादश्यांतृतीयायांविप्रायप्रतिपादयेत् ॥ अद्येत्या
दि० यावज्जीवंसकुटुंबस्ययथेष्टमन्नमक्षय्यभोज्यादिलाभकामःइमांस्थालीं पायसपूर्णां घृतशर्कराशाकज
लपात्रवस्त्रावृतांमंडलस्थांसालंकृतांगोत्रायशर्मणेतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रस्तु ॥ इमांपायसपूर्णांयः
स्थालींघृतजलादिभिः ॥ दद्यात्संपत्तिपात्रंस्यादतःपाहिमहेश्वर इति ॥ सकलतिथीनाममादीनामप्ययमे
वमंत्रः ॥ सुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिस्थालीदानं ॥ अथवेदपुस्तकादिदानानि ॥ वायवीये ॥ अष्टादशपु
राणानिसहिरण्यानिपर्वणि ॥ लिखित्वायःप्रयच्छेत्तुसविद्यापारगोभवेत् ॥ रामायणंभारतंचदत्वास्वर्गेमही
यते ॥ धर्मशास्त्रंनरोदत्वास्वर्गलोकेमहीयते इति भविष्ये ॥ धेनुदानसहस्रेणसम्यग्दत्तेनयत्फलं ॥ तत्फ
लंसमवाप्नोतिपुस्तकैकप्रदानतइति ॥ अथप्रसंगाच्चतुर्दशविद्याउक्तामदनरत्नेनंदिपुराणे ॥ विद्याश्चतुर्दशप्रो
क्ताःक्रमेणचयथास्थिताः ॥ षडंगाश्चतुरोवेदाधर्मशास्त्रंपुरातनं ॥ मीमांसातर्कशास्त्रंचएताविद्याश्चतुर्दश ॥
आसामवांतरोत्पन्नाः पराविद्याःसहस्रशःइति ॥ पुरातनंपुराणं ॥ तत्रैवकालमाह ॥ चंद्रसूर्योपरागेवासं
क्रांत्ययनवासरे ॥ शुभेह्निशुभनक्षत्रेकृत्वामंडलमुत्तमं ॥ चतुरस्रंवितानंचबद्ध्वापुष्पोपशोभितं ॥ तत्रन्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

स्यासनंदिव्यंदिव्यगंधाधिवासितं ॥ तत्रसंस्थापयेद्यंत्रंनागदंतमयंशुभं ॥ संस्थाप्यपुस्तकंतत्रनैगमंभारता
दिकं ॥ नैगमंवेदपुस्तकं ॥ पुण्यंपवित्रंसंपूज्यवस्त्रालंकारभूषणैः ॥ पूजयेच्चदिशापालांल्लोकपालान्यथाक्र
मं ॥ कन्याःस्त्रियश्चसंपूज्यामातरःकल्पयेच्चताः ॥ शास्त्रतद्भावविदुषिदद्यात्पुस्तकमुत्तमम् इति ॥ अथास्य
दानप्रयोगः ॥ यजमानःकृतनित्यक्रियःशुचिः पुण्यकालेदेशकालौसंकीर्त्यगोसहस्रदानसमफलावाप्तिस्वर्ग
लोकमहिमत्वचतुर्दशविद्यावेदांगपारगत्वसिद्धिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थंअमुकपुस्तकदानमहंकरिष्येइतिसंक
ल्प्य पूर्वोक्तमंडपादियथाशक्त्याकल्पयित्वानागमययंत्रेवस्त्रद्वयबद्धऊर्णापट्टसूत्रवेष्टितंपुस्तकंसंस्थाप्यहैमीं
सरस्वतीप्रतिमारौप्यमयसिंहं विष्णुंचतत्रावाह्यपरितोलोकपालांश्चावाह्यतत्रसुवासिनीःकुमारीश्चावाह्य या
गुंगूर्यासिनीवालीयाराकायासरस्वती ॥ इंद्राणीमह्वऊतयेवरुणानींस्वस्तये इतिमंत्रेण । यद्वा । देवींवाचम
जनयंतदेवास्तांविश्वरूपाःपशवोवदंति ॥ सानोमंद्रेषमूर्जंदुहानाधेनुर्वागस्मानुपसुष्टुतैतु इतिमंत्रेणाऽऽवाहि
तदेवताः षोडशोपचारैरभ्यर्च्यद्विजंवृत्वायथाविभवंवस्त्रालंकारादिभिःपूजयेत् ॥ अद्येत्यादि० संकल्पोक्तफ ॥६४॥
लंसंकीर्त्यइदंपुस्तकंप्रतिमायुतंससिंहंऊर्णापट्टबद्धंदृढसूत्रवेष्टितंनागमययंत्रेस्थितंयथाशक्तिसोपस्करंसरस्वती

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

दैवतं गोत्रायशर्मणेसुपूजिताय तुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रौतु ॥ सर्वविद्याश्रयायज्ञाःकरणंलिखिता
क्षरं ॥ पुस्तकस्यप्रदानेनप्रीणातुममभारती ॥ सरस्वतिजगन्मातःशब्दब्रह्माधिदैवते ॥ अस्याःप्रदानाद्वागी
शाप्रसन्नाजन्मजन्मनि ॥ ततःसुवर्णदक्षिणांदद्यात् ॥ इतिपुस्तकदानं ॥ अथरत्नदानं ॥ भविष्ये । माणि
क्यंपद्मरागंचवैदूर्यंपद्ममेवच ॥ मारकतंचगोमेदंपुष्परागंचमौक्तिकं ॥ हरितंचनवैतानिरत्नान्युक्तानिसूरि
भिः इति ॥ रत्नदानाद्धरिर्लक्ष्मीःस्वपदंचप्रयच्छति इति ॥ अद्येत्यादि०लक्ष्मीनारायणपदावाप्तिकामः० ॥
मंत्रस्तु ॥ यस्माद्रत्नेषुसर्वेषुसर्वेदेवाव्यवस्थिताः ॥ तस्माद्रत्नप्रदानेनवांछितंफलमश्नुते॥ इतिनवरत्नदाना
नि ॥ मौक्तिकमंत्रस्तु । मौक्तिकंभूषणंविष्णोःश्रियोगौर्याःशिवस्यच ॥ दानेनास्यसुखंचास्तुऐहिकामुष्मिकंम
मेति ॥ अथप्रवालदानमंत्रस्तु ॥ प्रवालंपुष्टिदंश्रीदंकांतिदंशुभदंतथा ॥ दानेनास्यमहत्सौख्यंशांतिरस्तुस
दामम इति ॥ अथकर्णभूषणदानमंत्रस्तु । भूषणंकर्णयोः स्त्रीणांस्वर्णरत्नादिसंयुतं ॥ ताटंकस्य प्रदानेन
सौभाग्यंवर्धतांमम इति ॥ अथमांगल्यमणिदानमंत्रस्तु ॥ मांगल्यमणयोलक्ष्म्यागौर्याःप्रीतिकराःसदा ॥
तस्माद्देषांप्रदानेनशांतिरस्तुसदाममेति ॥ हरिद्रादानमंत्रस्तु ॥ गौर्याःप्रीतिकरानित्यंहरिद्रासर्वकामदा ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तस्मादस्याःप्रदानेनसौभाग्यंजन्मजन्मनि इति ॥ कुंकुमदानमंत्रस्तु ॥ कुंकुमंशोभनंरम्यंसर्वदामंगलप्रदं ॥
दानेनास्यमहत्सौख्यंसौभाग्यंस्यात्सदामम इति ॥ सिंदूरदानमंत्रस्तु ॥ सिंदूरंशोभनंरम्यंगणेशस्यप्रियं
परं ॥ दानेनास्यपरालक्ष्मीः स्थिरामेचास्तुसंततिः इति ॥ कस्तूरीदानमंत्रस्तु ॥ कस्तूरीभोगदाभव्यादे
वमर्त्यजनप्रिया ॥ दानेनास्याःसुखंभोगःशांतिरस्तुसदामम इति ॥ कर्पूरदानमंत्रस्तु ॥ कर्पूरंशीतलंचारु
देवर्षिगुरुसेवितं ॥ तस्मादस्यप्रदानेनलक्ष्मीस्तिष्ठतुमद्गृहे ॥ तथा ॥ कर्पूरंरुचिरंविप्रगृहाणेमंसुपूजितं ॥
पुण्यगंधस्थितासामेकमलाप्रीयतामिति ॥ नानासुगंधद्रव्यदानमंत्रस्तु ॥ गंधोमनोहरोदिव्यः शांतिदःसु
खदस्तथा ॥ तस्मादस्यप्रदानेनसुगंधःस्यात्सदाममइति ॥ इतिभविष्यपुराणोक्तनानाद्रव्यदानमंत्राः ॥
अथदेवगलंतिकादानं ॥ भविष्यपुराणे ॥ वसंतसमयंज्ञात्वागत्वादेवालयंशुभं ॥ शिवस्यविष्णोरर्कस्यइष्ट
देवस्यवापुनः ॥ स्रवंतंकारयेत्कुंभंसच्छिद्रंदेवमस्तके ॥ दिवारात्रौस्रवेदेवंजलंमासचतुष्टयं ॥ स्रवत्तद्बिंदुसं
ख्याकान्स्वर्गलोकेमहीयते ॥ अत्रप्रयोगस्तु ॥ वसंतेशुभदिनेस्थिरलग्नादौकृतनित्यक्रियः आचम्यप्राणा
नायम्य अद्येत्यादि० देवशिरसिस्रवज्जलबिंदुसमसंख्याकाब्दशिवपुरादिनिवासकामोमासचतुष्टयंदिवारा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्रौचदेवेगलंतिकादानंकरिष्ये इतिसंकल्प्य ॥ प्रसादंसम्यक्प्रक्षाल्यदेवंपंचामृताद्युपचारैरभ्यर्च्यदेवेगलंति
कांबध्नीयात् ॥ मंत्रस्तु । स्कांदे ॥ ॐ नमःशंकरःशंभुर्भवोधाताशिवोहरः ॥ प्रीयतांमेमहारुद्रोजलसे
कप्रदानतः इति ॥ एवंमासचतुष्टयंदेवेगलंतिकादानंकृत्वा अंतेप्येवंपंचामृतादिपूजांकृत्वायथाशक्तिब्राह्मणा
न्भोजयित्वातेभ्योदक्षिणांदद्यादिति ॥ त्रयाणामपिजीवानामुदकंजीवनंस्मृतं ॥ पवित्रममृतंयस्मात्तद्देयंपु
ण्यमिच्छता इति ॥ इतिस्कांदोक्तंदेवेगलंतिकादानं ॥ अथप्रपादानम् ॥ भविष्ये ॥ अतीतेफाल्गुनेमासि
प्राप्तेचैत्रमहोत्सवे ॥ पुण्येह्निविप्रकथितेमंडपंकारयेत्ततः इति ॥ पुरमध्येचतुष्पथेजलरहितमार्गेवृक्षमूलेप्र
पामंडपंकारयित्वातन्मध्येसुगंधकान्जलकुंभान्संस्थाप्यप्रपापालकंबटुपुत्रंसंस्थाप्यप्रार्थयेत् ॥ प्रपेयंसर्वसा
मान्याभूतेभ्यःप्रतिपादिता ॥ अस्याःप्रदानात्सकलाममसंतुमनोरथाःइति ॥ ततोऽनिवारितंदेयंतोयंमास
चतुष्टयं ॥ त्रिपक्षंवामहाराजजीवानांजीवनंपरं ॥ प्रत्यहंकारयेत्तस्यांभोजयेच्छक्तितोद्विजान् ॥ अनेनवि
धिनायस्तुग्रीष्मेतापप्रणाशनं ॥ पानीयमुत्तमंदद्यात्तस्यपुण्यफलंशृणु ॥ कपिलाशतदानस्यसम्यग्दत्तस्य
यत्फलं ॥ तत्फलंसमवाप्नोतिसर्वदेवैःसुपूजितःइति ॥ इतिप्रपादानं ॥ अथहेमंतिकेऽग्निदानं ॥ भविष्ये ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

अग्निंहेमंतशिशिरऋतौतीर्थेसुरालये ॥ मठेदेवालयेचैवअग्निप्रज्वालयेत्तुयः ॥ षष्टिवर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेम
हीयतेइति । तथाप्रज्वालयेद्वह्निंसेवनार्थेद्विजन्मनां ॥ दातव्योदीपकोऽखंडोदेवमुद्दिश्यमाधवम् इतिमाध
वोक्तेश्च ॥ इतिहेमंतशिशिरऋतावग्निदानं ॥ अथदीपदानं ॥ संवर्तः । देवागारेद्विजागारेदीपंदत्वाचतुष्पथे ॥
मेधावीज्ञानसंपन्नश्चक्षुष्मांश्चसदाभवेत् इति ॥ तथोत्तरायणेदीपदानमतिप्रशस्तं ॥ मंत्रस्तु ॥ दीपदानप्र
दोनित्यंदेवतानांप्रियःसदा ॥ दानेनास्यभवेत्सौख्यंशांतिर्मेवांछितंफलं ॥ सज्योतिस्तैलपात्रंचदीपंबाहुसमु
न्नतं ॥ सुखंस्यादस्यदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ इतिदीपदानं ॥ अथपांथपरिचर्या ॥ भविष्ये । पां
थंपरिचरेद्यस्तुशयनासनभोजनैः ॥ सस्वल्पेनप्रयासेनजयतिक्रतुयाजिनम् इति ॥ तथा । अप्रणोद्योऽति
थिःसायमपिवाभूतृणोदकैः । इतियाज्ञवल्क्यः । प्रचेताअपि । यःप्रातर्वैश्वदेवांतेसायंवागृहमागतः ॥ दे
ववत्पूजनीयोऽसौसूर्योढःसोतिथिःस्मृतः ॥ इति । तथा । दिवातिथौतुविमुखेगतेयत्पातकंनृणां ॥ तदेवा
ष्टगुणंपुंसांसूर्योढेविमुखेगते ॥ तस्मात्स्वशक्त्याराजेंद्रसूर्योढमतिथिंनरः ॥ पूजयेत्पूजितेतस्मिन्पूजिताःसर्व
देवताः ॥ इति ॥ इतिपांथपरिचर्या ॥ अथगोपरिचर्या ॥ विष्णुः । गवांकंडूयनंचैवसर्वकल्मषनाशनं ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गवांग्रासप्रदानेनस्वर्गेल्लोकेमहीयते इति ॥ ग्रासप्रदानमंत्रस्त्वपरार्के ॥ सुरभित्वंजगन्मातर्नित्यंविष्णुपदे स्थिता ॥ सर्वदेवमयेग्रासंमयादत्तमिमंग्रस ॥ प्रार्थनामंत्रस्तु । ततः सर्वदेवमयेदेविसर्वदेवैरलंकृते ॥ मातर्ममाभिलषितंसफलंकुरुनंदिनी ॥ इतिप्रार्थयेत् ॥ इतिगोपरिचर्या ॥ अथधर्मघटदानं ॥ विष्णुः ॥ शीतलेनसुगंधेनवारिणापूरितंघटं ॥ शुक्लचंदनलिप्तांगंपुष्पदामोपशोभितं ॥ दध्योदनभृतंकुर्याच्छरावंतस्य चोपरि ॥ उपानच्छत्रसंयुक्तंधर्माख्यंकल्पयेद्घटम् ॥ पुष्पाक्षतान्गृहीत्वातुइमंमंत्रमुदीरयेत् ॥ नमोस्तुविष्णुरूपायनमःसागरसंभव ॥ अपांपूर्णोद्धरास्मांस्त्वंदुःखसंसारसागरात् इति ॥ प्रार्थनामंत्रस्तु । उदकुंभोमयादत्तोग्रीष्मकालेदिनेदिने ॥ शीतोदकप्रदानेनप्रीयतांमधुसूदनः इति ॥ भविष्ये । प्रत्यहंधर्मघटकोवस्त्रसंवेष्टितोनवः ॥ ब्राह्मणस्यगृहेदेयःशीतामलजलःशुचिः ॥ वसंतग्रीष्मयोर्मध्येपानीयंयःप्रयच्छति ॥ पलेपलेसुवर्णस्यफलमाप्नोतिमानवः ॥ मार्गशीर्षात्समारभ्यउदकुंभंतुयःक्षिपेत् ॥ दिनेदिनेसहस्रस्यगवांदानफलंलभेत् इति ॥ उद्यापनंतुमासिमासिकार्यं ॥ भविष्ये । मंडकावेष्टिकाभिश्चपक्वान्नैःसर्वकामिकैः ॥ उद्दिश्यशंकरंविष्णुंब्रह्माणमथवापितॄन् ॥ ततःसतिलंप्रोक्ष्यानेनमंत्रेणदद्यात् ॥ एषधर्मघटोदत्तोब्रह्मविष्णु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

शिवात्मकः ॥ अस्यप्रदानात्सकलाममसंतुमनोरथाः इति । अनेनविधिनायस्तुधर्मकुंभंप्रयच्छति ॥ वसं
तग्रीष्मसमयेगोप्रदानफलंलभेत् इति ॥ इतिधर्मघटदानं ॥ कलशदानमंत्रस्तु ॥ कलशःशुभदोभव्योज
लेनपरिपूरितः ॥ दानेनास्यमहत्सौख्यंशांतिरस्तुसदामम इति ॥ जलपात्रदानमंत्रोऽपि ॥ वारिणापूरितं
पात्रंतापत्रयहरंशुभं । देवर्षिपितृतृप्त्यर्थंगृहाणसुरसत्तम ॥ इति ॥ अथयज्ञोपवीतदानं ॥ बौधायनः ।
यज्ञोपवीतदानेनजायतेब्रह्मवर्चसी ॥ तस्मात्तानिप्रदेयानिब्राह्मणेभ्योविपश्चिता इति ॥ इत्युपवीतदानं ॥
हेमाद्रौ । माघेतिलदानात्पापनाशः ॥ याम्यलोकजयकामश्चफाल्गुनेप्रियंगुदानाल्लक्ष्मीवान्भवति ॥ चैत्रे
चित्रवस्त्रदानात्सौभाग्यवान् ॥ वैशाखेअपूपदानात्स्वर्गलोकावाप्तिः । ज्येष्ठेछत्रदानात्सर्वान्कामानवाप्नोति ।
आषाढेचंदनकर्पूरदानात्फलातिशयः । श्रावणेवस्त्रदानान्महाफलं । भाद्रेफाणितदानात्फलातिशयः । फा
णितंलोके'काकवी'तिप्रसिद्धा । आश्विनेघृतदानेनरूपवान् । कार्तिकेदीपान्नदानाज्ज्ञानर्घफलम् । मार्गशी
र्षेलवणदानाद्रूपवान् । पौषेस्वर्णदानात्तुष्टिमान् । सर्वमासशुक्लपक्षेषुपुष्पदानान्महालक्ष्मीमवाप्नुयात् । कृ
ष्णपक्षेषुफलदानात्फलातिशयः ॥ इतिमासपक्षदानानि ॥ अथाधिमासेदानम् ॥ हेमाद्रौपाद्मे । अधिमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सेतुसंप्राप्तेगुडसर्पिर्युतानिच ॥ चंद्रवद्वर्तुलान्यंगव्रीहिपिष्टकृतानिच ॥ साज्यानिदधिमिश्राणि अधिमासेनृ
पोत्तम ॥ त्रयस्त्रिंशदपूपानिदातव्यानिदिनेदिने ॥ व्यतीपातदिनेयद्वाद्वादश्यामथवानृप ॥ पौर्णमास्याम
मायांवानवम्यांवानृपोत्तम ॥ अष्टम्यामथपंचम्यांकुर्याद्व्रतमनुत्तमम् ॥ अधिमासेतुसंप्राप्तेत्रयस्त्रिंशत्तुदेव
ताः ॥ उद्दिश्यापूपदानेनपृथ्वीदानफलंलभेत् ॥ देवतानामानितुभविष्ये ॥ विष्णुं १ जिष्णुं २ महावि
ष्णुं ३ हरिं ४ कृष्ण ५ मधोक्षजं ६ ॥ केशवं ७ माधवं ८ राम ९ मच्युतं १० पुरुषोत्तमं ११ ॥ गो
विंदं १२ वामनं १३ श्रीशं १४ श्रीकंठं १५ विश्वसाक्षिणं १६ ॥ नारायणं १७ मधुरिपु १८ मनिरुद्धं
१९ त्रिविक्रमं २० वासुदेवं २१ जगद्योनि २२ मनंतं २३ शेषशायिनं २४॥ संकर्षणं २५ च प्रद्युम्नं २६
दैत्यारिं २७ विश्वतोमुखं २८॥ जनार्दनं २९ धरावासं ३० दामोदर ३१ मघार्दनं ३२॥ श्रीपतिं ३३ च
त्रयस्त्रिंशदुद्दिश्यप्रतिनामभिः ॥ त्रयस्त्रिंशदपूपानिकांस्यपात्रेनिधायच ॥ सघृतंसहिरण्यंचब्राह्मणायनिवेद
येत् ॥ अद्येत्यादि० ममेफलाहवाप्तिविष्ण्वादिश्रीपत्यंताः त्रयस्त्रिंशद्देवताउद्दिश्यश्रीपुरुषोत्तमभास्करप्रीतये
इदंवायनकंत्रयस्त्रिंशदपूपोपेतकांस्यपात्रंससुवर्णघृततांबूलदक्षिणादिसोपस्करं श्रीविष्णुरूपायब्राह्मणायगो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदद्यात् ॥ दानमंत्रस्तु ॥ विष्णुरूपीसहस्रांशुःसर्वपापप्रणाश
नः ॥ अपूपान्नप्रदानेनममपापंव्यपोहतु ॥ नारायणजगद्बीजभास्करप्रतिरूपक ॥ दानेनानेनपुत्रांश्चसंपदं
चाभिवर्धय ॥ यस्यहस्तेगदाचक्रेगरुडोयस्यवाहनं ॥ शंखःकरतलेयस्यसमेविष्णुःप्रसीदतु ॥ कलाका
ष्ठादिरूपेणनिमेषघटिकादिना ॥ योवंचयतिभूतानितस्मैकालात्मनेनमः ॥ कुरुक्षेत्रमयंदेशःसूर्यपर्वद्विजो
हरिः ॥ पृथ्वीसममिदंदानंगृहाणपुरुषोत्तमं ॥ मलानांचविशुद्ध्यर्थंपापप्रशमनायच ॥ पुत्रपौत्राभिवृद्ध्य
र्थंप्रदत्तंतवभास्कर ॥ मंत्रैरेतैश्चयोदद्यात्त्रयस्त्रिंशदपूपकान् ॥ प्राप्नोतिविपुलांलक्ष्मींपुत्रपौत्रादिसंततिम् ॥
इत्युक्तंमहाभारते ॥ एतन्मलमासव्रतंतुदानरूपंसर्वेषांनित्यं । मलमासंयदाप्राप्यसंध्योपासनतर्पणं ॥ श्रा
द्धादिनियमंजाप्यंनिष्फलंतद्व्रतंविना ॥ इति भविष्येअकरणेप्रत्यवायोक्तेश्च ॥ इत्यधिमासेदानरूपव्रतं ॥
अथप्रातर्नित्यंघृतपात्रछायादानं ॥ भविष्ये । कांस्यपात्रेस्थिताज्यंचआत्मरूपंनिरीक्ष्यतु ॥ ससुवर्णंतुयो
दद्यात्सर्वविघ्नोपशांतये ॥ अद्येत्यादि० ममैतच्छरीरावच्छिन्नसमस्तपापक्षयसर्वग्रहपीडाशांतिशरीरोत्था ॥६८॥
र्तिनाशाय प्रसादवांछायुरारोग्यादिसर्वसौभाग्यप्राप्तयेसौख्यप्राप्तयेवाइदंस्वदेहछायावीक्षिताज्यपूरितकांस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पात्रंससुवर्णंविष्णुदैवतं गोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ मंत्रौतु ॥ याऽलक्ष्मीर्यच्चमेदौ स्थ्यंसर्वांगसमुपस्थितं ॥ तत्सर्वंनाशयाज्यत्वंश्रियमायुश्चवर्धय ॥ आज्यंतेजःसमुद्दिष्टमाज्यंपापहरंपरं ॥ आज्यंसुराणामाहारःसर्वमाज्येप्रतिष्ठितं ॥ आज्यपात्रप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम इति॥इतिनित्यछायादानं॥ अथसंक्रांतिदानं ॥ विश्वामित्रः ॥ मेषसंक्रमणेआनोर्मेषदानंमहाफलं ॥ वृषसंक्रमणेदानंगवांप्रोक्तंतथैवच ॥ वस्त्रान्नदानपानानिमिथुनेविहितानितु ॥ घृतधेनुप्रदानंतुकर्कटेचविशिष्यते ॥ सिंहेचविहितंपात्रंदद्याद्वैससुवर्णकं ॥ कन्याप्रवेशेवस्त्राणांसुरभीणांतथैवच ॥ तुलाप्रवेशेधान्यानांबहुबीजफलान्यपि ॥ कीटप्रवेशेवस्त्राणांवेश्मनांदानमेवच ॥ कीटोवृश्चिकः ॥ धनुःप्रवेशेवस्त्राणांयानानांदानमुच्यते ॥ झषप्रवेशेदारूणांदानमग्नेस्तथैवच ॥ झषोमकरः ॥ कुंभप्रवेशेदानंतुगवांमंबुतृणस्यच ॥ मीनप्रवेशेह्यम्लानमालानामपिचोत्तमम् ॥ दानान्यथैतानिमयाद्विजेंद्रप्रोक्तानिकालेतुनरश्चदत्वा ॥ प्राप्नोतिकामंमनसिस्वभीष्टंतस्मात्प्रशंसंतिहिकालदानम् इति ॥ अत्रकालः समयः ॥ इतिसंक्रांतिदानानि ॥ अथनानाधान्यदानमंत्राः ॥ हेमाद्रौदानकांडे । देयंतद्योजयेत्पूर्वंततोविप्रंप्रपूजयेत् ॥ तत्तन्मंत्रैःप्रदद्याद्वैसर्वदानेष्वयंविधिः इति ॥ तत्रादौतंडुलदानमंत्रः ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पावनाःसर्वयज्ञेषुप्रशस्ताहोमकर्मणि ॥ तंडुलानांप्रदानेनप्रीयतामग्निदेवता ॥ तथा । व्रीहिजास्तंडुलाः
शुद्धाःपितृदेवद्विजप्रियाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनसर्वकामाश्वमेसदा ॥ व्रीहिदानमंत्रस्तु ॥ ब्रह्मणानिर्मि
ताःपूर्वंव्रीहयोयज्ञसाधनाः ॥ अनेनव्रीहिदानेनममसंतुमनोरथाः इति ॥ यवदानमंत्रस्तु । धान्यराजाश्च
मांगल्येद्विजप्रीतिकरायवाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनममास्त्वभिमतंफलं ॥ तथा । पूर्वमेवहियज्ञार्थंनिर्मिता
ब्रह्मणायवाः ॥ अनेनयवदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ गोधूमदानमंत्रस्तु ॥ धान्यचूडामणेर्जंबूद्वीपे
गोधूमसंभवः ॥ गंधर्वसौख्यतृप्तिःस्यादतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ मुद्गदानमंत्रस्तु । मुद्गधान्यंप्रियंचैवमनुष्या
णांचनित्यशः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनशांतिःस्वस्त्ययनंमम इति ॥ माषदानमंत्रस्तु ॥ यस्मान्मधुवधेकाले
विष्णुदेहसमुद्भवाः ॥ पितृणांतृप्तिदामाषाअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ चणकदानमंत्रस्तु । पुरागोवर्धनोद्धारस
मयेकृष्णभक्षिताः ॥ चणकाःसर्वपापघ्नाअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ कुलित्थदानमंत्रस्तु । अग्निगर्भोद्भवाःसौ
म्याबलारोग्ययशःप्रदाः ॥ कुलित्थानांप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ तिलदानमंत्रस्तु । तिलाःपाप
हरानित्यंविष्णुदेहसमुद्भवाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनपापनाशनमुच्यते इति ॥ स्वर्णतिलदानमंत्रस्तु । ति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

लाःस्वर्णमयादेवदुरितक्षयकारकाः ॥ विष्णुप्रीतिकरानित्यमतःशांतिप्रयच्छमे ॥ अथसामान्यतःसर्वधान्य
मंत्रस्तु । धान्यंकरोतिदातारमिहलोकेपरत्रच ॥ तस्मादस्यप्रदानेनममसंतुमनोरथाः इति ॥ ससुवर्णतिल
पात्रदानमंत्रस्तु । तिलाःपुण्याःपवित्राश्चसर्वपापहराःशुभाः ॥ शुक्लाश्चैवतथाकृष्णाविष्णुगात्रसमुद्भवाः ॥
यानिकानिचपापानिब्रह्महत्यासमानिच ॥ तिलपात्रप्रदानेनतानिनश्यंतुमेसदेति ॥ निष्पावदानमंत्रस्तु ॥
निष्पावानिर्मिताःपूर्वंलोकानांहितकाम्यया ॥ तस्मादेषांप्रदानेनममपापंव्यपोहतु इति ॥ प्रियंगुदानमंत्र
स्तु । प्रियंगवःप्रियायस्मादग्नेश्चहव्यसाधनाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनप्रीणातुपुरुषोत्तमः इति ॥ श्यामाकदा
नमंत्रस्तु । श्यामाकास्तुसदापुण्याःपवित्रायज्ञसाधनाः ॥ अतस्तेषांप्रदानेनपावकोवरदःसदा इति ॥ को
द्रवदानमंत्रस्तु । कोद्रवानिर्मितादेवैःप्राणिनांजीवनायवै ॥ तस्मादेषांप्रदानेनप्रीणातुपुरुषोत्तमः इति ॥ लं
कदानमंत्रस्तु । वातप्रवर्धकालंकाबलदाःपुष्टिकारकाः ॥ प्राणिप्रीतिकरानित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ या
वनालदानमंत्रस्तु । यावनालाःप्रीतिकराःकांतिपुष्टिबलप्रदाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनसस्यपूर्णगृहंमम इति ॥
अथमसूरिकादानमंत्रस्तु ॥ सवल्कलामसूरास्तुदुरितक्षयकारकाः ॥ तस्मादेषांप्रदानेनविष्णुःप्रीतिकरोम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

म इति ॥ सामान्यधान्यमंत्रस्त्वत्रबोध्यः ॥ इतिहेमाद्रौनानाधान्यमंत्राः ॥ अथान्नदानमंत्राअपितत्रैव ॥
आदौपायसदानमंत्रस्तु ॥ पायसंशर्करायुक्तंसघृतंकांस्यभाजने ॥ प्रदानान्मेफलंचास्तुऐहिकामुष्मिकंचय
त् इति ॥ क्षीरकमंडलुदानमंत्रस्तु । सूर्यमंडलसंभूतागव्यदुग्धयुताःप्रियाः ॥ जनार्दनादिदेवानामतःपा
हिसनातन इति ॥ ओदनमंत्रस्तु । अन्नंब्रह्ममयंसाक्षान्नराणांजीवरक्षणं ॥ ओदनस्यप्रदानेनममसंतुमनो
रथाः इति ॥ दध्यन्नदानमंत्रस्तु । चंद्रमंडलमध्यस्थंचंद्राबुदसमप्रभं ॥ दध्यन्नंचास्यदानेनप्रीयतांवामनो
मम इति ॥ कृसरान्नदानमंत्रस्तु । कृसरान्नंस्वादुवर्यंदेवानांप्रीतिवर्धनं ॥ घृतव्यंजनसंयुक्तंदत्वारोगैर्विमु
च्यते इति ॥ नानाभक्ष्यदानमंत्रस्तु । केशवस्यप्रियाभक्ष्याःशंभुब्रह्मादितुष्टिदाः ॥ पृथग्विधापूपकाद्याय
च्छंतुबलमौरसम् इति ॥ सर्वान्नदानमंत्रस्तु । अन्नमेवयतोलक्ष्मीरन्नमेवजनार्दनः ॥ अन्नंब्रह्माखिलत्रा
णमस्तुमेसर्वजन्मनि इति ॥ इतिहेमाद्र्युक्तान्नदानमंत्राः ॥ अन्येऽपिकेचनमंत्रास्तत्रत्याएव ॥ सक्तुदानमंत्र
स्तु । प्राजापत्यायतःप्रोक्ताःसक्तवोयज्ञकर्मणि ॥ तस्मादेषांप्रदानेनप्रीयतांमेप्रजापतिः इति ॥ शर्करादा ॥७०॥
नमंत्रस्तु । अमृतस्यकुलोत्पन्नाइक्षवोऽप्यथशर्करा ॥ सूर्यप्रीतिकरानित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ तथा ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

शर्करेक्षुरसोद्भूतासदास्वादुकराप्रिया ॥ दानेनास्यास्तुमेनित्यंतुष्टाःस्युर्द्विजदेवताः इति ॥ गुडदानमंत्रस्तु । प्रणवःसर्वमंत्राणांनारीणांपार्वतीयथा ॥ तथारसानांप्रवरःसदैवेक्षुरसोमतः ॥ ममतस्मात्परांशांतिंददस्वगुड सर्वदा इति ॥ इक्षुदंडदानमंत्रस्तु । इक्षुदंडंगुरुतरंरसालंसर्वकामदं ॥ दानेनानेनतस्याशुप्रीयतांपरमेश्वरः इति ॥ मधुदानमंत्रस्तु । यस्मात्पितॄणांश्राद्धेषुपीतंमध्वमृतोद्भवं ॥ सदातस्यप्रदानेनमोक्षःस्याद्दुःखसा गरात् ॥ घृतदानमंत्रः । कामधेनोःसमुद्भूतंदेवानामुत्तमंहविः ॥ आयुर्विवर्धनंदातुराज्यंपातुसदैवमाम् इ ति ॥ तैलदानमंत्रः । तैलंपुष्टिकरंनित्यमायुर्वृद्धयघनाशनं ॥ अमांगल्यहरंश्रीमदतःशांतिंप्रयच्छमे इति ॥ नवनीतदानमंत्रस्तु । कामधेनोःसमुद्भूतंविष्णोःप्रीतिकरंपरं ॥ नवनीतप्रदानेनबलंपुष्टिंचमेऽच्युतेति ॥ तथा । क्षीरार्णवसमुद्भूतंविष्णोस्तुष्टिकरंसदा । नवनीतप्रदानेनवांछितंचास्तुमेसदा इति ॥ क्षीरदानमं त्रः । अलक्ष्मीहरणंनित्यंसौभाग्यबलवर्धनं ॥ क्षीरंमंगलमायुष्यमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ तथा । शिशूनां जीवनंक्षीरंपितृदेवप्रियंसदा ॥ कांतिदंपुष्टिदंनित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे इति ॥ दधिदानमंत्रः । क्षीरेणा म्लंसमुद्भूतंदेवर्षिपितृतृप्तिदं ॥ दधिस्यान्मेऽमृतंनित्यमतःशांतिंप्रयच्छमे इति ॥ तक्रदानमंत्रः । तक्रंदधि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

समुद्भूतंप्राणिनांतृप्तिदंपरं ॥ अतस्त्वस्यप्रदानेनशांतिरस्तुसदामम इति ॥ पुष्पदानमंत्रः । मनोहराणिपु
ष्पाणिसदादेवप्रियाणिच ॥ अतस्तेषांप्रदानेनममसंतुसुराःप्रियाःइति ॥ फलदानमंत्रः । मनोहराणिरम्या
णिनित्यंस्वादुकराणिच ॥ फलानांसंप्रदानेनसंततिस्त्वमलाममम इति ॥ तथा । फलानिमधुराणीहमुनिदे
वप्रियाणिच ॥ तस्मात्तेषांप्रदानेनसफलामेमनोरथाः इति ॥ तांबूलदानमंत्रः । सोपस्करंचतांबूलंसर्वदा
मंगलंप्रियं ॥ प्रियंचैवतुदेवानांसौगंध्यंवदनेऽस्तुमे इति ॥ पादुकादानमंत्रः । कंटकोच्छिष्टपाषाणवृश्चि
कादिनिवारणे ॥ पादुकेसंप्रदत्तेमेद्विजप्रीत्याप्रगृह्यताम् इति ॥ उपानद्दानमंत्रः । उपानहौप्रदत्तेमेकंटका
दिनिवारणे ॥ सर्वमार्गेषुसुखदेअतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ छत्रदानमंत्रः । इहामुत्रातपत्राणंकुरुमेकेशवप्रभो ॥
छत्रंत्वत्प्रीतयेदत्तंममास्तुचसदाशुभम् इति ॥ चामरदानमंत्रः । शशांककरसंकाशंहिमडिंडीरपांडुरं ॥ प्रो
त्सारयाशुदुरितंचामरामरवल्लभ इति ॥ पत्रिकादानमंत्रः । पत्रिकासर्वजंतूनांशैत्यानंदकरीशुभा ॥ देवेंद्र
प्रीतयेदत्ताअतःशांतिंप्रयच्छमे इति ॥ व्यजनदानमंत्रः । व्यजनंवायुदैवत्यंग्रीष्मकालेसुखप्रदं ॥ अस्यप्र
दानात्सकलाममसंतुमनोरथाः इति ॥ दर्पणदानमंत्रः ॥ दर्शनेनत्वमादर्शनृणांमंगलदायकः ॥ सर्वसौभा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ग्यसत्कीर्तिर्निर्मलंज्ञानमस्तुमे ॥ अथकूष्मांडादिदानं ॥ भविष्ये । ब्रह्महत्यादिपापघ्नंकूष्मांडंसुख
सौख्यदम् ॥ कार्तिकेरथसप्तम्यांदद्यात्पुण्यदिनेष्वपि इति ॥ अद्येत्यादि० ममब्रह्महननादिसमस्तपापक्ष
यपूर्वकबहुपुत्रपौत्रसौभाग्यादिसकलमनोरथावाप्तिकूष्मांडबीजसमसहस्रसंख्याकाब्दब्रह्मलोकनिवाससिद्ध
ये इदंकूष्मांडफलंबहुबीजाढ्यंघृतछुतंतिललिप्तंमुक्ताप्रवालरत्नहेमफलतांबूलवस्त्रादियुतंगोधूमराशिस्थि
तंवनस्पतिदैवतंसुवर्णदक्षिणायुतंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददे नममेतिद्विजहस्तेफलंदद्यात् ॥
दानमंत्रस्तुतत्रैव । ब्रह्महत्यादिपापघ्नंब्रह्मणानिर्मितंपुरा ॥ कूष्मांडंबहुबीजाढ्यंपुत्रपौत्रादिवृद्धिदं ॥
मुक्ताप्रवालहेमादियुक्तंदत्तंतवद्विज ॥ अनंतपुण्यफलदमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ इतिकूष्मांडदानं ॥ अथदेश
विशेषेणमकरसंक्रांतौसौभाग्यवतीनांदानविशेषउक्तोहेमाद्रौव्यासेन ॥ सौभाग्यद्रव्यदानंचस्त्रीभिःकार्यंप्रय
त्नतः ॥ सभर्तृकाभिःसंक्रांतौफलादीनांमृगेरवौ ॥ दानंषोडशसंख्याकमेकैकस्यफलस्यच ॥ हैमराजतकां
स्यानांभाजनानियथाभवेत् ॥ वर्धितफलदानमंत्रः ॥ सतिलंगुडसंयुक्तंरसप्रीतिकरंनृणां ॥ वर्धितंसंगृहाणे
दमतः शांतिंप्रयच्छमे इति ॥ सतिलगुडपिष्टग्रासदानमंत्रः ॥ मकरेर्केतुसंप्राप्तेग्रासस्तिलगुडोद्विजे ॥ दाने

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नपुत्रसौभाग्यंधनधान्यंसदास्तुमे ॥ भांडदानमंत्रः । हिरण्यादीनिभांडानिपात्राणिमृन्मयानिच ॥ गृहाणेमानिवैयस्माद्भास्करःप्रीयतांमम ॥ गोधूमपिष्टदानमंत्रः । गोधूमजनितंपिष्टंशर्कराघृतसंयुतम् ॥ द्विजवर्यगृहाणत्वमतःशांतिंप्रयच्छमे ॥ शूर्पस्थार्द्रतंडुलदानमंत्रः ॥ तंडुलाःशालिजाःशुक्लाःसार्द्राःशूर्पेऽयवस्थिताः ॥ संप्रदानेनवैतेषांशांतिरस्तुसदामम ॥ पायसपूरितकांस्यपात्रदानमंत्रः । सौभाग्यभाजनंकांस्यंपायसान्नेनपूरितम् ॥ दानेनानेनसौभाग्यंशांतिरस्तुसदामम इति ॥ फलपुष्पसहितकदलीस्तंभदानमंत्रः । कदलीसर्वदोषघ्नीहेमवर्णाबराक्ता ॥ दानेनास्याःपुत्रपौत्रसौभाग्यंचास्तुमेसदा इति ॥ सौभाग्यद्रव्ययुतशूर्पदानमंत्रः । सकंचुकंवस्त्रयुग्मैस्तथाकर्णावतंसकैः ॥ कंठसूत्रादिशूर्पस्यदानात्पातुशिवामम ॥ जानकीप्रीतयेशूर्पपंचकदानमंत्रः ॥ रामपत्निमहाभागेसौभाग्यद्रव्यसंस्थिते ॥ गृहाणेमानिशूर्पाणिसोपस्काराणिजानकि ॥ सौभाग्यंभाग्यमारोग्यंसुतसौख्यंसदास्तुमे इति ॥ अथषोडशविप्रेभ्यःसांगषोडशषोडशफलदानानि ॥ भविष्यपुराणे । दानंषोडशसंख्याकमेकैकस्यफलस्यच ॥ एवंषोडशविप्रेभ्योदत्वेप्सितमवाप्नुयात इति ॥ अद्येत्यादि० ममसमस्तपापक्षयपूर्वकसकलसौभाग्यस्त्रीपुत्रपौत्रादीप्सिताऽनंतफलावाप्तयेदीय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

मानफलसमसंख्यवर्षसहस्रावच्छिन्नदेवांगनाभोगोत्तरानेकसुखावाप्तिकामश्व नानानामगोत्रेभ्यःषोडशसं
ख्याकेभ्यःसुपूजितेभ्यःब्राह्मणेभ्यइमानिषोडशसंख्याकान्यमुकफला न्येकैकस्मैसगोधूमतांबूलदक्षिणायुता
निवनस्पतिदैवतानिदातुमहमुत्सृजेनममेति दत्वाप्रणमेदिति ॥ दानमंत्रः । फलैःषोडशसंयुक्तंस्वर्णधा
न्यादिसंयुतं ॥ द्विजवर्यगृहाणत्वंममसंतुमनोरथाःइति ॥ इतिषोडशिकाफलदानं ॥ अथव्यतीपातेसुवर्ण
दानमाह ॥ हेमाद्रौ । शंकुकर्णप्रलंबोष्ठलंबभ्रूर्दीर्घनासिक ॥ अष्टनेत्रचतुर्वक्त्रविस्तीर्णशतयोजन ॥ व्यती
पातनमस्तेऽस्तुसोमसूर्यसुतप्रभो ॥ यत्किंचिद्दीयतेस्वर्णंमेरुतुल्यंतुतद्भवेत् इति ॥ अद्येत्यादि० ममसम
स्तपापक्षयपूर्वकहेममयहिमाचलदानसमफलावाप्त्यक्षय्यसुखश्रीसूर्यजनार्दनप्रीतयेइदंसुवर्णमग्निदैवतंसद
क्षिणंगोत्रायशर्मणेसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेति ॥ दानमंत्रः । गुंजामात्रमिदंस्वल्पंहेमविप्रकरेऽर्पि
तं ॥ हिमाचलमितंभूत्वाप्रीयतांमेजनार्दनःइति ॥ हिरण्यगर्भगर्भस्थमितिवा । इतिव्यतीपातेसुवर्णदा
नमंत्रः ॥ अथाश्वत्थसेवनं ॥ भविष्यपुराणे ॥ उदकुंभप्रदानेतुअशक्तोयःपुमान्भवेत् ॥ तेनाश्वत्थतरो
र्मूलंसेव्यंनित्यंजितात्मना ॥ सर्वपापप्रशमनंसर्वदुःखविनाशनं ॥ सर्वरोगापहंनित्यंध्रुवंसंततिवर्धनं ॥ से

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

चनमंत्रः ॥ सिंचामितेऽश्वत्थमूलंममसंततिवृद्धये ॥ अश्वत्थरूपीभगवान्प्रीयतांमेजनार्दनः ॥ अनेनमंत्र
वर्येणासिंचेदश्वत्थमूलकं ॥ नमस्कुर्यात्ततःसम्यक्प्रार्थयेच्चपुनःपुनः इति ॥ सेचनफलमपितत्रैव । यःक
रोतितरोर्मूलेसेकंमासचतुष्टयं ॥ मनोरथास्तुसिध्यंतिश्रुतिरेषासनातनी ॥ मासचतुष्टयंचैत्रादौ ॥ वैशाख
धर्मेपि । अश्वत्थमूलमासिंचेत्तोयेनबहुनासदा ॥ कुलानामयुतंतेनतारितंस्यान्नसंशयः इति ॥ इत्यश्व
त्थसेचनं ॥ अथाथर्वणीयेअश्वत्थाभिमंत्रणं । आरात्तेइत्यस्याग्निकांडांतोयोनित्वनग्निऋषिः । वनस्पति
र्देवता अनुष्टुप्छंदः अश्वत्थाभिमंत्रणेविनियोगः । ॐ आरात्तेअग्निरस्त्वारात्परशुरस्तुते ॥ निर्वातेत्वाभि
वर्षंतुस्वस्तितेऽस्तुवनस्पते इति ॥ तेकारस्थानेमेकारःस्वयंवक्तव्यः ॥ पौराणमंत्रस्तु । अक्षिस्पंदंभुजस्पंदं
दुःस्वप्नंदुर्विचिंतितं ॥ शत्रुतश्चसमुत्पन्नमश्वत्थशमयस्वमे ॥ पुराणांतरेमंत्रांतरमुक्तं ॥ मूलतोब्रह्मरूपायम
ध्यतोविष्णुरूपिणे ॥ अग्रतःशिवरूपायअश्वत्थायनमोनमः इति ॥ अश्वत्थस्पर्शंतुमंदवासरएवकुर्यात् ॥
अन्यवासरेष्वर्चनंसेचनंसेवनंचदूरतएवकुर्यादित्युक्तंपाद्मे ॥ इत्यश्वत्थसेचनविधिः ॥ अथसूर्यादीनांवैष ॥७३॥
म्येदानान्युक्तानिज्योतिःसारे ॥ कौसुंभवस्त्रंगुडहेमताम्रंमाणिक्यगोधूमसुवर्णपद्मं ॥ सवत्सगोदानमितिप्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णीतंदुष्टायसूर्यायमसूरिकाश्च ॥ इतिसूर्ये १ ॥ घृतकलशंसितवस्त्रंदधिशंखंमौक्तिकंसुवर्णंच ॥ रजतंचप्र
दद्याच्चंद्रारिष्टोपशांतयेत्वरितं ॥ इतिचंद्रे २ ॥ प्रवालगोधूममसूरिकाश्ववृषंसताम्रंकरवीरपुष्पं ॥ आरक्तव
स्त्रंगुडहेमताम्रंदुष्टायभौमायचरक्तचंदनं ॥ इतिभौमे ३ ॥ नीलंवस्त्रंमुद्गहैमंबुधायरत्नंपाचींदासिकांहेमस
र्पिः ॥ कांस्यंदंतंकुंजरस्याथमेषोरौप्यंसस्यंपुष्पजात्यादिकंच ॥ इतिबुधे ४ ॥ अश्वःसुवर्णमधुपीतवस्त्रंस
पीतधान्यंलवणंसपुष्पं ॥ सशर्करंतद्रजनीप्रयुक्तंदुष्टायशांत्यैगुरवेप्रणीतं ॥ इतिगुरौ ५ ॥ चित्रवस्त्रमपिदा
नवार्चितेदुष्टगेसुनिवरैःप्रणोदितं ॥ तंडुलंघृतसुवर्णरूप्यकंवज्रकंपरिमलोधवलागौः ॥ इतिशुक्रे ६ ॥ नील
कंमहिषंवस्त्रंकृष्णलोहंसदक्षिणं ॥ विश्वामित्र्यायुतंदद्याच्छनिदुष्टप्रशांतये ॥ इतिशनौ ७ ॥ राहोर्दानंकृ
ष्णमेषोगोमेदोलोहकंबलौ ॥ सुवर्णनागरूपंचसतिलंताम्रभाजनं ॥ इतिराहौ ८ ॥ केतोर्वैदूर्यममलंतैलं
मृगमदस्तथा ॥ ऊर्णातिलैस्तुसंयुक्तंदद्यात्क्लेशापनुत्तये ॥ इतिकेतौ ९ ॥ इतिनवग्रहाणांदानेद्रव्याण्युक्ता
नि ॥ अथग्रहाणांदानानि ॥ ब्राह्मे । ग्रहदानक्रमंवक्ष्येसर्वसिद्धिकरंपरम् ॥ सर्वशांतिकरंनृणांसर्वपापप्रणा
शनम् इति ॥ दानकालमपितत्रैव । अयनेविषुवेचंद्रसूर्योपरागेजन्मर्क्षेभानुवासरेपंचदश्यांप्रातिकूल्येपुण्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

कालेपुण्यदेशेविवाहादौचदानंकार्यम् ॥ तत्रायंप्रकारः । हस्तमात्रांद्विहस्तांवावेदींकृत्वागोमयेनोपलिप्य
तत्रसर्वतोभद्रंपंचरंगैर्विलिख्य वस्त्रंतत्रप्रसार्यतंडुलैस्तत्रनवकोष्ठात्मकंपद्मंकृत्वाकोष्ठेषुतंडुलैः पद्मानिकृत्वा
तेषुनिष्कत्रयेणयथाशक्त्यावासुवर्णप्रतिमाआदित्यादिग्रहाणांकृत्वाऽऽदौआदित्यंमध्यमेकोष्ठेआग्नेयेचंद्रंद-
क्षिणेभौममीशान्यांबुधमुत्तरेगुरुंपूर्वेशुक्रंपश्चिमेशनैश्चरंनैर्ऋत्येराहुंवायव्येकेतुंतत्तन्मंत्रैस्तत्तत्पुष्पैस्तत्तद्गंधधू
पदीपनैवेद्यादिभिःसंपूज्यप्रार्थयेत् । प्रार्थनामंत्राः । पद्मासनःपद्मकरोद्विबाहुःपद्मद्युतिःपद्मतुरंगवाहः ॥
दिवाकरोलोकगुरुःकिरीटीमयिप्रसादंविदधातुदेवः ॥ १ ॥ श्वेतांबरःश्वेतविभूषणश्चश्वेतद्युतिर्दंडकरोद्वि
बाहुः ॥ चंद्रोमृतात्मावरदःकिरीटीश्रेयांसिमह्यंविदधातुदेवः ॥ २ ॥ रक्तांबरोरक्तवपुःकिरीटीचतुर्भुजोमेष
गतोगदाभृत् ॥ धरासुतःशक्तिधरश्चशूलीसदाममस्याद्वरदःप्रशांतः ॥ ३ ॥ पीतांबरःपीतवपुःकिरीटीच
तुर्भुजोदंडधरश्चहारी ॥ चर्मासिधृक्सोमसुतःसदामेसिंहाधिरूढोवरदोबुधश्च ॥ ४ ॥ पीतांबरःपीतवपुः
किरीटीचतुर्भुजोदेवगुरुःप्रशांतः ॥ दधातिदंडंचकमंडलुंचतथाक्षसूत्रंवरदोस्तुमह्यं ॥ ५ ॥ श्वेतांबरःश्वेत
वपुःकिरीटीचतुर्भुजोदैत्यगुरुःप्रशांतः ॥ तथाक्षसूत्रंचकमंडलुंचदंडंचबिभ्रद्वरदोस्तुमह्यं ॥ ६ ॥ नीलद्यु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तिःशूलधरःकिरीटीगृध्रस्थितस्त्रासकरोधनुष्मान् ॥ चतुर्भुजःसूर्यसुतःप्रशांतःसदास्तुमह्यंवरमंदगामी ॥
॥ ७ ॥ नीलांबरोनीलवपुःकिरीटीकरालवक्त्रःकरवालशूली ॥ चतुर्भुजश्चर्मधरश्चराहुःसिंहानस्थोवरदोस्तु
मह्यम् ॥ ८ ॥ धूम्रोद्विबाहुर्वरदोगदाभृद्गृध्रासनस्थोविकृताननश्च ॥ किरीटकेयूरविभूषितांबरःसदास्तुमेके
तुगणःप्रशांतः ॥ ९ ॥ इतिसंप्रार्थ्यदद्यात् ॥ इतिप्रार्थनामंत्रादानमंत्राश्च ॥ अथवासरदोषापनोदनानि
संहिताप्रदीपे ॥ भानुस्तांबूलदानादपहरतिनृणांवैकृतंवासरोत्थंसोमःश्रीखंडदानादवनिसुतभवंरक्तपुष्पप्रदा
नात् ॥ सौम्यःशक्रस्यमंत्रीहरिहरनमनाद्भार्गवःशुभ्रवस्त्रात्तैलस्नानात्प्रभातेदिनकरतनयोब्रह्मनत्यापरेचेति
॥ १ ॥ इतिवारदोषापनोदनानि ॥ अथसहस्रभोजनविधिः ॥ भविष्यपुराणे । सहस्रभोजनस्येहविधिं
नारायणोमुनिः ॥ सर्वेषांचैवपुण्यानामब्रवीत्पुण्यमुत्तमं ॥ यदाचित्तंचवित्तंचभक्तिरात्मनिजायते ॥ तदानी
मेवकर्तव्यंप्रीतयेपरमात्मनः ॥ आषाढंचैवपौषंचमलमासंतथैवच ॥ गुरुभार्गवयोरस्तंहित्वान्यस्मिन्
शुभेदिने ॥ कृत्वादौमंगलस्नानंशुद्धःसन्भार्ययासह ॥ कृत्वादौद्रव्यशुद्ध्यर्थंप्रायश्चित्तंयथाविधि ॥ दशां
शद्रव्यमादायविप्रेभ्योविनिवेदयेत् ॥ द्रव्यंसंप्रोक्षयेत्पश्चात्संपादितंतदाज्ञया ॥ गणेशंपूजयेत्पूर्वंमातृणां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

पूजनंततः ॥ कृत्वाभ्युदयिकंश्राद्धंस्वस्तिवाचनपूर्वकं ॥ आचार्यंपूजयेत्पश्चाद्वस्त्रालंकारभूषणैः ॥ ऋत्वि
जोवरयेदष्टौवस्त्रगंधैश्चपूजयेत् ॥ पुष्पमंडपिकांकृत्वाचतुरस्त्रांसुशोभनां ॥ कृत्वेशस्यसुवर्णेनप्रतिमांकर्षसं
मितां ॥ सशक्तिकस्यदेवस्यभवानीशंकरस्यच ॥ तस्याधिदेवताविष्णुर्ब्रह्माप्रत्यधिदेवता ॥ कृत्वातुप्रतिमाशु
द्धिमग्न्युत्तारणपूर्वकं ॥ षोडशैरुपचारैश्चतत्तन्मंत्रैःप्रपूजयेत् ॥ ऋग्भिश्चपावमानीभिरभिषिच्ययथाविधि ॥
पुष्पमंडपिकामध्येस्थापनंतंडुलोपरि ॥ प्रतिमांतत्रसंस्थाप्यकलशेचांबरावृते ॥ समंताद्देवदेवस्यक्रमेणैवतुपू
र्वतः ॥ तत्तन्मंत्रेणनाम्नावापूजयेदंगदेवताः ॥ कर्णिकायांभवानीशोह्यधिप्रत्यधिसंयुतः ॥ तद्बहिश्चैवचत्वार
स्तद्बहिःषोडशक्रमात् ॥ एकत्रिंशद्बहिश्चाष्टचत्वारिंशत्तथाक्रमात्॥ पद्मस्यदलवच्छस्ताःकर्णिकाशतसंग्रहाः॥
दिग्देवा १० ऋषयःसप्त ७ सागरा ४ भुवनत्रयं ३॥ नद्यःसप्त ७ गुणा ३ श्चैववेदा ४ श्चात्मेत्यनुक्रमा
त् ॥ अत्रपीठयंत्रस्थापनदेवताक्रमप्रयोगंचाह ॥ आदौपद्मकर्णिकायांमध्येविष्ण्वधिदेवताब्रह्मप्रत्यधिदेव
वतासहितंभवानीशंकरंस्थापयेत् । तद्बहिश्चतुर्दलपद्मेप्रादक्षिण्येनगणेश १ दुर्गा २ क्षेत्रपाला ३ भयंक
राः ४ स्थाप्याःतद्बहिस्तृतीयेषोडशदलेषोडशमातरः ॥ गौरी १ पद्मा २ शची ३ मेधा ४ सावित्री ५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

विजया ६ जया ७॥ देवसेना ८ स्वधा ९ स्वाहा १० मातरो ११ लोकमातरः १२॥ धृतिः १३ पुष्टि
१४ स्तथा तुष्टि १५ रात्मनःकुलदेवता १६॥ तद्बहिरेकत्रिंशद्दलेवसुरुद्रादित्याः । अष्टौवसवस्तु । ध्रुवो१
ऽध्वरश्च २ सोमश्च ३ आपश्चै ४ वाऽनिलो ५ नलः ६ ॥ प्रत्यूषश्च ७ प्रभासश्च ८ वसवोष्टौऽप्रकी
र्तिताः इति ॥ एकादशरुद्रास्तु ॥ वीरभद्रश्च १ शंभुश्च २ योगीशो ३ जैकपात्तथा ४॥ अहिर्बुध्न्यः ५
पिनाकीच ६ भुवनाधीश्वरस्तथा ७॥ कपाली ८ विट्पतिः ९ स्थाणु १० भर्गाख्यो ११ रुद्रसंज्ञकाःइ
ति ॥ द्वादशादित्यास्तु । धाताऽ १ र्यमाच २ मित्रश्च ३ वरुणे ४ शौ ५ भगस्तथा ६॥ इंद्रो ७ विव
स्वान् ८ पूषाच ९ पर्जन्यो १० दशमस्तथा ॥ त्वष्टा ११ विष्णु १२ रितिप्रोक्ताआदित्याद्वादशक्रमात् ॥
पंचमेष्टचत्वारिंशद्दलआदौक्रमेणनवग्रहाः । सूर्यः १ सोमो २ महीपुत्रः ३ सोमपुत्रो ४ बृहस्पतिः ५॥
शुक्रः ६ शनैश्चरो ७ राहुः ८ कतुश्चैव ९ नवग्रहाःइति ॥ दशलोकपालास्तु । इंद्रो १ ग्नि २ र्यमो ३
निर्ऋति ४ र्वरुणो ५ वायु ६ रेवच ॥ कुबेरे ७ शौ ८ तथाब्रह्मा ९ अनंतो १० दशदिक्पतिःइति ॥
सप्तर्षयस्तु । कश्यपो १ त्रि २ र्भरद्वाजो ३ विश्वामित्रो ४ ऽथगौतमः ५॥ जमदग्नि ६ र्वसिष्ठश्च ७ सप्तै

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

तेऋषयःक्रमात् ॥ समुद्रास्तु । पूर्व १ दक्षिण २ पश्चिमो ३ त्तरा ४ श्चत्वारःसमुद्राइति ॥ भुवनत्रयं
भूर्लोक १ भुवर्लोक २ स्वर्लोका ३ इति ॥ सप्तसरितश्च । गंगाच १ यमुना २ चैवगोदावरी ३ सर
स्वती ४॥ तापी ५ पयोष्णी रेवाच ७ सप्तनद्योयथाक्रमम् इति ॥ त्रिगुणास्तु सत्वं १ रज २ स्तमो३
गुणाइति ॥ चत्वारोवेदास्तु । ऋग्वेदो १ ऽथयजुर्वेदः २ सामवेदो ३ ह्यथर्वणः ४ इति ॥ आत्माचइ
त्येतास्तत्रावाह्यपूजयेदिति ॥ इतिपीठयंत्रदेवतास्थापनक्रमः ॥ गंधपुष्पादिभिश्चैवसमभ्यर्च्ययथाविधि ॥
यथाशक्तिकृतंसर्वमर्चनंविनिवेदयेत् ॥ देवदेवजगन्नाथविश्वसाक्षिन्नमोऽस्तुते ॥ गृहाणेमांकृतांपूजांप्रसीद
भगवन्गुरो ॥ ग्रहयज्ञविधानेनग्रहपूजांसमाप्यच ॥ ऋत्विग्भिःसहवैहोमंततःकुर्याद्यथाविधि ॥ कुंडेवास्थं
डिलेवापिस्वगृह्यविधिनाद्विजः ॥ कृत्वाज्यभागपर्यंतमुपलेपादिकंततः ॥ ततः । समिदाज्येनचरुणायवै
स्तिलसमन्वितैः॥सहस्रंचाहुतीस्तत्रव्याहृतीभिस्ततःक्रमात् ॥ जुहुयादृत्विगेकैकश्चतुर्विंशोत्तरंशुभं ॥ प्रणवे
नाहुतिंचैकांमंत्रेणैवपृथक्पृथक् ॥ देवतानांचसर्वेषांनामभिर्जुहुयाद्धृतं ॥ देवतानांअंगदेवतानां ॥ ततः
स्विष्टकृतंहुत्वाहोमशेषंसमापयेत् ॥ आचार्यादीन्समभ्यर्च्यगंधपुष्पाक्षतादिभिः ॥ दद्याद्विभवसारेणदक्षि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

णांचयथोचित्ता ॥ लेह्यंपेयंतथाचोष्यंखाद्यंचैवचषड्रसान् ॥ देवायादौनिवेद्यंतुद्विजवर्यान्समर्चयेत् ॥ भ
क्ष्यभोज्यादिकंदद्यात्तृप्तिर्यस्ययथाभवेत् ॥ दक्षिणांचयथाशक्त्यासर्वेषांचसमांशतः ॥ ततश्चभोजयेद्विप्रा
न्सहस्रंसम्यगेवहि ॥ एकस्मिन्नेवकालेवाभवेद्वापिदिनेदिने ॥ भवेद्यावत्सहस्रंतुतावदेवहिभोजयेत् ॥ तेभ्यो
ऽपिदक्षिणांदद्याद्भुंजानेभ्यःस्वशक्तितः ॥ दीनांधकृपणादींश्चभोजयित्वास्वयंततः ॥ समाहितमनाःकर्ताभुं
जीयात्सहबंधुभिः ॥ एवंयःकुरुतेसम्यक्सहस्रद्विजभोजनं ॥ समाप्तेतुपुनर्होमःकर्तव्योमुनिरब्रवीत् ॥ ब्र
ह्महाचसुरापीचपरद्रव्यापहारकः ॥ मातृगामीचगोघ्नश्चपरदाररतःसदा ॥ ज्ञानतोऽज्ञानतोवापिपापकारी
यथेच्छया ॥ सदाचारविहीनस्तुदमदानविवर्जितः ॥ ईदृशोपिद्विजोयःस्यात्सहस्रद्विजभोजनं ॥ कुरुतेस
द्यएवेहसपुनातिनसंशयः ॥ ब्रह्मानंदपदंगच्छेत्तेनपुण्येनचैवहि ॥ सहस्रभोजनाच्चैवनानाविधमनोरथान् ॥
भुंक्तेसकामान्सकालन्भोगानपिचपुष्कलान् इति ॥ तत्रसंकल्पमाह । ममपंचमहापातकनिवृत्तिगोवध
परदारपरद्रव्यापहारकायिकवाचिकमानसिकैतच्छरीरावच्छिन्नसमस्तपापक्षयपूर्वकनानाविधमनोरथसि-
द्ध्यंतेषष्टिसहस्रवर्षविष्णुलोकनिवासांतेब्रह्मानंदावाप्तिद्वाराश्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सहस्रब्राह्मणान् यथाशक्त्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यथोपपन्नेनान्नेनयथाकालंयथादेशंसदक्षिणंभोजयिष्ये इतिसंकल्प्य तदादौगणेशपूजनंस्वस्तिवाचनंमा
तृकापूजनंनांदीश्राद्धंआचार्यऋत्विग्वरणहोमादिचकरिष्ये इतिसंकल्प्य । गणेशपूजनादियथोक्तक्रमेणकु
र्यादिति ॥ अथसर्वस्वदानसंकल्पवाक्यं । मात्स्ये । अद्येत्यादि० ममैतच्छरीरावच्छिन्नसमस्तपापक्षयपूर्व
कसकलमनोरथसिद्धियज्ञयाजित्वसर्वद्रव्यदानजन्यसर्वतीर्थस्नानजन्यसर्वदेवपूजाजन्यसमफलयमलोकाद
र्शनदारिद्र्यानुत्पत्तिसर्वकालस्त्रीपुत्रपौत्रधनधान्यसौख्याद्यावज्जीवमवियोगैहिकामुष्मिकाष्टैश्वर्यत्वबहुगंधर्वो
पगीयमानदिव्याप्सरोगणसेवितदिव्यांगनासमाकीर्णहंससारसविहगादिपरिवृतहेमाकिंकिणीजालमालिकामं
डिततरुणादित्यसंकाशविमानारोहणशक्रादिसुरगणब्रह्मविष्णुरुद्रलोकेंद्रलोकादिस्वेच्छयाविचरणयावदाभूत
संप्लवाक्षय्यस्वर्गलोकावाप्त्यंतेविष्णुसायुज्यप्राप्तये । इदंसकलंममाश्रमीयंसकलवस्तुसर्वस्वंसर्वविष्णुदैवतं
तत्रैवकल्पितसुवर्णबहुदक्षिणं ॐ सर्वस्वायनमइतिनाममंत्रेणसुपूजितायतुभ्यमहंसंप्रददेनममेत्येकस्मैदद्या
त् । यद्वा । नानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्यः सुपूजितेभ्यः सदक्षिणंदातुमहमुत्सृजेनममेति तेनश्रीपरमेश्व ॥७७॥
रःप्री० तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु । प्रार्थनामंत्रस्तु । हरिश्चंद्रोयथाराजासर्वंदत्वादिवंगतः ॥ तथाहमाश्रमंदत्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

यास्यामित्रिदशालयं ॥ दिविभुव्यंतरिक्षेचहस्त्यश्वरथसंकुला ॥ हरिश्चंद्रस्यनृपतेःशोभतेनगरीयथा ॥ तथाममाश्रमंसर्वंदिविसर्वत्रगच्छतु ॥ सर्वस्वदानेनानेनतांगतिंप्राप्नुयामहं ॥ सर्वस्वतवदानेनहरिश्चंद्रोयथा भवत् ॥ दुःखहीनःसुखमयस्तथामांकुरुसर्वदा ॥ सर्वस्वदानात्सकलाममसंतुमनोरथाः ॥ इतिसर्वस्वदान प्रयोगः ॥ अथयुगप्राधान्येनव्यासोक्ताधर्माउच्यंते ॥ तपःपरंकृतयुगेत्रेतायांज्ञानमुत्तमं ॥ द्वापरेयज्ञमि त्याहुर्दानमेवकलौस्मृतम् इति ॥ स्कांदे । श्रांतस्ययानंतृषितस्यपानमन्नंक्षुधार्तस्यनरोनरेंद्र ॥ दद्याद्विमा नेनसुरांगनाभिःसंस्तूयमानस्त्रिदिवंप्रयाति ॥ यतीनामाहयमः ॥ यतीनांपरमोधर्मस्त्वनाहारोवनौकसां ॥ दानमेवगृहस्थानांशुश्रूषाब्रह्मचारिणाम् इति ॥ दानमावश्यकंकेषामित्याह व्यासः ॥ मातापित्रोश्चयद्दत्तं भ्रातृस्वस्रसुतायच ॥ सोदर्येपिचयद्दत्तंसोऽतिथिः स्वर्गसंक्रमः ॥ पितुः शतगुणंदानं सहस्रंमातुरुच्यते ॥ अनंतंदुहितुर्दानंसोदर्येदत्तमक्षयम् ॥ भविष्योत्तरेपि ॥ नकेवलंब्राह्मणानांदानंसर्वत्रशस्यते ॥ भगिनी भागिनेयानांमातुलानांपितृष्वसुः ॥ दरिद्राणांचबंधूनांदानंकोटिगुणंभवेत् ॥ मातुर्गोत्रेशतगुणंस्वगोत्रेद त्तमक्षयम् ॥ दातुर्लक्षणमपितत्रैव ॥ अपाप्मारोगीधर्मात्मादित्सुरव्यसनःशुचिः ॥ अनिंद्योजीवकर्माचष

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ङ्गिर्दाताप्रशस्यते ॥ प्रतिग्रहीतृलक्षणमपि तत्रैव ॥ त्रिःशुक्लःक्षीणवृत्तिश्चघृणालुःसकलेंद्रियः ॥ विमुक्तो
योनिदोषेभ्योब्राह्मणःपात्रमुच्यते ॥ तथा ॥ सौमुख्यमभिसंप्रीतिरर्थिनांदर्शनेसदा ॥ सत्कृतिश्चानसूया
चतदाश्रद्धेतिकीर्त्यते ॥ देवलः । यद्ददातियदश्नातितदेवधनिनांधनम् ॥ अन्येमृतवत्क्रीडंतिदारैरपिधनैर
पि ॥ व्यासः । आयासशतलब्धस्यप्राणेभ्योपिगरीयसः ॥ गतिरेकैववित्तस्यदानमन्येविपत्तयः ॥ ग्रासा
दर्धमपिग्रासमर्थिभ्यःकिंनदीयते ॥ इच्छानुरूपोविभवःकदाकस्यभविष्यति ॥ मात्स्ये । न्यायेनार्जनमर्थ
स्यवर्धनंचाभिरक्षणम् ॥ सत्पात्रेप्रतिपत्तिश्चसर्वशास्त्रेषुगीयते ॥ पुनस्तत्रैव । अदातायत्रयत्रैतितत्रतत्रसु
दुःखितः ॥ दानात्सुखमवाप्नोतिपरत्रापिचनिर्वृतः इति ॥ याज्ञवल्क्यः अक्षरद्वयमभ्यस्तंनास्तिनास्तीति
यत्पुरा ॥ तदिदंदेहिदेहीतिविपरीतमुपस्थितम् इति ॥ तथा । द्वारंद्वारमटंतीहभिक्षुकाःपात्रपाणयः ॥
दर्शयंत्येवलोकानामदातुःफलमीदृशं ॥ बृहस्पतिः । द्वावेवाप्सुप्रवेष्टव्यौगलेबद्ध्वादृढांशिलां ॥ धनवंतम
दातारंदरिद्रंचातपस्विनम् इति ॥ दरिद्रस्यैवदद्यादित्याह । बृहस्पतिः ॥ वृष्टिर्यथासमुद्राणांतृप्तानामशनंय
था ॥ तथादानंसमृद्धानांदत्तंभवतिनिष्फलम् इति ॥ अतःपरंषोडशमहादानादीनांबहुत्वादुपरम्यतइति ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

कालोपनामरामेशभट्टसूनोः सुधीमतः ॥ महादेवद्विजार्यस्य सूनुना प्रभविष्णुना ॥ १ ॥ दिवाकरेण रचि
तादानसंक्षेपचंद्रिका ॥ गिरिजाजानितुष्ट्यर्थं मुदं वितनुयात्सताम् ॥ २ ॥ इति विद्वत्प्रार्थना ॥ अदृष्टदोषा
न्मतिविभ्रमाद्वा यदर्थहीनं लिखितं मयात्र ॥ तत्सर्वमार्यैः परिशोधनीयं कोपं न कुर्यात्खलु तर्णकस्य ॥ ३ ॥
किंच । शस्त्रकर्ता भवेद्व्यासो लेखको गणनायकः ॥ तयोर्वै चलिता बुद्धिर्मनुष्याणां तु का कथा ॥ ४ ॥ लिखनप
रिश्रमवेत्ता भुवने विद्वज्जनो नान्यः ॥ सागरलंघनखेदं हनुमानेकः परं वेत्ति ॥ ५ ॥ इति काश्यां श्रीमत्कालोपनाम
कभट्टरामेश्वरात्मजभट्टमहादेवद्विजवर्यसूनुना बालंभट्टानुजदिवाकरेण विरचिता दानचंद्रिका समाप्ता ॥ दाना
नि सर्वाण्यभिधाय तेषां प्रतिग्रहे शुद्धिमतोऽभिधास्ये । तथाधिया भावितया प्रवृत्तिः प्रतिग्रहे साधुजनस्य नस्या
त् ॥ तत्र मेषीदानप्रकरणे । दुष्टप्रतिग्रहहतो विप्रो भवति पातकी ॥ नाभिभाषेत्ततो दत्वा तन्मुखं नावलोक
येत् इत्यादि ॥ भविष्योत्तरे । दुष्प्रतिग्रहदग्धस्य विप्रस्य किल भारत ॥ न पश्येद्वदनं पश्चान्न चैनमभिभाष
येत् इति ॥ महाभारते च । पूजको गणको व्यासो घोरग्राही तथैव च ॥ परास्थिवाहको वैद्यो ग्रामयाजी तथै
व च ॥ एते चांत्यसमा लोके न स्प्रष्टव्याः कदाचन ॥ कदाचिन्मोहतः स्पृष्टः सवासा आप्लुतः शुचिः इति ॥ परा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

शरस्मृतौच । मंत्रेणानेनदत्वातंप्रणिपत्यक्षमाप्यच ॥ आसीमातमनुव्रज्यतन्मुखंनावलोकयेत् इति ॥
महार्णवेचदुष्टप्रतिग्रहःस्पष्टः प्रतिग्रहदुष्टत्वंचतुर्धा ॥ दातृकालदेशप्रतिग्राह्यदोषभेदात् ॥ चांडालत्वपति

तत्वादयोदातृदोषाः । कुरुक्षेत्रत्वादयोदेशदोषाः ॥ चंद्रसूर्योपरागादयःकालदोषाः ॥ उभयतोमुखीत्व
मेषीत्वादयोदेयदोषाः ॥ तिलधेनुर्गजोवाजीमाहिषाजिनमूर्तयः ॥ सुरभिःसूयमानाचघोराःसप्तप्रतिग्रहाः
इतिनिषेधात् ॥ प्रेतान्नमजिनंमणिरितिपाठेप्रेतान्नमेकादशाहिकश्राद्धान्नभोजनम् । मणिःशालग्रामइति
हेमाद्रिः । तत्रैवतन्निषेधोऽरुणस्मृतौ । परमापद्गतेनापिअंत्यजातिप्रतिग्रहः ॥ नकार्योब्राह्मणेनेहआत्मनः
श्रेयइच्छता ॥ प्रतिग्रहाच्चांत्यजातेःपतितत्वंप्रजायते इति ॥ अंत्यजानाह मनुः ॥ रजकश्चर्मकश्चैवनटोबु
रुडएवच ॥ कैवर्तमेदभिल्लाश्चसप्तैते अंत्यजाःस्मृताः ॥ चांडालानाह व्यासः । ब्राह्मण्यांशूद्रजातश्चचांडा
लस्त्रिविधःस्मृत इति ॥ तथा । कुरुक्षेत्रेप्रतिग्राहीनभूयःपुरुषोभवेत् ॥ गायत्रीमनुजाप्येनसप्तलक्षंभवेच्छु
चिः इति ॥ कालदोषभिन्नोऽसत्प्रतिग्रहनिषेधः । तत्प्रतिग्रहप्रायश्चित्तकथनेनस्पष्टः ॥ सर्वसत्प्रतिग्रहेप्रा ॥७९॥
यश्चित्तंषट्त्रिंशन्मते । दे०यालक्षजपेनैवशुद्ध्यतेसत्प्रतिग्रहात् इति ॥ जपसंख्यातु । जपित्वात्रीणिसावि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

त्र्याःसहस्राणिसमाहित इति ॥ मनूक्तंतुद्वित्रिप्रकारेणप्रतिग्रहस्यासत्त्वविषयं । तेनपतितादिभ्योदुष्टदेशका
लयोरदुष्टप्रतिग्रहेषट्त्रिंशन्मतोक्तंदशप्राजापत्यरूपं । पतितादिभ्योमहिष्यादिप्रतिग्रहेयाज्ञवल्क्योक्तमिति
विज्ञानेश्वरः ॥ स्मृत्यर्थसारे । सर्वत्रानुक्तोदानदेयकालद्रव्येष्वदुष्टेपिद्वादशनिष्कप्रमाणंद्रव्यप्रतिग्रहेकार्यं ।
एवंसर्वत्रद्रव्यानुसारेणप्रायश्चित्तवृद्धिह्रासौकल्प्यौ । दातृदेशकालद्रव्येष्वन्यतरदोषेएकैकगुणवृद्धिः । म
णिवासोगवादीनामन्यतरप्रतिग्रहेगायत्र्यष्टसहस्रजपः । भिक्षादिप्रतिग्रहेपुण्यमंत्रोच्चारणं । नचप्रतिग्रह
स्यानिषिद्धत्वात्कथंप्रायश्चित्तविधिरितिवाच्यं ॥ प्रतिग्रहेणविप्राणांब्राह्मंतेजःप्रणश्यति इत्यरुणस्मृत्याप्रा
यश्चित्ताम्नायेनचतत्कथनात् ॥ प्रतिग्रहसमर्थोपिप्रसंगंतत्रवर्जयेत् इतिस्पष्टमेवनिषेधसत्त्वाच्च ॥ प्रायश्चि
त्तंचप्रतिगृहीतसर्वद्रव्यंत्यक्त्वैवकार्यम् । सतिद्रव्येप्रायश्चित्ताधिकाराभावात् इतिस्मृत्यर्थसारादयः ॥ अ
रुणस्मृतौतु । षष्ठांशद्वादशांशपरित्यागौवैकल्पिकावुक्तौ । तथा । प्रतिग्रहाच्चषष्ठांशंवाणिज्याच्चतृतीयकं ॥
कृष्टेर्विंशतिमंभागंत्यजतांनास्तिपातकं ॥ प्रतिग्रहःकुत्सितानांत्रिभिःकृच्छ्रैर्विशुध्यति ॥ रथोवाजीचमहि
षीतिलधेनुर्गजोऽजिनं ॥ सूयमानाचसुरभिर्घोराःसप्तप्रतिग्रहाइति ॥ एतेषांप्रतिग्रहेआहिताग्नेःप्राजापत्ये

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ष्टिः स्मार्ताग्निमतश्चरुस्तद्देवताकः अनग्नेः अन्येषांचकृच्छ्रत्रयं ॥ अरुणस्मृतौ । गुडधेन्वादिधेनूनांप्रायश्चि त्तंतथोच्यते ॥ प्रतिग्रहेचरेद्विप्रः प्राजापत्यमतंद्रितः ॥ जपेच्चपौरुषंसूक्तमप्सुचैवाघमर्षणं ॥ अहोरात्रस्थि तश्चैवमुच्यतेतेनकिल्बिषात् ॥ अयुतंजपसंख्या । गृहदानंमहादानंनास्तिदानंगृहात्परं ॥ येनदत्तेनवैतेन सर्वंदत्तंभवेन्नृणां ॥ गृहोपकरणंसर्वंगोमहिष्यादिभूषणं ॥ कंडणीपेषणीचुल्लीह्युदकुंभस्तुमार्जनी ॥ शय्या विभाजितंछत्रंवितानंरथगोवृषं ॥ तत्रकृच्छ्रंचरेद्विप्रोमहासांतपनंतथा ॥ शतंवाभोजयेद्विप्रान्गायत्रीलक्षमे वच ॥ प्रायश्चित्तेकृतेविप्रोमुच्यतेतत्प्रतिग्रहात् ॥ प्रायश्चित्तस्याकरणेयुवैवम्रियतेतुसः ॥ अश्वप्रतिग्रहंकृ त्वाचरेच्चांद्रायणत्रयं ॥ अश्वस्यविक्रयंकृत्वाह्येतदेवव्रतंचरेत् ॥ कपिलाविक्रयंकृत्वाचरेच्चांद्रायणत्रयं ॥ गो शतंगोसहस्रंचकृष्णावैतरणीतथा ॥ चतस्रश्चैवगावश्चवर्जनीयाः प्रयत्नतः ॥ चतस्रउत्क्रांतिऋणपापमोक्ष धेनवः ॥ गृहीत्वावैतरणींलोहंयमदंडभयावहं ॥ प्राजापत्यत्रयंकुर्याद्भोजयेच्चशतंद्विजान् ॥ जपेद्वावामदेव्यं चशिवसंकल्पमेवच ॥ रथंतरंवामदेव्यंजपेन्मुच्येतकिल्बिषात् ॥ यज्ञकर्मणियाधेनुर्व्रतधेनुस्तथैवच ॥ मधुप र्कंचयाधेनुर्याधेनुःकर्मसिद्धये ॥ एतत्प्रतिग्रहेविप्रप्रायश्चित्तंनविद्यते ॥ पर्वतायेदशप्रोक्तास्तथैवद्विमुखीच

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

गौः ॥ उष्ट्रप्रतिग्रहेविप्रः क्षपेन्मासचतुष्टयं ॥ प्राजापत्येनकृच्छ्रेणषष्ठांशंतुपरित्यजेत् ॥ विप्रेभ्योदद्यात् ॥
जपेद्वादशलक्षंवागायत्र्यानिश्यभोजनः ॥ शतेनमुच्यतेपापाद्विप्राणांभोजनेनच ॥ प्राणायामशतंकुर्याद्ब्र
ह्मकूर्चसमन्वितं ॥ रथप्रतिग्रहेलक्षगायत्रीजपमाचरेत् ॥ अयुतंवाथगायत्र्याःसंगमेस्नानमाचरेत् ॥ षष्ठांशं
तुपरित्यज्यब्राह्मणान्भोजयेच्छुचिः ॥ प्रतिगृह्यान्नदानानिप्रायश्चित्तंयथोदितं ॥ जपेन्निरंतरंदेवींवैष्णवंव्रत
माचरेत् ॥ जपसंख्याअयुतादि ॥ विद्यादानंगृहीत्वापियत्किंचित्पुस्तकादिकं ॥ ब्राह्मणान्भोजयेद्भक्त्याकृ
च्छ्रमेकंसमाचरेत् ॥ पृथिवींप्रतिगृह्याथसशैलवनकाननां ॥ अपिधातुमथागृह्यतप्तकृच्छ्रत्रयंतथा ॥ भूत्वा
त्रिषवणस्नायीक्षपेन्मासचतुष्टयं ॥ एवंशुद्धिमवाप्नोतिद्विजःषष्ठांशमुत्सृजेत् ॥ इदंचसदक्षिणप्रतिग्रहे । तद्रहि
तप्रतिग्रहेतुनदोषः । भूमिंयःप्रतिगृह्णातियस्तुभूमिंप्रयच्छति ॥ तावुभौपुण्यकर्माणौनियतंस्वर्गगामिनौइ
त्युक्तेः ॥ अथषोडशमहादानेषु । तत्रचारुणस्मृतौ । तुलापुरुषभागंचगृहीत्वाचांद्रकंचरेत् ॥ हिरण्यगर्भेचत
थाब्रह्मांडेकल्पपादपे ॥ जलेत्रिषवणस्नायीचरेत्सांतपनद्वयं ॥ गोसहस्रप्रतिग्राहीयदाविप्रोह्यकामतः ॥ गोमू
त्रयावकाहारोमासेनैकेनशुध्यति ॥ हिरण्यकामधेन्वादिदानमंत्रयथोदितं ॥ महाभूतघटांतेषुप्रायश्चित्तम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

थोच्यते ॥ गायत्र्यादशलक्षैश्वप्राणायामसहस्रकैः ॥ नश्यंतिपापसंघाश्चकाकथादुष्प्रतिग्रहे ॥ पावमानं चसूक्तंवैसर्वपातकनाशनं ॥ अत्रायमभिसंधिः । आयुष्यमितिसूक्तेनमणिंकंठेप्रतिमुच्येत्यादिसूत्रेषुअखिलानामपिविनियोगदर्शनात् । तेषामपिप्रामाण्यबलात् । पावमानीजपस्याखिलेषुविधानात्तत्तत्फलापेक्षायांगोघ्नान्मातृपितृवधादित्यादिमंत्रवर्णेनतत्तत्पातकनाशस्यफलत्वावगत्यातत्तत्पापेषुपावमानीजपस्यप्रायश्चित्तत्वंपापानुरोधेनचजपसंख्याकल्पनीयेतिदिक् ॥ अथराजप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं ॥ अनापदिराजप्रतिग्रहंनिंदतियाज्ञवल्क्यः ॥ नराज्ञःप्रतिगृह्णीयाल्लुब्धस्योच्छास्त्रवर्तिनः ॥ प्रतिग्रहेसूनीचक्रीध्वजीवैश्यानराधिपाः ॥ दुष्टादशगुणंपूर्वपूर्वादेतेयथोत्तरमिति ॥ संवर्तः राजप्रतिग्रहोघोरोमध्वास्वादोविषोपमः ॥ पुत्रमांसंवरंभोक्तुंनतुराजप्रतिग्रहः इति ॥ स्कांदे । मरुदेशेनिरुदकेब्रह्मरक्षस्त्वमागतः ॥ राजप्रतिग्रहात्पुष्टःपुनर्जन्मनविंदति ॥ ब्राह्मण्यंयःपरित्यज्यद्रव्यलाभेनमोहितः ॥ विषयामिषलुब्धस्तुकुर्याद्राजप्रतिग्रहं ॥ नरकेरौरवेघोरेतस्यैवपतनंध्रुवं ॥ वृक्षादावाग्निनादग्धाःप्ररोहंतिघनागमे ॥ राजप्रतिग्रहाद्दग्धानप्ररोहंतिकेनचित् इति ॥ विष्णुधर्मोत्तरे । दशसूनासमश्चक्रीदशचक्रीसमोध्वजी ॥ दशध्वजीसमावेश्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

देशवश्यासमोन्नृपः ॥ दशसूनासहस्राणियोवाहयतिसैनिकः ॥ तेनतुल्यःस्मृतोराजातस्माद्धोरःप्रतिग्रह इति ॥ इत्यधार्मिकराजविषयोनिंदा ॥ तथाचतत्रैवलिखितं । येषांनविषयेप्रीतिर्यज्ञेयज्ञपतेर्हरेः ॥ यंत्रये भूभुजांतेषामेतत्सूनोदितंफलं ॥ येषांपाषंडिसंकीर्णराष्ट्रंनब्राह्मणोत्कटं ॥ एतेसूनासहस्राणांदशानांभोगि नोन्नृपाः ॥ येषांनयज्ञपुरुषःकारणंपुरुषोत्तमः ॥ तेतुपापसमाचाराःसूनापापौघभागिनः इति ॥ अदुष्टात्तु राज्ञःप्रतिग्रहोननिंदितः । अतएवोक्तंछंदोगशाखायां । प्राचीनशालादीन्महामुनीन्राजप्रतिग्रहेप्रवर्तंते इति ॥ अश्वपतिनामकेनराज्ञादोषाभावउपन्यस्तः । नमेस्तेनोजनपदेनकुर्यान्नचमद्यपः ॥ नानाहिताग्नि र्नाविद्वान्नस्वैरीस्वैरिणीकुतः इति ॥ याज्ञवल्क्यवचनेपि । राजप्रतिग्रहर्निंदायांलुब्धस्योच्छास्त्रवर्तिन इतिरा जविशेषणाददुष्टराजप्रतिग्रहो ननिंदितइतिगम्यते ॥ तथा नारदोपि । श्रेयान्प्रतिग्रहोराज्ञांनान्येषांब्रा ह्मणादृते ॥ ब्राह्मणश्चैवराजाचद्वावप्येतौधृतव्रतौ ॥ नैतयोरंतरंकिंचित्प्रजाधर्माभिरक्षणे ॥ शुचीनामशु चीनांचसन्निवेशोयथांभसां ॥ समुद्रेसमतांयातितद्वद्राज्ञांधनागमः ॥ यथाग्नौसंस्थितंचैवशुद्धिमायातिकां चनं ॥ एवंधनागमःसर्वःशुद्धिमायातिराजनि इति ॥ राजप्रतिग्रहेप्रायश्चित्तमाह वृद्धहारीतः । राज्ञः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

प्रतिग्रहंकृत्वामासमप्सुसदावसेत् ॥ षष्ठेकालेपयोभक्षःपूर्णेमासेप्रमुच्यते ॥ तर्पयित्वाद्विजान्कामैःसततं
नियतव्रत इति ॥ तदसत्प्रतिग्रहविषयमितिमाधवः ॥ अथरहस्यप्रायश्चित्तानि ॥ याज्ञवल्क्यः । अन
भिख्यातदोषस्तुरहस्यव्रतमाचरेत् इति ॥ कर्तृव्यतिरिक्तैर्यदीयोदोषोनज्ञायतइत्यर्थः ॥ अतश्चपारदार्यादे
रपिस्त्रीपुंसाभ्यामितरेणाज्ञातस्यरहस्यतास्त्येव ॥ तस्यप्रायश्चित्तमपिरहस्यमेवकर्तव्यं ॥ तथाचहारीतः ।
रहस्येरहस्यंप्रकाशेप्रकाशमिति । तत्ररहस्यानांसाधारणप्रायश्चित्तंमनुराह । वेदाभ्यासोऽन्वहंशक्त्यामहा
यज्ञक्रियाक्षमा ॥ नाशयंत्याशुपापानिमहापातकजान्यपि ॥ यथैधस्तेजसावह्निःप्राप्तंनिर्दहतिक्षणात् ॥
तथाज्ञानकृतंपापंकृत्स्नंदहतिवेदवित् ॥ सव्याहृतिकप्रणवाःप्राणायामास्तुषोडश ॥ अपिभ्रूणहनंमासंपुनं
त्यहरहःकृताः इति ॥ वसिष्ठः । यच्चाकार्यंकृतंसाग्रशतंवेदैश्चधार्यते ॥ तत्सर्वंतस्यवेदाग्निर्दहत्यग्निरिवेंधनं॥
यमः । सहस्रपरमांदेवींशतमध्यांदशावरां ॥ गायत्रींसंजपेन्नित्यंमहापातकनाशिनीम् इति ॥ मूलेशौन
कः । ऋग्वेदमभ्यसेद्यस्तुयजुःसामाथवापिवा ॥ सूक्तानिसरहस्यानिअथर्वांगिरसस्तथा ॥ ब्राह्मणानिच
कल्पांश्चषडंगानितथैवच ॥ इतिहासपुराणानिदेवतास्तवनानिच ॥ जप्त्वापापैःप्रमुच्येतधर्मस्थानैस्तथाप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

रैः इति ॥ कौर्मे । जपस्तपस्तीर्थसेवादेवब्राह्मणपूजनं ॥ ग्रहणादिषुकालेषुमहापातकशोधनं ॥ पुण्यक्षेत्राभिगमनंसर्वपापप्रणाशनं ॥ देवताभ्यर्चनंनृणांसर्वपापप्रणाशनं ॥ अमावास्यातिथिंप्राप्ययःसमाराधयेत्ध्रुवं ॥ ब्राह्मणान्भोजयित्वातुसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ कृष्णाष्टम्यांमहादेवंतथाकृष्णचतुर्दशीं ॥ संपूज्यब्राह्मणमुखेसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ त्रयोदश्यांतथारात्रौसोपहारंत्रिलोचनं ॥ दृष्ट्वेशंप्रथमेयामेमुच्यतेसर्वपातकैः ॥ एकादश्यांनिराहारःसमभ्यर्च्यजनार्दनं ॥ द्वादश्यांशुक्लपक्षस्यसर्वपापैःप्रमुच्यते ॥ उपोषितश्चतुर्दश्यांकृष्णपक्षेसमाहितः ॥ यमायधर्मराजायमृत्यवेचांतकायच ॥ वैवस्वतायकालायसर्वभूतक्षयायच ॥ औदुंबरायदध्नायनीलायपरमेष्ठिने ॥ वृकोदरायचित्रायचित्रगुप्तायवैक्रमात् ॥ चतुर्दशैतेमंत्राःस्युश्चतुर्थ्यंतानमोऽन्विताः ॥ प्रत्यकंतिलसंमिश्रान्दद्यात्सप्तोदकांजलीन् ॥ स्नात्वानद्यांतुपूर्वाह्णेमुच्यतेसर्वपातकैः इति ॥ तथातत्रैवाध्यायांतरे । अस्मिन्कलियुगेघोरेलोकाःपापानुवर्तिनः ॥ भविष्यंतिमहाबाहोवर्णाश्रमविवर्जिताः ॥ नान्यत्पश्यामिजंतूनांमुक्त्वावाराणसींपुरीं ॥ सर्वपापप्रशमनंप्रायश्चित्तंकलौयुगे इति ॥ इति रहस्येषुसाधारणप्रायश्चित्तानि ॥ अथप्रतिपदोक्तप्रायश्चित्तानि ॥ याज्ञवल्क्यः ॥ त्रिरात्रोपोषितोजप्त्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

 ब्रह्महात्वघमर्षणं ॥ अंतर्जलेविशुध्येच्चगांचदद्यात्पयस्विनीम् इति ॥ मनुः । हविष्पांतीयमभ्यस्यनतमंह
इतीतिच ॥ जप्त्वाचपौरुषंसूक्तंमुच्यतेगुरुतल्पग इति ॥ हविष्पांतमजरंस्वर्विदीत्येकोनविंशर्चं । नतमंहो
 नदुरितंसप्तर्चं । इतिवाइतिमेमनस्त्रयोदशर्चं । सहस्रशीर्षेतिषोडशर्चं । एतेषांचतुर्णांसूक्तानामन्यतमंप्रत्य
हंषोडशकृत्वोमासंजपित्वाअकामतोगुरुतल्पगः शुध्यतीतिविज्ञानेश्वरादिसंमतोऽर्थः ॥ मूलेशौनकः ।
अतोदेवाजपेत्सूक्तमग्नआयूंषिवावृचा ॥ अघमर्षंचवाजप्त्वामुच्यतेब्रह्महत्यया इति ॥ ॥ इतिश्रीमत्का
लोपनामकभट्टरामेश्वरात्मजभट्टमहादेवद्विजवर्यसूनुभट्टदिवाकरविरचितदानसंक्षेपचंद्रिकायांसदसत्प्रतिग्रह
प्रायश्चित्तानिकाश्यांनिरूपितानि ॥ ॥ ॥ ॥ ॥
अथस्मृत्यर्थसारोक्तरहस्यप्रायश्चित्तानि ॥ ॥ कर्तृव्यतिरिक्तेतराज्ञातदोषेरहस्यंप्रायश्चित्तंचरेत् ॥ अवि
द्वांस्तुसुखारेणरहस्यप्रायश्चित्तंज्ञात्वारहस्यंचरेत् ॥ स्त्रीशूद्राश्चैवंजपहोमवर्ज्यं । तत्राऽऽहारविशेषानुक्तौ
पयःप्रभृतयः । कालविशेषानुक्तौवत्सरादयोमासांताः । देशविशेषानुक्तौशिलोच्चयादयोगौतमोक्ताः । ज
पेतुऋषिदैवतच्छंदोविनियोगाविज्ञेयाः । अमत्याब्राह्मणवधेंतस्त्रिरात्रमंतर्जलेनिमज्ज्यऋतंचसत्यंचेत्यघम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

र्णसूक्तमावर्त्यत्रिरात्रांतेपयस्विनींगांदत्वाशुध्येत् ॥ दानाशक्तौ सव्याहृतिकाः षोडशप्राणायामाः प्रतिदि नंमासमावर्त्य अभ्यासेतुत्रिंशद्रात्रंव्रतस्थःप्राणायामैश्चांतेऽघमर्षणंजपेत् महापापैःशुध्येत् । मत्याचेत्प्राग्वा निष्क्रम्यस्नायादिति ॥ इतिस्मृत्यर्थसारोक्तरहस्यप्रायश्चित्तानिनिरूपितानि ॥ इतिसंक्षेपदानचंद्रिकासमाप्ता॥

इदं पुस्तकं शास्त्रिभिः संशोधयित्वा मोहमय्यां भगीरथात्मजहरिप्रसादशर्मणा 'जगदीश्वराख्यें-कनालये आयसाक्षरैरङ्कयित्वा प्रकटीकृतम्; आवृत्तिः १ प्रथमा । संवदब्दाः १९४७ शकाब्दाः १८१२

पुस्तकमिलनेका ठिकाणा.

हरिप्रसाद भगीरथजी.

काळकादेवी रोड.

(मुबई)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

❀ ॥ इति दिवाकरकृतदानचन्द्रिका समाप्ता ॥ ❀

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu